

ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พรชัย โชติวารณ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2550

ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2550

B 9379

**A STUDY OF CLASSICAL THOUGHT OF COMMUNITY LEADERS IN
POVERTY PROBLEM SOLUTION UNDER BUDDHISTIC APPROACH IN
NAKHONSITHAMMARAT**

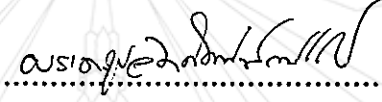

PORNCHAI CHOTIWAN

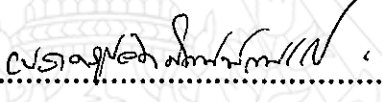
**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2550 (2007)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตาม
วิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา : นายพรชัย โชติวรรณ
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร. ส่องศรี ชมภูวงศ์

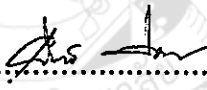
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

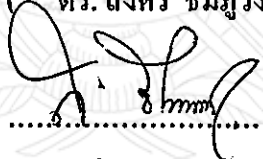

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดดัมพ์พัฒนวิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดดัมพ์พัฒนวิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. ส่องศรี ชมภูวงศ์)

..... กรรมการ
(ผศ.พิเศษ. ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ดร. เฉลชาติ ตริทรัพย์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : A Study on Classical Thought of Community Leaders
In Poverty Problem Solution under Buddhistic Approach in
Nakhonsithammarat

Student's Name : Mr. Pornchai Chotiwan

Department : Government

Advisor : Dr. Kantaphon Nuthongkaew

Co-Advisor : Dr. Songsri Chompuwong

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanavijarn
..... Dean of Graduate School.
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. Sampipattanavijarn
..... Chairman
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

K. Nuthongkaew
..... Advisor
(Dr. Kantaphon Nuthongkaew)

Songsri Chompuwong
..... Co-Advisor
(Dr. Songsri Chompuwong)

S. Chaimusik
..... Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

D. Treesap
..... Member
(Dr. Detchat Treesap)

หัวข้อสารนิพนธ์	: ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตาม วิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	: นายพรชัย โชติวรรณ
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร. ส่งศรี ชมภูวงศ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (1) เพื่อศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ (2) เพื่อศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะ ของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านทฤษฎีมีกัตตประโยชน์, ด้านสันโดษ, ด้านสุจริต 3, และด้านพละ 5

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับและรู้จักในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ทั้ง 21 อำเภอ เจาะจงผู้นำชุมชนอำเภอละ 6 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 126 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังใจ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักคิดด้านทฤษฎีมีกัตตประโยชน์ ด้านหลักสันโดษ ด้านหลักสุจริต 3 และด้านหลักพละ 5 ในการแก้ปัญหาความยากจน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ผู้นำชุมชนนำมาปฏิบัติใช้มากที่สุดคือด้านสุจริต 3 นอกจากนั้นผู้นำชุมชนได้มี หลักคิด /ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาความยากจน คือ ให้มีศรัทธาและเชื่อในกฎแห่งกรรม, มีความเพียร, มีความพอเพียง, มีศีล 5, กบแต่คนดี, เลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ, ให้ยึดการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง และยึดหลักการมีคุณธรรม จริยธรรม.

Thematic Title : A Study on Classical Thought of Community Leaders in Poverty problem Solution under Buddhistic Approach in Nakhonsithammarat

Student's Name : Mr. Pornchai chotiwan

Department : Government

Advisor : Dr. Kantaphon Nuthongkaew

Co-Advisor : Dr. Songsi Chompuwong

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the classical thought of community leaders in poverty problem solution under Buddhistic Approach in Nakhonsithammarat province and (2) to know the problems and suggestions of community leaders in Nakhonsithammarat which concerned with poverty solution under Buddhistic Approach . Four principles were examined namely, The benefits obtainable here and now (Ditthadhammikattha) . The contentment (Santosa), good conduct (Sucarita), and the power (Bala).

The sampling groups in this research composed of the community leaders in Nakhonsithammarat who are well know by people and accepted by them in local and country wide in 21 districts by purposive sampling of 6 community leaders in a district the samples including were 126 community leaders the data collection by questionnaire. The data were analyzed thought by percentage, mean, and standard deviation.

The results of this research four that the leaders of community in Nakhonsithammarat province have applied Buddhist concept, as follows benefits obtainable here and now (Ditthadhammikattha), the contentment (Santosa) good conduct (Sucarita) and the power (Bala) in poverty solution were at high level. The most application in poverty solution was good conduct (Sucarity) further more the leaders of community have more concepts and suggestions in poverty solution namely, to be faith and beliefs in law of action (Kamma) effort self-sufficiency, five precepts, association with good people, right livelihood, middle way of life, and ethical conduct.

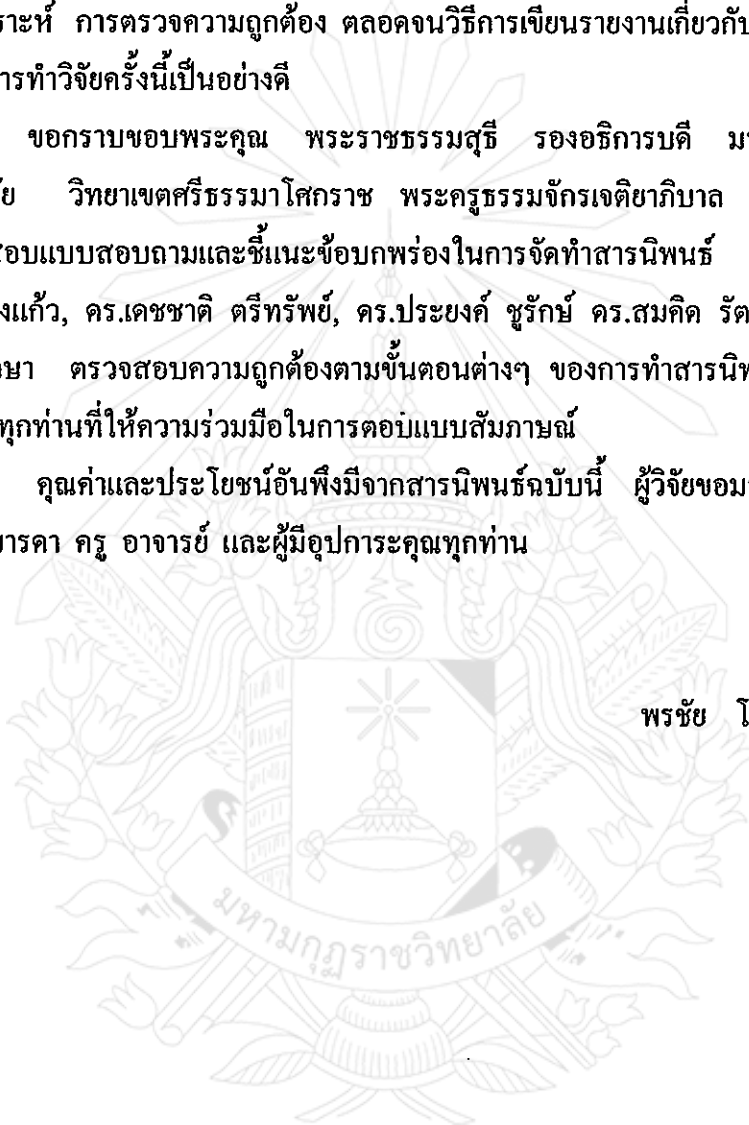
กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและแนะนำจาก ดร.ส่งศรี ชมภูวงศ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำวิชา ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ที่ได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิด วิธีวิเคราะห์ การตรวจความถูกต้อง ตลอดจนวิธีการเขียนรายงานเกี่ยวกับงานวิจัยทั้งเป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชธรรมสุธี รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล ที่ได้เมตตาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแบบสอบถามและชี้แนะข้อบกพร่องในการจัดทำสารนิพนธ์ ขอขอบคุณ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว, ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์, ดร.ประยงค์ ชูรักษ์, ดร.สมคิด รัตนพันธุ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องตามขั้นตอนต่างๆ ของการทำสารนิพนธ์ และขอบคุณผู้นำชุมชนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูบูชา แต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน

พรชัย โชติวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
สารบัญคำย่อ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 คำนียามศัพท์เฉพาะ	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิธีพุทธ	6
2.2 แนวความคิดในการแก้ปัญหาคความยากจน	18
2.3 หลักคิดของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน	26
2.4 หลักคิดในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิธีพุทธ	36
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
2.6 สรุปกรอบแนวคิด	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย	60

3.3 การสร้างตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	61
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่นำมาใช้	62
3.6 เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับ	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.2.1 ตอนที่ 1 สถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	66
4.2.2 ตอนที่ 2 หลักคิดของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช	67
4.2.3 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง	83
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
5.1 สรุปผลการวิจัย	86
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	87
5.3 ข้อเสนอแนะ	88
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	88
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	88
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	92
ภาคผนวก ข Roadmap การต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน	97
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	101
ภาคผนวก ง รายชื่อ/สถานที่ผู้นำชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม	105
ประวัติผู้วิจัย	109

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวน และร้อยละ ของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพทั่วไป	66
ตารางที่ 2.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักทฤษฎีธรรม มิกัตถประโยชน์ ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ	67
ตารางที่ 2.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสันโดษ ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ	68
ตารางที่ 2.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสุจริต3 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ	69
ตารางที่ 2.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักพลละ 5 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ	70
ตารางที่ 2.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ	71
ตารางที่ 2.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักทฤษฎีธรรม มิกัตถประโยชน์ ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ	72
ตารางที่ 2.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสันโดษ ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ	74
ตารางที่ 2.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสุจริต3 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ	75

ตารางที่ 2.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักพละ 5 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ	76
ตารางที่ 2.10	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ	77
ตารางที่ 2.11	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักทฤษฎี มิกัดประโยชน์ ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา	78
ตารางที่ 2.12	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสันโดษ ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา	79
ตารางที่ 2.13	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสุจริต3 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา	80
ตารางที่ 2.14	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักพละ 5 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา	81
ตารางที่ 2.15	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา	82
ตารางที่ 3.1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	83

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แนวคิดของการพัฒนาชุมชน	33
แผนภูมิที่ 2 แสดงลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง	35

สารบัญย่อ

งานสารนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากพระไตรปิฎกฉบับหลวง พ.ศ.2525
ในการอ้างอิงโดยใช้ชื่อย่อคัมภีร์พระไตรปิฎกไว้ในเชิงอรรถของสารนิพนธ์นี้ โดยใช้คำย่อ ดังนี้

คำย่อ

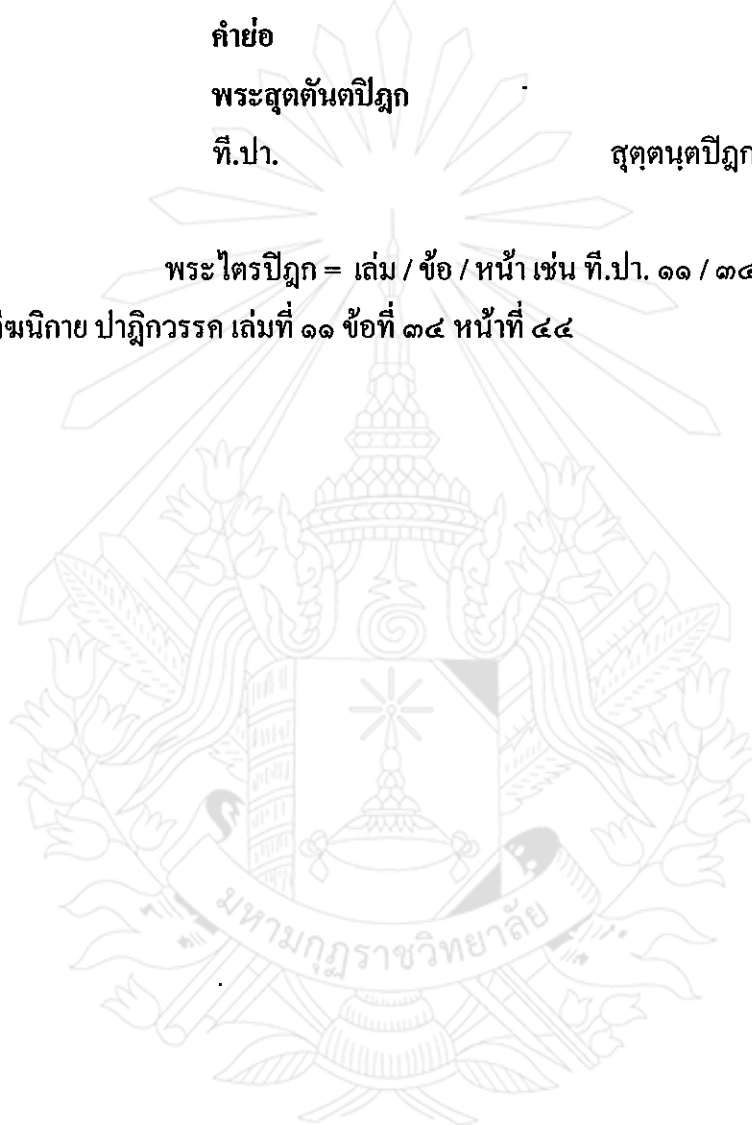
ชื่อเต็ม

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.

สุตตanutปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค

พระไตรปิฎก = เล่ม / ชื่อ / หน้า เช่น ที.ปา. ๑๑ / ๓๔ / ๔๔ หมายถึง พระไตร
ปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค เล่มที่ ๑๑ ชื่อที่ ๓๔ หน้าที่ ๔๔

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาหนึ่งในสามของนโยบายสำคัญของ รัฐบาลที่จะต้องขจัดให้หมดสิ้นให้ได้ รัฐบาลได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยถือว่าเป็น ปัญหาเร่งด่วน และสำคัญยิ่งของชาติที่จะต้องแก้ไข และมุ่งมั่นที่จะขจัดให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว เพื่อให้คนจนได้รับโอกาสในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความเข้มแข็ง เป็นพลัง แผ่นดินที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดศักยภาพและเป็นพลังอำนาจของชาติที่เข้มแข็งให้สัมฤทธิ์ผลในทุก ด้านอย่างแท้จริง

จากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านความยากจนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนบน ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง กระบี่ พังงา ภูเก็ต และ นครศรีธรรมราช มีจำนวนผู้จดทะเบียนปัญหาความยากจนมากที่สุด¹ คือมีจำนวนถึง 172,147 คน โดยมีปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน มากที่สุด จำนวน 121,787 คน รองลงมาคือปัญหาหนี้สินภาคประชาชน จำนวน 82,022 คน อันดับสาม คือปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของคนจน จำนวน 40,793 คน อันดับสี่ คือปัญหาอื่นๆจำนวน 17,450 คน อันดับห้าคือปัญหาการให้ความช่วยเหลือนักเรียน / นักศึกษา ให้มีรายได้จากอาชีพที่ เหมาะสม จำนวน 2,400 คน อันดับหก คือปัญหาจากการถูกหลอกลวง จำนวน 1,501 คน อันดับ เจ็ด คือผู้ประกอบการอาชีพผิดกฎหมาย จำนวน 189 คน และอันดับแปด คือปัญหาคนเร่ร่อน จำนวน 95 คนทางการแก้ไขระยะแรก รัฐบาลได้มีการจัดทำทะเบียนข้อมูลคนยากจนทั่วประเทศ โดย จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ เพื่อเป็นองค์กรหลักรับผิดชอบ แก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน และได้มีการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ในด้านต่างๆ รวม 4 ด้าน ได้แก่ 1.ปัญหาหนี้สินภาคประชาชน 2.ปัญหาที่ดินทำกิน 3. ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย 4. ปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ โดยรัฐบาลมองว่าแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มีการ

¹ นครศรีธรรมราช, คำสั่ง “ การจัดงานสัปดาห์ผู้ปัญหาความยากจน”. (นครศรีธรรมราช : ประชูปการพิมพ์, 2548), หน้า 2.

ดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนที่จดทะเบียนไว้แล้ว แต่ยังมีประชาชนที่ไม่ทราบและไม่สามารถ เข้าถึงการช่วยเหลือจากภาครัฐได้

กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ ภายใต้ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ได้กำหนดแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ การแก้ปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ 2548 โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนที่จดทะเบียนแล้วเข้าร่วมงาน เพื่อได้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาล และเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เดือดร้อน และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ในเรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาล

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และสังเกตการณ์งานสัปดาห์ผู้ปัญหาความยากจน ระหว่างวันที่ 7-11 พฤษภาคม 2548 ณ สนามหน้าศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างใกล้ชิด โดยมีการถ่ายทอดพิธีเปิดงาน กับกิจกรรมของกรมประชาสัมพันธ์ในส่วนกลางด้วย

จากข้อสังเกตเบื้องต้นพบว่า นโยบายดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการสังเกตและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ที่ได้เดินทางไปพบปะพูดคุย จากข้อมูลโดยตรงตามแหล่งข่าวต่างๆอย่างต่อเนื่อง พบว่า ปัญหาความยากจนด้านต่างๆได้รับการแก้ไขน้อยมาก ทั้งบางปัญหา เช่นหนี้สินภาคประชาชน ทั้งในระบบและนอกระบบมีตัวเลขที่สูงขึ้น ซึ่งทราบสาเหตุเบื้องต้นว่าเกิดจากการบริหารทุนอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งทุนทางธรรมชาติและทุนที่มาจากภาครัฐ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในเชิงการจัดการ หรือบริหารทุน บริหารธุรกิจ กลไกสังคมโดยรัฐ ยังไม่สามารถจัดการศึกษา และเรียนรู้ได้ทันเหตุการณ์ ข้อคิดนี้ ได้รับฟังจาก ผู้นำชุมชนระดับปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล จนถึงระดับได้รับรางวัลแม่กษิไซ โดยท่านทั้งหลายยังได้ให้ทัศนะ ข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้หายจากความยากจนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

การศึกษาเรื่องหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธจะเป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับสังคมไทยในการนำไปแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนจากผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับการนำหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ” ประมวลได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 4 ด้าน คือ

- ด้านทฤษฎีมีกัตตประโยชน์
- ด้านต้น โดย 3
- ด้านสุจริต 3
- ด้านพลละ 5

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

- ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชอำเภอละ 1 คน
 - ประชาชนที่ร่วมงานหรือเคยร่วมงานกับผู้นำชุมชนอำเภอละ 6 คน
- จำนวน 21 อำเภอ กลุ่มตัวอย่าง 126 คน

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยแบ่งอำเภอออกเป็นกลุ่มๆ ดังนี้คือ

- กลุ่มหน้าเขา (พระพรหม, ทุ่งสง, พรหมคีรี, ขนอม, เมืองนคร, ลีชด, ท่าศาลา)
- กลุ่มหลังเขา (ทุ่งใหญ่, นาบอน, ถ้ำพรรณรา, บางขัน, พิปูน, ฉวาง, ลานสกา)
- กลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง (ปากพนัง, หัวไทร, เชียรใหญ่, ชะอวด, จุฬาภรณ์, ร่อนพิบูลย์, เฉลิมพระเกียรติ)

1.4 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

หลักคิด หมายถึง ความคิด แนวปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาและ สามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างมีความสุขในด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนด้านอื่นๆ

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำชุมชนประเภทต่างๆทั้งผู้นำตามธรรมชาติ และผู้นำที่มีตำแหน่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาคความยากจนโดยใช้วิถีพุทธในการแก้ปัญหา

ความยากจน หมายถึง สภาพความขัดสนทางด้านเศรษฐกิจ การหาเลี้ยงชีพและด้านการเงินที่จะใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการดำรงชีวิตให้มีความสุขได้

ประเภทผู้นำชุมชน หมายถึง กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำทางศาสนาผู้นำตามธรรมชาติเช่นผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำกลุ่ม Otop ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิถีพุทธ หมายถึง แนวทางการแก้ไขความยากจนต่างๆโดยอาศัยแนวทางพระพุทธเจ้า บัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก เป็นแนวทางที่ใช้ในพระพุทธศาสนา

จังหวัดนครศรีธรรมราช หมายถึง จังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบันนี้ซึ่งประกอบด้วย 21 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

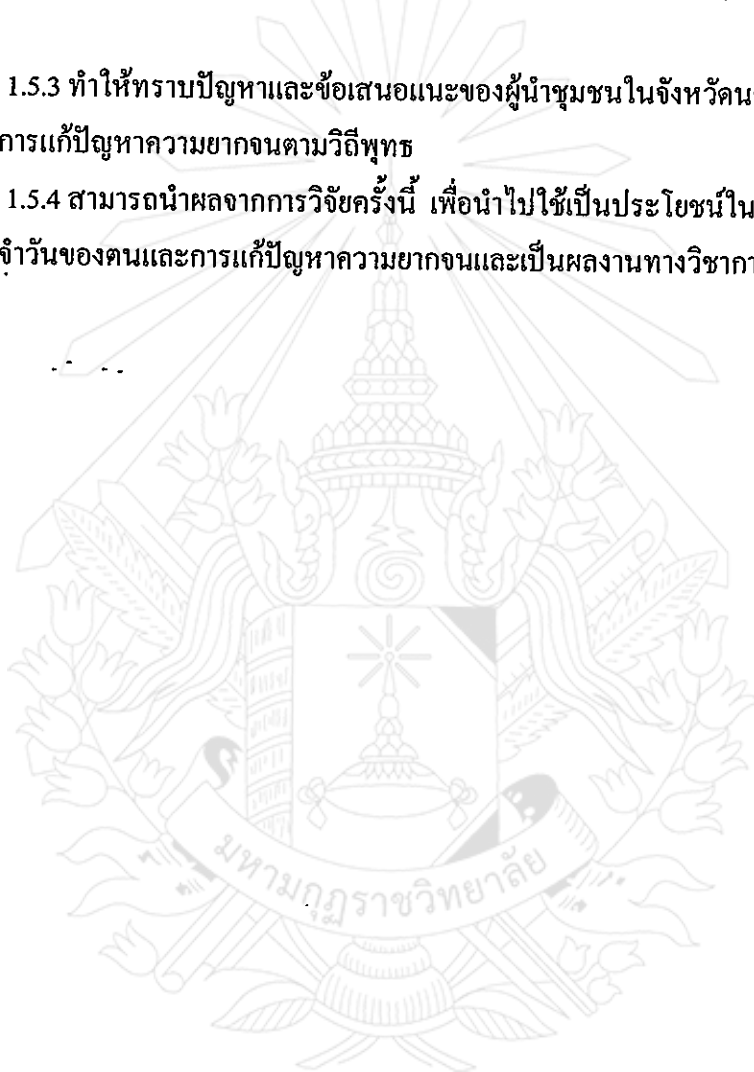
การศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าจะได้ประโยชน์จากการศึกษาเรื่องนี้ คือ

1.5.1 ทำให้ทราบหลักคิดของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1.5.2 ทำให้ทราบระดับการนำหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1.5.3 ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1.5.4 สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของคนและการแก้ปัญหาความยากจนและเป็นผลงานทางวิชาการ ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี หลักคิดของผู้นำชุมชน หลักธรรมในพุทธศาสนา หลักวิธีการแก้ปัญหาความยากจน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล และดำเนินการวิจัย” แบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

2.2 แนวคิดในการแก้ปัญหาความยากจน

2.3 หลักคิดของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน

2.4 บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 สรุปรอบแนวคิด

2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

2.1.1 หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเกื้อกูลและสุขในปัจจุบัน คือ เป็นประโยชน์ในชาตินี้ หรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ได้แก่ ความถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร ในการศึกษาเล่าเรียนก็ดีในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีพก็ดีในการทำธุระหน้าที่ของตนก็ดี

2. อารักขสัมปทา ได้แก่ ความถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รักษาศิลปวิทยาที่ศึกษามากแล้วไม่ให้เสื่อมก็ดี รักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความหมั่นไม่ให้เป็นอันตรายก็ดี รักษาการงานของตนไม่ให้เสื่อมเสียก็ดี รักษาศิลปวัฒนธรรมที่สั่งมาก็ดี

3. กัลยาณมิตรตตา ได้แก่ ความมีเพื่อนเป็นคนดี ตามลักษณะมิตรแท้ ไม่คบคนชั่วเป็นมิตร

4. สมชีวิตา ได้แก่ ความเลี้ยงชีวิตตามกำลังทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ให้ฝืดเคือง ไม่ให้ฟุ่มเฟือยในสิ่งกาลกสฺตร กล่าวว่ ให้แบ่งทรัพย์เป็น 4 ส่วน คือ

- สำหรับใช้จ่ายบริโภค 1 ส่วน
- สำหรับลงทุนประกอบกรงาน 2 ส่วน
- เก็บไว้สำหรับใช้ในคราวมีทุกข์ 1 ส่วน¹

2.1.2 สันโดษ 3 คือ ความดีใจสุใจอะไรต่างๆ ที่ว่ามานั้นที่เป็นสัน โดษต้องมีลักษณะ 3 อย่างต่อไปนี้ คือ :

1. สกน สันโดษ	ยินดีตามมี
2. สเคน สันโดษ	ยินดีตามได้
3. สเมน สันโดษ	ยินดีตามควร

ลักษณะของความยินดีที่เรียกว่า สันโดษ ตามพระพุทธรประสงค์ เรำจึงเอาไว้ง่ายๆ ว่า ยินดีในของที่มี ที่ได้ ที่ควร

ยินดีตามมี

ข้อแรก สกน สันโดษ ยินดีของที่มี หมายความว่า ยินดีกับของที่ตนมีอยู่แล้ว คือสิ่งที่มันเป็นของเราแล้วยินดีกับของตนเองนี้แหละคือสันโดษ และก็อันนี้แหละที่ถูกใครๆ ชอบหาว่าไม่ดี โดยที่เข้าใจว่าการมัวพอใจอยู่กับของตัวเองทำให้คนไม่คิดก้าวหน้าและมักจะกล่าวหาว่าคนประเภทนี้ทำให้บ้านเมืองไม่เจริญ เสียอย่างนี้ไ้ยินอยู่ทั่วไป แม้ทุกวันนี้ก็ยังได้ยินอยู่ ข้าพเจ้าจะไม่ปรักปรำลงไปทีเดียวว่า ถ้ากล่าวหาคนพอใจกับของๆ ตนว่าไม่ใช้อย่างนั้นอย่างนี้เป็นารพูดถูกหรือพูดผิดแต่จะขอถามท่านผู้อ่านว่า คนสองประเภทนี้ท่านเองชอบคนประเภทไหน และท่าน เห็นว่าคนประเภทไหน ที่ทำความเจริญให้แก่บ้านเมืองได้มาก คือ :

¹ รั้งสี สุทนต์ และแก้ว ชิตตะขบ, ธรรมวิภาคและคิหิปฏิบัติฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, 2535), หน้า 166.

คนประเภท ก	คนประเภท ข
คนรักตัว	คนไม่รักตัว
คนรักพ่อแม่ของตัวเอง	คนไม่รักพ่อแม่ของตัวเอง
คนรักเมียตัวเอง	คนไม่รักเมียตัวเอง
คนรักลูกตัวเอง	คนไม่รักลูกตัวเอง
คนรักครอบครัวของตัวเอง	คนไม่รักครอบครัวของตัวเอง
คนประเภท ก	คนประเภท ข
คนรักญาติพี่น้องของตัวเอง	คนไม่รักญาติพี่น้องของตัวเอง
คนรักงานของตัวเอง	คนไม่รักงานของตัวเอง
คนรักประเทศชาติของตัวเอง	คนไม่รักประเทศชาติของตัวเอง ²

จากคำถามเพียงเท่านี้ก็ได้ โปรรณีกตอบอย่างตรงไปตรงมาว่าฝ่ายไหนดีกว่ากัน เอาอย่างนี้ ก็ได้ สมมติว่าท่านเป็นหญิงสาว มีหนุ่มสองคนมาขอความรักเขาอยากจะแต่งงานด้วย คนหนึ่งบอกกะท่านว่า เมื่อเขาแต่งงานแล้วเขาจะเป็นคนรักลูกรักเมีย กับอีกคนบอกว่าเขาจะไม่รักเมียตัวเอง แต่พยายามหาที่ขอรักเมียคนอื่น คนสองคนนี้ท่านจะเลือกใคร หรือไม่เช่นนั้นสมมติว่าท่านจะได้ฝากเนื้อฝากตัวกับผู้หลักผู้ใหญ่เพื่อสร้างชีวิตให้เจริญ ระหว่างผู้ใหญ่สองคน คนหนึ่งรัก ลูกน้องของท่านเอง อีกคนเกลียดชังคนของตัวเองไปมัวแต่ยกคนของคนอื่น ท่านจะเลือกฝากตัวกับใครก็คิด ถ้าท่านเป็นผู้ใหญ่ล่ะจะรับคนเข้าอยู่ในปกครองจะเลือกเอาคนที่จงรักภักดีกับนายตัว หรือเอาคนที่คอยเฟ้อแต่นินทาวว่าร้ายนายตัว หรือเอาคนที่คอยเฟ้อแต่นินทาวว่าร้ายนายตัว ไปเที่ยวประจบเอาดีแต่กับนายคนอื่น ท่านจะเลือกเอาใคร ไม่อีกทีคิดว่าท่านจะเลือกคนเป็นผู้แทนราษฎรเข้าไปติดอ่านสร้างบ้านสร้างเมืองในสภา ท่านจะเลือกเอาคนที่รักชาติบ้านเมืองของตัวเอง หรือเลือกเอาคนที่วิ่งพลาญไปภักดีกับให้ต่างด้าวท้าวต่างแดนถามท่านเท่านี้แหละ แล้วก็โปรดครองคู่ก็แล้วกัน คนประเภท ก ที่เป็นคนรักตัว รักผู้คน และชาติบ้านเมืองของตัวเองไซ้ใหม่ที่ท่านชอบ แน่นนอน ถ้าท่านชอบคนประเภทนี้ก็หมายความว่าท่านชอบคนมีสันโดษ ก็คนอย่างนี้แหละที่เรียกว่าอินดีกับของๆ คน

จากการเขียนถึงเรื่องความยินดีของที่ตนมี ซึ่งเรียกว่าของๆ คน ให้นึกสังหรณ์ใจว่าจะถูกแย่งจากท่านที่เป็นนักแย่ง จึงขอพูดยุติไว้เสียเลยให้เป็นการขัดแย้งตัวเองไว้เพื่อกาลข้างหน้า ก็จะมีปัญหาว่า ถ้าของที่เราถืออยู่มันเป็นของไม่ดี เราจะต้องยินดีด้วยหรือไม่และถ้าหากคิดแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ จะเป็น

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 150.

การเสียนั้นโดยใหม่ เพราะพระท่านว่าให้อินทรีย์ของๆ คน ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น ตัวเราเป็นจ๊กลาก เราจะต้องยินดีหรือพอใจกับจ๊กลากที่ตัวเรานั้นหรือไม่ ถ้าแย้งมาอย่างนี้ก็ต้องถามย้อนว่า จ๊กลากนั้นมันเป็นของเราหรือไม่ใช่ เราก็จะได้คำตอบว่าจ๊กลากนั้นมันไม่ใช่ ของๆ เรา เราไม่ได้ชอบมัน ไม่ได้หวงแหนมัน เรามีแต่รักษาจะให้มันหายไปเสียด้วยซ้ำ ถ้าเป็นของที่หิบบโยนทิ้งได้เราก็คงจะขว้างทิ้งไปเสียนานแล้ว นั่นแสดงว่าจ๊กลากที่ตัวเราไม่ใช่ของๆ เรา เพราะฉะนั้นเราไม่ต้องยินดีกับมัน และไม่เสียนั้นโดยในข้อที่ว่าอินทรีย์ของๆ คน เปรียบเหมือนว่าคุณพ่อคุณแม่ของเราท่านสั่งให้เราดำรงรักษาทรัพย์สินสมบัติของวงศ์ตระกูลเราก็ได้รับปากท่าน ไว้แล้ว ครั้นท่านจะสิ้นใจท่านได้มอบมรดกไว้ให้เราเล่มหนึ่งแต่ที่ตัวมีมรดกนั้นมีสินนิมิตระอยู่ ขอถามว่าในการรักษาสมบัติของวงศ์ตระกูลนั้นเราจะรักษาสมบัติที่ตัวมรดกด้วยหรือไม่ ก็ต้องตอบว่าไม่ต้อง เพราะมรดกท่านนั้นเป็นของเรา ส่วนสินนิมิตไม่ใช่ ถึงจะขูดจะขัดให้สินนิมิตร่วงไปหมดก็ไม่มี ใครเขาจินตนาการว่าผลาญสมบัติของวงศ์ตระกูล เช่นเดียวกับที่ว่ายินดีกับของๆ คนนั้น ก็หมายความว่าท่านให้อินทรีย์กับสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเท่านั้น ถ้าคนป่วยจะถือว่าการยินดีด้วยโรคในตัวเองเป็นสันโดยก็ผิด ถ้าคนคิดถูกจะยินดีกับโชครวนก็ไม่ถูก เป็นโมหสันโดยทั้งสิ้น คือสันโดยด้วยฤทธิ์โมหะ ความเขลาทางมายต่างหาก

ความคิดว่าการที่คนเรามาพอใจกับของที่ตัวมีอยู่แล้วจะทำให้ผู้นั้นไม่คิดก้าวหน้า จะมัวแต่หลงชมบารมีตัวเอง เข้าใจไปอย่างนี้ก็มี ซึ่งถ้าพิจารณาจากเหตุผลและข้อเปรียบเทียบที่ว่ามาแล้ว กลับจะเห็นตรงกันข้าม ก็คือคนที่รู้จักรักตัว รักลูกเมีย รักประเทศชาติเป็นคนทำความสุขความเจริญได้มากกว่าเป็นไหนๆ นี่เราคิดอย่างโลกๆ ธรรมดาเนี่ยแหละ ความเจริญรุ่งเรืองของชาติก็ดี ของศาสนาก็ดี ที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ใครเป็นคนทำ โปรดตรองดู คนรักชาติรักศาสนาหรือคนเกลียดชาติศาสนาของคนเป็นคนที่โปรดตนเองแล้วลองนึกถึงพวกคนขี้ๆ ทั้งหลายซิ มีเงินนับสิบล้านแล้วยังไม่พอ ยังไปเที่ยวรูดนาทาเร้นเอาชาวบ้านในทางผิดอยู่อีก น้อราษฎ์บังหลวงก็มีนั่นเพราะขาดสันโดยความยินดีกับของๆ คน อย่างว่านั่นแหละลงได้เมียตัวไม่รัก แต่ไปเที่ยวรักเมียคนอื่นเขาอย่างนี้ไม่ยุ่งแล้ว จะไปยุ่งเมื่อไร การที่ท่านสอนให้อินทรีย์กับของๆ คนนั้นก็สอนให้เรารักเมียตัวเองเท่านั้นเอง ใครเห็นว่าท่านสอนไม่ดีก็แล้วแต่

ยินดีตามได้

ลักษณะของสันโดยแขนงที่สอง คือ สันเตนะ สันโดยแปลกันว่า ความยินดีตามได้ หมายความว่า ยินดีกับส่วนที่ได้ นี่เป็นสำนวนตามตำรา

จะอธิบายตามสำนวนชาวบ้าน เพื่อจะได้หมดปัญหาไปเลยทีเดียวว่า สันโดยอย่างนี้ดีหรือไม่ดี ถ่วงความเจริญหรือไม่ถ่วง คือการแสวงหาประโยชน์ของคนเรา ในทุกๆ เรื่องและทุกๆ คราวไม่ว่าจะ

เป็นการหาเงินทอง หายศหาตำแหน่ง หามิตรหาคู่ หาเนื้อหาปลา และหาลาภผลใดๆ ก็ตาม เราผู้หา จะต้องวางสิ่งหนึ่งลงเป็นทุนไว้ ที่นี้ผลของการแสวงหาถ้าหากสิ่งที่ได้มานั้นอยากอันไหนได้อันนั้น นั่นก็สิ้นเรื่องไป แต่ถ้าบังเอิญว่าสิ่งใดที่ได้ไม่สมส่วนกับความอยาก เช่น อยากมากได้น้อย อยากดีได้เลว อยากขาวได้ดำ ใจเราก็กระวนกระวายเป็นทุกข์ ที่ทุกข์เพราะเรื่องได้ไม่สมอยาก ทุกข์ประเภทนี้เรียกสั้นๆ ว่าทุกข์เพราะ “อยากได้”

จากความอยากกับของที่ได้ หรือพูดสั้นๆ ว่าอยากกับได้ หรือพูดสั้นๆ ว่าอยากกับได้ ทำอย่างไรมันจึงจะสมส่วนกัน เป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะว่าสิ่งทั้งสองนี้มันมาคนละทาง มีคนทำมาคนละคน อยาก-นะเราทำเอง อยากจะทำความอยากให้มันใหญ่โต และให้ประเสริฐเลิศลอยเท่าไรก็ได้แล้ว ทำได้ง่ายๆ ชั่วพริบตาเดียวเท่านั้น แต่สิ่งที่เราจะได้นั้นมันคนอื่นทำ และทำหลายคนทีนี้เราจะมาเกณฑ์ให้ มันสมใจอยาก ของเรามันเป็นไปไม่ได้ในเรื่องกลวิธีแก่ทุกข์ข้าพเจ้าเขียนไว้ว่า “ถ้าเราอยากกินแกงคัมข่าอร่อยๆ เรานึกอยากชั่วประเดี๋ยวเดียวมันก็เป็นความอยากขึ้นได้ แต่แกงคัมข่าอร่อยๆ ที่มันจะมีมาถึงปากถึงห้องเราได้นั้นไม่ว่าที่คิดทำ คนปลูกพริก คนปลูกตะไคร้คน จับปลา คนเผาถ่าน และคนอะไรต่ออะไรอีกสักร้อยคนเห็นจะได้ กว่ามันจะมาเป็น “คัมข่าอร่อยๆ” ให้เราได้รับประทานให้สมอยาก เพราะฉะนั้นข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ทั่วไปจึงมีว่า น้อยนักน้อยหนาที่ความอยากกับของที่ได้มันเหมาะสม และตราบโคกที่ของสิ่งนี้ยังไม่สมส่วนกัน คนผู้เจ้าของ ความอยากก็ต้องร้อนใจอยู่ครานั้น เมื่อเกิดร้อนใจมากเข้าถึงคึ้นรนในทางผิดๆ ก่อความยุ่งยากสับสนขึ้นต่อไปแล้ว เราจะทำอย่างไร คำตอบก็จะมีอยู่สองทาง คือ :

1. ต้องแก้ของที่ได้
2. ต้องแก้ใจที่อยาก³

ข้อแรกนั้นเป็นแบบ โลก คือตั้งหลักไว้อย่างเดียวว่าจะเอาให้ได้ อย่างที่โบราณว่าไม่ได้ด้วยเล่ห์ ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยคาถา หรืออย่างที่นั่งลงใช้กันทุกวันนี้ว่าไม่ได้ด้วยหมัดก็ต้องเอาด้วยปืน วิธีนี้เป็นวิธีทางโลก ซึ่งถ้าจะดูให้ดีแล้วก็คือการเพิ่มความอยากขึ้นไปอีก ความอยากเดิมที่วางเป็นทุนเดิมพันไว้เมื่อก่อนก็ขาดทุนไปหมดแล้ว แล้วยังมาสร้าง ความอยากเพิ่มขึ้นใหม่อีก คืออยากที่จะบังคับสิ่งนั้นๆ ให้ได้อย่างใจ รวมเป็นสองความอยากเข้าด้วยกัน ความกระวนกระวายใจก็ยิ่งจะเพิ่มมากขึ้น

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175.

ข้อหลังหันมาแก้ที่ความอยาก คือถ้าอยากแล้วมันไม่ได้ตามที่อยากก็ลดความอยากลง พอใจกับส่วนที่ได้เท่านั้น ส่วนที่ไม่ได้ก็อย่าไปนั่งรำพันถึงอย่างเช่นเดิมเราอยากได้เงินสัก 10 บาท แต่ผลที่สุดมันได้แค่ 50 บาท อีก 50 บาท สูญเสียไป เราก็หันมามินดีกับเงิน 50 บาท ที่เราได้ ส่วนอีก 50 บาท ที่เราไม่ได้ก็เฉยเสียแบบนี้เป็นแบบของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า “สันเตนะ – สันโคธ” คือยินดีกับส่วนที่ได้

จากคนที่ขาดสันโคธประเภทนี้ มักจะเป็นคนดูถูกโชควาสนาของตนเอง ไม่พอใจกับตนเอง มักจะคิดว่าตนเป็นคนอาภัพ และคิดว่าคนอื่นมากอยแกเล้งคอยขัดขวางลาภผลของตนเสมอ ได้สิ่งใดมาแทนที่จะพอใจว่ามันเป็นลาภผลของตนเสมอ ได้สิ่งใดมาแทนที่จะพอใจว่ามันเป็นลาภอันมีค่าสำหรับตน กลับคิดว่าตนได้สูญเสียลาภส่วนใหญ่ไปเสียแล้ว ได้มาเพียงของเหลวๆ เหลือเดนจากคนอื่นเขา ใจคนไม่มีสันโคธนั้นอย่างนี้ทั้งนั้น คือพยายามที่จะใส่ไฟตัวเองให้มันเดือดร้อนจนได้ แทนที่จะชอบส่วนที่ได้กลับเกลียด แต่แล้วเอาความชอบใจฝากไว้กับส่วนที่ตัวไม่ได้ มันเรื่องอะไรกัน พยายามสู้ขอเอาคนที่จนเขายกให้แล้ว เสร็จแล้วเกิดไม่รักคนที่ใส่ไฟไปรักเอาคนน้องคนที่ไม่ใช่ของเรอย่างนี้ไม่ทุกข์แล้วจะไปทุกข์เมื่อไร คนทอดแหหาปลาที่ขาดสันโคธข้อนี้ มักจะคิดเสมอว่าปลาตัวที่หลุดมือลงน้ำตัวใดก็ว่าตัวที่จับได้ เกลียดปลาตัวที่จับได้ แต่พอใจกับตัวที่หลุดมือ ผลที่สุดก็มากินปลาตัวที่เกลียดแล้วก็ทุกข์ใจกับปลาตัวที่หลุดมือลงน้ำขาดทุนทั้งขึ้นทั้งล่อง คนประเภทนี้ไม่มีหวังได้กินปลาอร่อยๆ จนตาย เพราะคิดว่าตัวที่อร่อยที่สุดคือตัวที่จับไม่ได้โน้น

ยินดีตามสมควร

ลักษณะแห่งความสันโคธอีกอย่างหนึ่ง บาลีว่าสมณะ – สันโคธ นี่เป็นบาลีไทย แปลงว่ายินดีตามควรเป็นการกรองความสันโคธให้ประณีตเข้าอีกชั้นหนึ่ง ถึงขั้นเป็นยอดของความสันโคธทีเดียว

ความยินดีอย่างก่อน คือ ยินดีตามได้ที่ว่ามาแล้วนั้น คู่มครองใจได้เพียงว่า เลิกพิธีพิไรกับส่วนที่เราไม่ได้เสีย เอาความพอใจรักใคร่มารวมไว้กับส่วนที่เราได้เมื่อยเรานั้นถึงชั่วร้ายหรืออย่างไรก็เป็นเมื่อยเรา รักเข้าไปใครคนอื่นตั้งร้อยตั้งพันแม้จะสวยงามดังนางฟ้า เขาก็ไม่ใช่เมื่อยเรา ป่วยการ คิดฟุ้ง ปลาตัวที่เราจับได้ถึงมันจะเป็นปลาฉิวปลากระดี มันก็เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเรา ดีกว่าปลาเทพโธทั้งหมดในท้องน้ำที่เราจับ ไม่ได้ใจมีความสันโคธแบบที่ว่ายินดีตามได้ คู่มครองใจของคนได้เพียงนี้เป็นคนหัวเราะล้วน ไม่ใช่หัวเราะแถมร้องให้ก็เหมือนกัน

แต่จะเอาความสุขล้วนด้วยความปลอดภัยจริงๆ ก็ยังไม่ได้ เพราะ “ปลาตัวที่เราได้” นั้น ความจริงมันไม่ใช่กิน ได้ทั้งหมดทั้งตัว กินได้แค่เนื้อแต่พุงมันเท่านั้นก้างกินไม่ได้ ชินกินเอาก้างแหลมๆ ลงคอไป อาจเดือนร้อนยิ่งกว่าคนร้องให้ถึงปลาตัวที่หลุดมือเสียด้วยซ้ำ เป็นอันว่าถ้าฟังความยินดีตามได้

นั้นยังไม่พอกุ้มครองความสุขได้ตลอดและเพราะเหตุนี้แหละพระพุทธองค์จึงทรงวางแบบฝึกใจให้
ประณีตยิ่งขึ้นอีก คือให้ยินดีตามควร

ความยินดีตามควรนี้ภาษาบาลีว่า สเดนะ – สัน โดษ (บาลีไทย) แปลว่า ยินดีตามควร คือยินดี
เท่าที่ควรแม้ว่าเป็นของที่ได้มาแล้วหรือจะได้อยู่ก็ตาม หากเห็นว่ามันไม่ควรก็ไม่ยินดี นี่เป็นความหมาย
ที่นี้มีปัญหาว่าที่ควรหรือไม่ควรนั้นเอาอะไรเป็นเกณฑ์ตรงนี้สำคัญ คนส่วนมากมักจะเอา
ความต้องการของตนเป็นเกณฑ์ตัวต้องการสิ่งใดก็คิดว่าสิ่งนั้นควรแก่ตนซึ่งเป็นความคิดที่อาจผิด
ในทางศาสนาทำนองหลักเกณฑ์ไว้สำหรับตัดสินมีเหมือนกัน โดยที่ท่านให้พิจารณาตามเกณฑ์ 3 อย่าง
ต่อไปนี้

1. ยถาลาภะ	ควรแก่ฐานะ
2. ยถาพละ	ควรแก่สมรรถภาพ
3. ยถาสารูปะ	ควรแก่ศักดิ์ศรี ⁴

การจำง่าย ๆ ว่า “ลาภะ พละ สารูปะ” หรือจะจำคำไทยว่า “ฐานะ สมรรถภาพ ศักดิ์ศรี” ก็ได้
เหมือนกัน แล้วแต่ใครจะคล่องทางไหน คือเวลาจะรักใคร่ใฝ่ฝันหรือพึงพอใจกับสิ่งใดกับคนใดต้องนึก
ไว้เสมอว่าควรแก่สามอย่างนี้หรือไม่ ถ้าควรก็ยินดี ถ้าไม่ควรก็อย่ายินดี

ยถาลาภะ ควรแก่ฐานะ หมายความว่าฐานะของเราคือเราต้องนึกถึงว่าตัวเราอยู่ในฐานะ
อย่างไร เช่น ฐานะบรรพชิต ฐานะคฤหัสถ์ ฐานะผู้ใหญ่ ฐานะผู้น้อย และแต่ละฝ่ายก็ยังมีจำแนกชั้น
ออกไปอีก เช่น ฝ่ายบรรพชิตก็มีฐานะภิกษุ สามเณร สมภาร ลูกวัด อาวุโสมากน้อย ในฝ่ายคฤหัสถ์ก็
ซอซอกออกไปอีกมากมาย ทางยศก็มีนายพล นายพัน นายร้อย นายสิบ พลทหาร ทาง พลเรือนก็มีหัวหน้า
กอง หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก ลดหลั่นกันลงไป มีพ่อบ้าน มีลูกบ้าน รวมความว่าเราแต่ละคนอยู่ใน
ฐานะเหมือนกันบ้าง ไม่เหมือนกันบ้าง ลาภผลและยศศักดิ์ต่างๆ ที่จะมามีมา บางอย่างก็เกี่ยวกับฐานะที่
เราเป็นอยู่ด้วย เช่นท่านเป็นอธิบดีมีเก้าอี้หนุนมั่งทำงานแต่เราเป็นเสมียนหรือลูกจ้างนั่งเก้าอี้ไม้หรือม้า
ยาว นี่เป็นเรื่องโลกนิยมตั้งแต่ก่อนเราเกิดเป็นไหน ถ้าเจ้าหน้าที่คลังจะจ่ายเก้าอี้ให้อธิบดี เขาก็จ่ายเก้าอี้
หนุนมาให้แต่เราเป็นลูกจ้างคนงาน เขาก็ต้องจ่ายม้ายาวให้ เเลเข้าที่ประชุมฟังบรรยายต่างๆ ก็เหมือนกัน
ที่นั่งไหนควรแก่เราๆ ก็ต้องรู้ ต้องเลือกตามฐานะของคน สิ่งใดที่ควรแก่ฐานะของตนก็ยินดีกับสิ่งนั้นที่
นั้น อย่างนี้เป็นความยินดีตามควรแก่ฐานะ

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 183.

คนที่ขาดสันโดษประเภทนี้ มักจะมีทางเสียถึงสองทาง คือจะกลายเป็นคนใฝ่สูงเกินศักดิ์ คิดแต่เอาดีเอาเด่นเอาสุขสบาย หนักเข้าก็กลายเป็นคนที่ตั้งคมรังเกียจ อีกทางหนึ่งก็จะเป็นคนเจ้าทุกข์ และที่ทุกข์นั้นทุกข์เพราะหิวกระหายในสิ่งที่เกินวาสนาของตน เพิ่งบวชพรรษาเดียว แต่คิดจะถือศีลขอดแหลมๆ คิดจนหัวแตกก็ไม่ได้

ขณฑล แปลว่า ควรแก่กำลัง แต่ข้าพเจ้าให้คำจำกัดความตรงตามความหมายว่า ควรแก่สมรรถภาพจะได้สิ้นหูของคนสมัยใหม่ สมรรถภาพหมายถึงความสามารถของแต่ละคน กำลังในตัวคนเราแต่ละคนก็มีไม่เท่ากัน เพียงแต่กำลังกายก็เห็นๆ กันอยู่แล้ว บางคนแบกกระสอบข้าวหนักร้อยกิโลก็ได้ บางคนจะยกของหนักสักห้ากิโลสิบกิโลก็ไม่ไหวแล้ว เพราะกำลังกายมีไม่เท่ากัน กำลังทางอื่นก็เหมือนกัน ต่างคนต่างมี มากบ้างน้อยบ้าง เช่น กำลังความรู้ บางคนก็มีความรู้พออ่านออกเขียนได้ บางคนก็มีความรู้ถึงขั้นบัณฑิต มหาบัณฑิต ทางด้านกำลังความคิด บางคนก็อาจใช้ความคิดได้คล่องแคล่วปฏิภาณดี คิดอะไรทะลุปรุโปร่ง เหมือนได้ความคิดมาจากสวรรค์ชั้นฟ้าก็ไม่ปาน บางคนมีความคิดที่อไม่เป็นท่าเลย ปัญหาต่างๆ ชี้ฝุ่นในห้องนอนตัวเองจะกวาดออกทางไหนมันจึงเสร็จเร็วและเรียบร้อย เท่านั้นที่คิดไม่ออก มันน่าเขทหัวตัวเองจริงๆ อย่างนี้ก็มี

การรวมความว่า คนเรานี้คนเหมือนกัน เขาก็คนเราก็คน แต่ว่ากำลังในตัวของแต่ละคนมันไม่เท่ากัน ไม่ว่าจะกำลังกาย กำลังความคิด กำลังความรู้ ตลอดจนกระทั่งกำลังบุญวาสนาบารมี ก็มากน้อยไม่เท่ากัน ซื่อนี้เป็นเหตุให้คนมีสมรรถภาพต่างกัน ใครมีกำลังมากก็มีสมรรถภาพมาก ใครมีกำลังน้อยก็มีสมรรถภาพน้อย เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราจะได้จะมีต่างๆ จึงควรแก่สมรรถภาพของเราก็มี ไม่เหมาะสมไม่ควรก็มี สันโดษที่เรียกว่า “ขณฑลสันโดษ” นี้ หมายถึงความยินดีตามควรแก่สมรรถภาพของตน

คนที่ขาดสันโดษประเภทนี้ มักจะติราคาตัวเองผิดคิดเองง่ายๆ ตื่นๆ ว่า เขาเป็นอะไรได้ตัวก็จะ เป็นได้อย่างเขาทุกอย่าง เข้าทำนองที่ว่า “เห็นเขานั่งคานหามเอามือประสานกัน” หนักเข้าก็กลายเป็นคนชอบตีเสมอและดูหมิ่นคนอื่น หานี้ก็ไม่ว่าในจำนวนคนพันคนที่อยากเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ตำแหน่งนายกอาจไม่เหมาะแก่ใครเลยทั้งพันคนก็ได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องคำนึงถึงกำลังของคนเหล่านั้นว่าจะรับงานไหวหรือไม่ไหว ไม่ใช่คิดแต่ว่าถ้าได้เป็นแล้วจะรับเงินเดือนได้หรือไม่เท่านั้น

ยถาสารุปะ ยินดีตามควรแก่ศักดิ์ศรีที่ข้าพเจ้าแปล *ยถาสารุปะ* ว่า ควรแก่ศักดิ์ศรีนั้น ออกจะหมิ่นหมิ่นไปนิดหนึ่ง ใกล้ต่อการทำให้คนตีความไปทางผิดเหมือนยื่นชดปากบ่อเกินไป ถ้าถูกใครผลักดันเดียวก็อาจตกบ่อได้ จะว่าไม่ตีมันก็ไม่ดี แต่นี่ข้าพเจ้าเห็นว่าถึงคราวจำเป็นก็ต้องยื่นใกล้ปากบ่อบ้าง ถ้าข้าพเจ้าจะช่วยคนที่ตกอยู่ก้นบ่อให้ขึ้นมาปากบ่อ แล้วไม่ยื่นริมบ่อข้าพเจ้าจะช่วยเขาได้อย่างไร มันจำเป็นครับ ถ้าจะช่วยคนตกบ่อก็ต้องยอมเสี่ยง ยื่นชดปากบ่อ

คำว่ายถาสารูปะนั้น หากแปลตามรูปศัพท์เฉยๆ แปลแล้วก็ไม่เห็นความ คือ แปลว่า ตามสมควร (ยถา = ตาม, สารูปะ = ตามสมควร) ในอรรถกถาท่านก็มุ่งเอาภูมิศีลภูมิธรรมของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ คือ ให้ยินดีที่เหมาะสมแก่ภูมิศีลภูมิธรรมของตน ภูมิศีลภูมิธรรมนี้แหละหากจะพูดให้คนทุกวันนี้เข้าใจก็ต้องพูดว่า “ศักดิ์ศรี” เพราะเป็นคำพูดที่หวานหูสำหรับคนทุกวันนี้

ของใครก็ตาม หรือคนใดก็ตาม แม้ว่าเราพอจะได้และพอควรกับกำลังของเรา แต่ถ้าไปยินดีกับสิ่งนั้นเข้าแล้วจะทำให้เสียศักดิ์ศรีของเรา คือเสียศีลธรรมเสียเกียรติ หรือเสียชื่อเสียงก็ตามเราก็ไม่ควรยินดีของประเภทนี้ ยกตัวอย่างเช่นของที่ลักปล้นหรือโกงเขามา หรือของที่เป็นสินจ้างในทางผิด เช่นสินบนให้ทำผิดหน้าที่ ตลอดจนของต่ำ โดยการแสวงหาด้วยกิริยาของคนมักได้ไร้สันโดษ เป็นสิ่งที่บัณฑิตไม่พึงยินดี แม้มีมาก็ปฏิเสธ แล้วยินดีอยู่เฉพาะสิ่งที่สมควรแก่ศักดิ์ศรีของตน

คนที่ขาดสันโดษประเภทนี้จะเป็นคนลู่อ่านใจแก่ความมักได้ เสียคนเพราะความมักมากอยากใหญ่ไม่รู้จักเลือกว่าสิ่งใดควรแก่เกียรติ ยศศักดิ์ของตนหรือไม่ ซึ่งเป็นบุคคลประเภทที่ใครๆ ไว้วางใจไม่ได้ว่าถ้ามีช่องมีโอกาสนั้นแล้วเขาจะไม่ทำผิด

ก่อนที่จะว่าเรื่องอื่นกันต่อไป อยากจะขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดพิจารณาอีกครั้งว่า ธรรมะข้อสันโดษนี้เป็นภัยต่อความเจริญก้าวหน้าของใครๆ หรือไม่ ทั้งทางส่วนตัวของแต่ละคนและของประเทศชาติ ข้าพเจ้าได้เขียนเรื่องสันโดษมาแล้วครั้งหนึ่ง ในหนังสือเรื่องกลวิธีแก้ทุกข์ ตอนกลแก้ทุกข์ เพราะลาภกมลที่สามในทีนั้นเขียนหนักไปทางอนิสงส์ของสันโดษ และมาเขียนอีกในมงคลชีวิตข้อที่ยี่สิบสี่นี้ เป็นการเขียนในทางความหมายของสันโดษ เมื่อรวมข้อเขียนสองครั้งเข้าด้วยกัน ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะเสร็จธุระกันที่เรื่องเกี่ยวกับสันโดษ เพราะยังมีเรื่องอื่นที่จะทำอยู่อีกมาก แต่ว่าก่อนที่จะเสร็จสิ้นขบวนการความจริงๆ นี้ ก็อยากจะขอข้อมความเข้าใจกับท่านผู้อ่านเสียอีกครั้งว่า ท่านมีความเข้าใจธรรมะข้อนี้อย่างไร หากท่านยังแคลงใจอยู่แม้แต่นิดเดียวว่า อาจเป็นข้าพเจ้าก็ใครจะขอวิงวอนให้ได้ ศีกษาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนด้วย โปรดรำลึกไว้เสมอว่าสันโดษ หมายถึงความพอใจในสามสถาน คือ :

- พอใจกับของ ๆ เรา
- พอใจกับของที่เราได้
- พอใจกับของที่ควรแก่เรา⁵

นี้แหละท่าน ลักษณะสันโดษ ความมุ่งหมายที่แท้จริงของศาสนาเพื่อไม่让您เสียเวลาตั้งใจห้อย ข้าพเจ้าจะตั้งให้เอง โปรดตอบคำถามเหล่านี้ดู

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 192.

1. คนรักตัว กับคนไม่รักตัว ใครจะทำความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตัวได้มาก (คนที่รักตัวคือคนมีสันโดษ)

2. คนรักครอบครัวของตัวเอง กับคนที่ไม่รักครอบครัวของตัวเอง ใครจะสร้างครอบครัวได้ดีกว่ากัน (คนที่รักครอบครัวของตัวเอง คือคนมีสันโดษ)

3. คนที่รักชาติบ้านเมืองของตัวเอง กับคนที่ไม่รักชาติบ้านเมืองของตัวเอง ใครจะทำความเจริญแก่ประเทศชาติมากกว่ากัน (คนรักชาติคือคนมีสันโดษ)

4. คนที่พอใจหน้าที่ตำแหน่งอันถึงแก่ตัว กับคนที่ไม่พอใจกับหน้าที่ตำแหน่งที่ตัวได้ใครจะทำงานก้าวหน้าได้มากกว่ากัน (คนพอใจในหน้าที่ของตนคือคนมีสันโดษ)

5. คนที่รู้จักบังคับใจตัวเอง พอใจใฝ่ฝันแต่ลาภผลอันชอบธรรม กับคนที่เอาแต่ได้เข้าว่า ถ้าอยากได้ทรัพย์มีของซื้อก็ขายก็ซื้อ มีโอกาสขโมยก็ขโมย มีใครให้เงิน ก็จะจ้างฆ่าคนก็เอา ถ้าอยากเพลิดเพลินในกามารมณ์จะลูดคร่าอนาจารทำชู้กับลูกใครเมียใคร ก็เอาทั้งนั้น คนพอใจแต่สิ่งที่ชอบธรรม กับคนที่พอใจไม่เลือกอย่างนี้ ใครกันแน่ที่เป็นมารสังคม (คนพอใจแต่สิ่งที่ชอบธรรมเป็นคนมีสันโดษ)

โปรดตอบคำถามห้าข้อด้วยใจเป็นธรรม และตอบด้วยความมั่นใจ ให้คำตอบเป็นคำขาด แล้วท่านจะหมดความสงสัยในเรื่องสันโดษเอง

สันโดษเป็นมงคล

สันโดษเป็นมงคลอย่างไร ก็อบจะหมดปัญหาเอาเลยทีเดียว เพราะเรื่องของสันโดษนั้น หากรู้แน่แก่ใจแล้วว่า สันโดษหมายถึงอะไร ก็จะรู้ได้เองว่า สันโดษคืออะไร ฉะนั้น จึงขอสรุปไว้ย่อๆ เพียงว่า

1. สันโดษทำให้คนมีความสุข
2. สันโดษทำให้คนเจริญ

ทั้งสองอย่างนี้เหตุผลก็แจ่มแจ้งอยู่แล้วทั้งนั้น ในทางด้านความสุขก็เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า คนที่จะมีความสุขก็เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า คนที่จะมีความสุขได้มันต้องมีความพอ ที่นี้ “ความพอ” นั้นมันจะมีอยู่ที่อื่นไม่ได้นอกจากใจ คนเป็นอันมากที่เอาความพอใจไปใส่ไว้กับสิ่งอื่น คิดว่าตนจะต้องมีสักเท่านั้นเท่าโน้นแล้วจึงจะพอ แต่ครั้งมีสิ่งที่คิดนั้นมาเป็นของตนแล้ว ก็เลื่อนเอาความพอใจไปไว้กับสิ่งอื่นที่ตนยังไม่ได้ต่อไป ผลที่สุดตัวเองกับความพอ ก็ไม่มีวันได้อยู่ด้วยกันวิงหาความพองจนตายก็ไม่เจอพอ แต่คนมีสันโดษเขาเอาความพอมานำไว้ที่ใจ ที่เรียกว่าพอใจ เขาจึงเป็นคนมีความสุข คนเรานี้แม้จะร่ำรวยขนาดเป็นเศรษฐีก็ตาม ก็ไม่มีความพอใจเสียอย่างเดียว ก็คงเป็น “เศรษฐีอนาถา” อยู่แน่นอน สันโดษคือความพอใจเป็นคุณธรรมที่ประหลาดมาก ทำให้คนอึ้งใจ ทำให้คนมีทรัพย์มีตำแหน่งน้อย

กลายเป็นคนมีโชค และทำให้คนที่รวยเป็นเศรษฐีอยู่แล้วเป็นเศรษฐีโดยสมบูรณ์พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “สนุคฺฉฐี ปรมิ ธน” ความสันโดษเป็นยอดทรัพย์ และเจ้าพระคุณท่านเจ้าศาสน โสภณ (จตุตสฺส โส. แจ่ม) วัดมกุฏกษัตริยารามก็กล่าวว่า

- “ ความไม่พอใจจนเป็นคนเจ็ญ
- พอแล้วเป็นเศรษฐีมหาศาล
- จนทั้งนอกทั้งใน ไม่ได้การ
- จงคิดอ่านแก้จนเป็นคนพอ ”⁶

ทางด้านความเจริญ ว่าอยากโลกๆ ก็ได้มาแล้วว่าความรักตัวพอใจในสิ่งที่ตัวได้ ทำให้เกิดความรับผิดชอบ ทำให้เกิดความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานในการสร้างตัวสร้างชาติ วิธีสร้างความเจริญก้าวหน้าโดยหันมาสร้างความพอขึ้นในใจนี้ เป็นเรื่องของคนฉลาด อย่าลืมนะว่า แม้โหรจะทำนายว่าปีหน้าฝนจะให้น้ำสักสิบตัว มีฝนห้าร้อยห้า ตกทั้งกลางวันกลางคืนก็ไม่มีใครรับรองว่าน้ำที่เต็มตุ่มของท่านหรือไม่ เพราะ “ปริมาณ” มากับน้ำฝนจริง แต่ “ความเต็ม” มันอยู่ที่ตุ่มแต่ละใบต่างหาก ถ้าตุ่มของเรา “ก้นรั่ว” เสียแล้วต่อให้น้ำหกแห่กันมาให้ท่วมจากท้องบาดาล ท่านก็ไม่มีหวังจะได้น้ำไว้กินแม้แต่ตุ่มเดียว เพราะฉะนั้น โหรจึงพยากรณ์ได้แต่ปริมาณน้ำฝน ส่วนน้ำของใครจะเต็มตุ่มหรือไม่เขาไม่พยากรณ์ การสร้างตัวสร้างชาติโดยวิธีหันมาสร้างสันโดษ ก็เหมือนกับเราจะสะสมน้ำแต่หันมายก้นตุ่มนั่นเอง ว่าไว้เท่านี้ก็เห็นจะพอ เวลานี้ของใครมันรั่วตรงไหนใครก็ รู้เอง ทางเหล่าทางพันตรวดดูเองดีกว่า ข้อสำคัญอย่าไปมัวค้ำคนที่เขาบอกให้ยาตุ่มก็แล้วกัน

เฉพาะด้านความก้าวหน้าบางจิตใจ ได้พูดมาแล้วว่ามงคลข้อนี้อยู่ในบการเตรียมพร้อมตัวที่ถ่ายทอดเอาความดีจากคนอีกประเภทหนึ่ง คือ สมณะ ความสันโดษเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีสันโดษเป็นคนใจสงบควรแก่การรับเอาความดีทางธรรม จิตใจก็เป็นสภาพเหมาะแก่การฝึก ตรงกันข้ามคนไม่มีสันโดษเป็นคนไม่มีความพอ แม้เข้าวัดก็เข้าไปหาสิ่งที่ไม่ในวัด เช่น ไปหาเสน่ห์ยาแฝด ไปหาหวยเบอร์ หรือ ไม่ก็ไปหาการต้อนรับอย่างหรูหรา เมื่อหาไม่ได้อย่าใจก็ตีตัวออกห่าง เสียผลที่ตนควรจะได้จากสมณะ แต่คนมีสันโดษจะเป็นคนที่สลัดความปรารถนาและหะเหอะเหล่านี้เสียจากใจ ไปหาพระก็ได้ “พระ” สมประสงคฺสันโดษ เป็นสิริมงคลอย่างนี้⁷

⁶ ปิ่น มุฑกันต์, มงคลชีวิตภาคที่ 3, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2519), หน้า 108.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

2.1.3 สุจริต 3

1. กายสุจริต ประพฤติชอบด้วยกาย 3 อย่าง

- 1.1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ 1
- 1.2 เว้นจากการลักทรัพย์ 1
- 1.3 เว้นจากการประพฤติดินในกาม 1

2. วาจาสุจริต ประพฤติชอบด้วยวาจา 4 อย่าง

- 2.1 เว้นจากการพูดเท็จ
- 2.2 เว้นจากการพูดส่อเสียด
- 2.3 เว้นจากการพูดคำหยาบ
- 2.4 เว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ

3. มโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ 3 อย่าง

- 3.1 ไม่โลภอยากได้ของเขา
- 3.2 ไม่พยาบาทปองร้ายเขา
- 3.3 เห็นชอบตามคลองธรรม⁸

2.1.4 หลักพระ 5

หลักพระ 5 ในทางพระพุทธศาสนาซึ่ง หมายถึง ธรรมที่เป็นกำลัง มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 5 ประการด้วยกัน กล่าว คือ

1. สัทธา คือความเชื่อ
2. วิริยะ คือความเพียร
3. สติ คือความระลึกได้
4. สมาธิ คือความตั้งใจมั่น
5. ปัญญา คือความรู้

อินทรีย์ 5 ก็เรียกเพราะเป็นใหญ่ในกิจกรรมของตน⁹

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

⁹ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส , นวโกวาท, พิมพ์ครั้งที่ 78, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย), 2538 หน้า 45.

1) พระพุทธเจ้าตรัสว่าด้วย วิดตตสูตร อธิบายกำลัง 5 ประการ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า กำลัง 5 ประการดังต่อไปนี้ คือ 1. ศรัทธา 2. วิริยะ 3. สติ 4. สมาธิ กำลัง 5) คือ ปัญญา กำลัง คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีศรัทธาย่อมเชื่อ พระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตว่า แม้เพราะเหตุนี้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ เป็นผู้เบิกบานแล้วเป็นผู้จำแนกธรรม นี้เรียกว่ากำลัง คือ ศรัทธา ก็ กำลัง คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ปรารถนาความเพียรเพื่อละอกุศลกรรม ไม่ทอดธุระในกุศลกรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่ากำลัง คือ วิริยะก็กำลัง คือ สติ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีสติประกอบด้วยสติเครื่องรักษาตัวชั้นเยี่ยม ระลึกตามแม้สิ่งที่ทำแม้คำที่พูดไว้นานได้ นี้เรียกว่ากำลัง คือ สติ กำลัง คือ สมาธิ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ สัจจจากามอกุศลกรรม บรรลุปฐมฌาน อันเป็นความสงบใจแห่งจิตภายใน เป็นธรรมเอกผุขขั้นไม่วิตกวิจารณ์ มีปีติสุขเกิดแต่สมาธิอยู่ เพราะปีติสิ้นไป เป็นผู้ที่มีอุเบกขา มีสติ มีสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตุตถฌานที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้ได้มานี้เป็นผู้มีอุเบกขา มีสติ อยู่เป็นสุข บรรลุตุตถฌาน อันไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข เพราะละสุขและทุกข์ และดับโสมนัสโทมนัสก่อนๆ ได้ มีอุเบกขาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่ นี้เรียกว่า ปุณณุตตสุต ว่าด้วยกำลังที่เป็นยอด กำลัง คือ สมาธิ ก็กำลัง คือ เป็นผู้ที่มีปัญญา ประกอบด้วยปัญญาที่หยั่งถึงความเกิดและความดับ เป็นอริยะ ชำแรกกิเลสเป็นเครื่องให้ถึงความสิ้นไปแห่งทุกข์โดยชอบ นี้เรียกว่ากำลัง คือ ปัญญา กำลัง 5 ประการนี้¹⁰

2.2 แนวความคิดในการแก้ปัญหาความยากจน

หลักการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ผู้วิจัยได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำรัสแก่ผู้เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในปี 2517 และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในปีต่อมา ดังนี้

2.2.1 หลักเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในทุกด้าน ไม่ใช่ความพอเพียงในด้านใดด้านหนึ่ง ความพอเพียงไม่ใช่ด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ยังรวมถึงความพอเพียงในด้านอื่นๆ เช่น รัฐศาสตร์การ

¹⁰ กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พระไตรปิฎก ฉบับหลวงภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2525), หน้า 2.

ปกครองก็ต้องการมีความพอเพียงด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบสุขในบ้านเมือง¹¹

ในวันที่ 4 ธันวาคม 2542 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ มีข้อความบางประการดังนี้

“คนเราถ้าพอในความต้องการ มันก็มีความ โลภน้อย เมื่อมีความ โลภน้อยก็ เบียดเบียนคนอื่น น้อย ถ้ามีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข ”

การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

1. ยึดความประหยัด คัดตอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อ ในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ ถูกต้อง”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัส ที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกัน ในทางด้านการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงคั่งอึด ซึ่งมิใช่พระราชมติ เรื่องนี้ว่า “ความสุขความเจริญ อันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหา ได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางในชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยไม่ต้องขวนขวาย ฝึหาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นเพียงพอเป็นเป้าหมายสำคัญ

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการ โดย ปราศจากความละเอียดอ่อนต่อแผ่นดิน¹²

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนเองของประชาชนในทุก ระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความ

¹¹ สมพร เทพสิทธิ, เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ, (กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร จำกัด, 2549), หน้า 3.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

พอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หลักการหลักวิชาและหลักธรรมดังนี้

1. เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ

2. เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

3. จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าทัน โลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วข้างหน้า

4. ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ

5. จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำ วิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการขั้นตอน

6. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลักเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธศาสนา มีแนวการปฏิบัติดังนี้

1. ทางสายกลางไม่พัฒนาไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งจนเกินไปทางสายกลางคือความเห็นที่ชอบและถูกต้องตามอริยมรรค 8 ได้แก่

1. สัมมาทิฐิ	ความเห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปะ	การดำริชอบ
3. สัมมาจาจา	การเจรจาชอบ
4. สัมมากัมมันตะ	การงานชอบ
5. สัมมาอาชีวะ	การเลี้ยงชีพชอบ
6. สัมมาวายามะ	ความเพียรชอบ
7. สัมมาสติ	การระลึกชอบ
8. สัมมาสมาธิ	การมีสติตั้งมั่นชอบ

2. ความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม

3. ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในการผลิตและการบริโภค

4. ภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก รู้ทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

5. การเสริมสร้างคุณภาพ เน้นให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต มิตรไมตรี เอื้ออาทร มีความเพียร มีวินัย มีสติ ไม่ประมาท

มิติ 4 ด้านของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. มิติด้านสังคม คือ เป็นเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน

2. มิติด้านจิตใจ คือ เน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจ ในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ไม่โลภ ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

- พึ่งตนเองทางด้านจิตใจ
- พึ่งตนเองทางสังคม
- พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ
- พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี
- พึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ

3. มิติด้านสังคม คือ มุ่งให้เกิดสังคมที่สงบสุข ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. มิติด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยม-บริโภคนิยม¹³

สรุปข้อปฏิบัติที่สำคัญของการมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

1. มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย
2. ให้ยึดถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณ และพอใจ
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ร่วมมือและช่วยเหลือกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน
4. ประกอบสัมมาอาชีพ ด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ ใฝ่ความรู้เพิ่มเติม
5. ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน สามารถอยู่พอกินไม่เดือดร้อน ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข วัตถุนิยม และบริโภคนิยม

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

2.2.2 การเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในเขตร้อนชื้น มีฝนตกค่อนข้างชุก มีค่าเฉลี่ยทั่วประเทศประมาณ 1,500 มิลลิเมตร และมีฤดูฝนนานประมาณ 5-6 เดือน ในอดีตเมื่อป่าไม้ยังอุดมสมบูรณ์อยู่น้ำฝนส่วนหนึ่งจะถูกดูดซับไว้ในป่า ส่วนหนึ่งจะไหลลงสู่ใต้ดิน อีกส่วนหนึ่งจะเก็บไว้ในที่ลุ่ม เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง และลำธารตามธรรมชาติ ส่วนที่เหลือจะระเหยสู่บรรยากาศ และไหลลงสู่ลำห้วย ลำธาร แม่น้ำ และออกสู่ทะเล น้ำที่ถูกกักเก็บไว้ในป่าและในแหล่งน้ำ ธรรมชาติเหล่านี้ จะค่อยๆ ไหลซึมซับออกมาทีละน้อยตลอดปี ส่วนที่ขังอยู่ในหนอง คลอง บึง และแอ่งน้ำต่างๆ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในช่วงฤดูแล้ง

ต่อมาระบบนิเวศน์เปลี่ยนไป ป่าไม้ถูกทำลาย ถูกถากถางเพื่อการเกษตรและกิจกรรมต่างๆ ห้วย หนอง คลอง บึงสาธารณะจะตื้นเขิน และถูกบุกรุกเข้าถือครองกรรมสิทธิ์บริเวณทางระบายน้ำออกสู่ทะเลตามธรรมชาติ ถูกใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างอาคาร ถนน ทางรถไฟ บ่อเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และอื่นๆ เมื่อฝนตกลงมา น้ำไหลสู่ที่ต่ำอย่างรวดเร็วเพราะไม่มีที่เก็บกัก แต่เมื่อกระทบสิ่งกีดขวางก็ทำให้เกิดน้ำท่วมเฉียบพลันอย่างรุนแรง เมื่อน้ำทำไหลลงทะเลหมดและไม่มีน้ำจากป่ามาเติม แหล่งน้ำธรรมชาติก็เหือดแห้ง จึงทำให้เกิดแห้งแล้งและขาดน้ำอุปโภคบริโภคอยู่เสมอ

เกษตรกรที่อยู่ในสภาวะดังกล่าว โดยเฉพาะชาวนาที่อยู่ในเขตใช้น้ำฝน จึงได้รับความเดือดร้อน ผลผลิตเสียหายเป็นประจำและไม่พอเลี้ยงชีพ ต้องอพยพทิ้งถิ่นฐานไปหารายได้ในเมืองใหญ่ๆ และเกิดปัญหาด้านสังคมตามมา

สำหรับในด้านการพัฒนาอาชีพของประชาชนในชนบท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางครั้งสำคัญเมื่อปี พ.ศ. 2532 ซึ่งต่อมาพระราชารายฎริได้สรุปอีกกันอย่างดีในนามการเกษตร “ทฤษฎีใหม่”

แนวทางการพัฒนาชีวิตและอาชีพตามแนวทฤษฎีใหม่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริไว้ 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1) การผลิต ชั้นที่ 2) การรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ และชั้นที่ 3) การร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และกับแหล่งพลังงาน

ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่หนึ่ง

พื้นฐานที่สำคัญของการเกษตรที่จะปฏิบัติทฤษฎีใหม่ชั้นที่หนึ่ง ได้แก่ มีพื้นที่ค่อนข้างน้อยประมาณ 15 ไร่ ค่อนข้างยากจน จำนวนสมาชิกปานกลาง (ไม่เกิน 6 คน) อยู่ในเขตใช้น้ำฝนธรรมชาติ ฝนไม่ชุกมากนัก ดินมีสภาพขุดสระเก็บน้ำได้ ในระยะแรกจะผลิตพอเพียงเลี้ยงสัตว์ได้ แต่จะต้องกินอยู่อย่างประหยัด มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับเพื่อนบ้าน หลักการที่

สำคัญของการปฏิบัติ คือรู้จักการบริหารและจัดการดินและน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับการบริหารเวลา บริหารเงินทุน และกำลังคน เพื่อได้บังเกิดผลผลิตเป็นอาหารและรายได้ตลอดปี และผลจากการที่ได้ทรงคิดและคำนวณ พระองค์ได้ทรงแนะนำให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 : 30 : 30 : 10 (ภายหลังสัดส่วนนี้ทรงมีพระราชวินิจฉัยให้ยึดหยุ่นได้บ้าง) และทำกิจกรรมดังนี้ :

1. ร้อยละ 30 ส่วนแรก ให้ขุดสระ 4.5 ไร่ สำหรับเก็บน้ำฝนธรรมชาติที่มีอย่างเหลือเฟือในฤดูฝนปกติ เพื่อใช้สำหรับรดน้ำพืชที่ปลูกในฤดูฝนยามเมื่อฝนทิ้งช่วงแห้งแล้ง การใช้น้ำจะต้องเป็นไปอย่างประหยัด โดยใช้วิธีการและเลือกพืชกับวิธีปลูกแต่ละพืชที่เหมาะสม วิธีการให้น้ำโดยประหยัด เช่น การตัดรด การสูบส่งตามท่ออย่าง หรือการใช้ระบบน้ำหยดแบบพื้นบ้านเป็นต้น ส่วนพืชและวิธีปลูกที่เหมาะสม เช่น เลือกพืชที่ใช้น้ำน้อย เช่น พืชยืนต้น หรือพืชอายุสั้น โดยปลูกผสมผสานกันหลายๆ ชนิด ระหว่างพืชต้นใหญ่และพืชต้นล้มลุก เพื่อใช้พื้นที่และน้ำอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดและมีเสถียรภาพ

ในกรณีที่สามารถส่งน้ำมาจากแหล่งชลประทานได้ ต้องส่งมาในระบบท่อปิดเพื่อลดการสูญเสียน้ำ และส่งมาเติมในสระตามช่วงเวลาที่เป็นที่จำเป็นเท่านั้น การใช้น้ำจากสระต้องเป็นไปตามหลักประหยัด และพึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด

2. ร้อยละ 30 ส่วนที่สอง ใช้ปลูกข้าวเนื้อที่ประมาณ 4.5 ไร่ เนื่องจากทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า ข้าวเป็นอาหารหลัก และอาหารประจำวันของคนไทยมาแต่อดีตกาล และเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงและมั่นใจในการดำรงชีวิต เกษตรกรไทยไม่ว่าจะโยกย้ายไปอยู่ที่ใดหรือเปลี่ยนอาชีพไปอย่างไรอย่างน้อยจะต้องมั่นใจว่ามีข้าวกินและพยายามปลูกข้าวให้พอกินตลอดปีเพื่อให้มีเสถียรภาพด้านอาหาร ครอบครัวที่มีสมาชิกคนธำบริโภคเฉลี่ยประมาณคนละ 200 กิโลกรัมต่อปี จะต้องบริโภควัวไม่ต่ำกว่าปีละ $4.5 \times 325 = 1,465$ กิโลกรัม แต่ถ้าบำรุงรักษาดีอาจจะผลผลิตเพื่อมากกว่านี้

3. ร้อยละ 30 ส่วนที่สาม เนื้อที่ 4.5 ไร่ ให้ปลูกพืชสวนไม้ยืนต้น และพืชไร่อย่างผสมผสาน โดยมีวิธีการและชนิดของพืชที่แตกต่างกันหลากหลายกันไปแต่ละพื้นที่และขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ภูมิภาค ฤดูกาล ตลาด และเส้นทางคมนาคม ตลอดจนประสบการณ์และภูมิปัญญาของเกษตรกร เป็นต้น ไม่มีสูตรตายตัว ยึดหยุ่นได้ การปลูกพืชให้หลากหลายเช่นนี้จะเป็นการช่วยการกระจายเงินทุน แรงงาน น้ำ และปัจจัยการผลิตต่างๆ กระจายความเสียหายจากศัตรูพืช และความแปรปรวนของดิน ฟ้า อากาศ ตลอดจนกระจายรายได้ด้วย

พืชที่ปลูกในระยะแรกควรเป็นกล้วย เพื่อบังร่มและเก็บความชื้นในดิน ต่อไปควรเป็นผลไม้และไม้ยืนต้น ระหว่างที่ไม้ยืนต้นยังไม่โต ก็ปลูกพืชล้มลุกอายุสั้นระหว่างแถว เช่น พริก มะเขือ ถั่วต่างๆ จนกว่าจะปลูกไม้ได้ จึงเปลี่ยนไปปลูกไม้ทนร่ม เช่น จิง ข่า และพืชหัว เป็นต้น

พื้นที่ผสมเหล่านี้ส่วนใหญ่จะใช้เป็นอาหารประจำถิ่น ได้แก่ ผัก ผลไม้ สมุนไพร และ เครื่องเทศ ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทยที่กินกับข้าวมาเป็นเวลาช้านาน เช่นเดียวกับข้าว และปลา โดยเฉพาะพืชผักพื้นเมือง ปัจจุบันมีมากกว่า 160 ชนิด บางชนิดมีพบทั่วทุกภาค บางชนิดมีเฉพาะภาค ส่วนที่เหลือก็สามารถจำหน่ายเป็นรายได้

4. ร้อยละ 10 เป็นที่อยู่อาศัย ถนน คันดิน และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ รวมประมาณ 1.5 ไร่ พื้นที่ ส่วนนี้จะรวมคอกสัตว์เลี้ยง เรือนเพาะชำ ฉางเก็บผลิตผลเกษตร ปัจจัยการผลิต และเครื่องมือเครื่องทุ่น แรง ฯลฯ อาจรวมส่วนรอบบ้านด้วย

5. การเลี้ยงสัตว์ ควรเลือกเลี้ยงสัตว์บก เช่น วัวนม หมู ไก่ เป็ดและสัตว์น้ำ เช่น ปลาตะเพียน ปลาสลิด ปลานิล ปลาห้ำบิม กุ้งก้ามกราม หอยขม ฯลฯ ให้เหมาะสมกับแรงงาน เงินทุน และพื้นที่ที่ เหลือตลอดจนอาหารบางส่วนที่ได้จากในแปลงพืช โดยไม่เน้นเป็นรายได้หลัก แต่เพื่อเป็นรายได้เสริม และอาหารประจำวัน โดยเฉพาะปลาซึ่งเป็นอาหารประจำวันของคนไทยที่บริโภคร่วมกับข้าวและผักมา ตั้งแต่โบราณกาล สำหรับเทคนิคของการเลี้ยงคงจะต้องเป็นไปตามคำแนะนำของนักวิชาการเช่นเดียวกับ การปลูกพืช เช่น การสร้างคอกหรือเล้าสัตว์ล่อมริมบ่อปลา เพื่อใช้มูลสัตว์เป็นอาหารปลา หรือการ ขุดบ่อปลา ให้มีระดับความลึกต่างๆ กัน เป็นต้น

การเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ในเขตใช้น้ำฝน ถึงแม้จะหวังพึ่งน้ำจากการเก็บกักน้ำฝนตาม ธรรมชาติ แต่ถ้ามีแหล่งน้ำชลประทานของรัฐเสริมให้บ้างบางครั้งบางคราว ถึงแม้ปริมาณน้อยแต่ก็ทำให้ เป็นระบบการเกษตรกร “ทฤษฎีใหม่” ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทาน หรือมีแหล่งน้ำธรรมชาติสมบูรณ์ หรือมีปริมาณฝนตก ชุก เช่น ภาคใต้หรือภาคตะวันออก โดยทั่วไปจะมีการเกษตรกรรมแบบผสมผสานคล้ายคลึงกับ การเกษตร “ทฤษฎีใหม่” นี้ เช่น มีน้ำชลประทานสมบูรณ์ ใช้น้ำอย่างเต็มที่ มีพื้นที่มาก บางแห่งใช้ เครื่องมือทุ่นแรง จ้างแรงงานทำงานแทน ข้อสำคัญคือไม่เดือนร้อนและไม่ยากจนนัก หากจะทำการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ก็ทำได้ แต่เป็นการทำแบบประยุกต์ โดยจะต้องยึดหลักการปฏิบัติที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) แบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมออกเป็นสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10 โดยประมาณ และอาจจะแบ่งเป็น แปลงย่อยๆ หลายแปลงหรือแปลงใหญ่ย่อยแปลงก็ได้

2) จะต้องใช้น้ำอย่างประหยัด น้ำที่เคยได้รับจากธรรมชาติหรือจากโครงการชลประทานของ รัฐบาลอย่างสมบูรณ์ จะต้องเปลี่ยนไปสร้างสระเก็บไว้ใช้ส่วนตัว แล้วบริหารจัดการน้ำโดยตัวเอง โดย ไม่หวังพึ่งน้ำจากรัฐบาลนัก ตลอดจนการช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้

เกษตรกรรายอื่นๆ ที่อยู่ห่างคลองส่งน้ำของรัฐบาลมีโอกาสได้รับประโยชน์จากน้ำชลประทานเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ไม่ว่าจะอยู่ในเขตใช้น้ำฝนหรือเขตใช้น้ำชลประทาน ถ้าหากหวังอาศัยน้ำชลประทานของรัฐบาลเสริมก็ต้องยึดหลักการใช้น้ำและจัดการน้ำโดยประหยัด ดังกล่าวมาแล้ว และหลักการเช่นนี้จะทำให้ประโยชน์ของน้ำชลประทานมีคุณค่าแก่ประชาชนมากขึ้น และทำให้เขตพื้นที่ชลประทานขยายเพิ่มขึ้นกว่าการใช้น้ำชลประทานแบบดั้งเดิม ตั้งแต่ 3-6 เท่า จึงเป็นการขยายความชุ่มชื้น ความสุข และความสมบูรณ์พลสุขให้แก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น และเป็นการก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและสังคมในเขตชลประทาน และในเขตชนบทมากกว่าเดิม

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สอง

เมื่อการทำเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่หนึ่งมีมากมายขึ้น และผ่านไปหลายๆ ปีผลผลิตและรายได้จะมีเพิ่มขึ้น เกษตรกรจำเป็นจะต้องปรับปรุงตัวเอง รวมกลุ่มกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์และร่วมแรงกันในเรื่องต่างๆ เช่น

- 1) การผลิต (พันธุ์พืช เครื่องมือดินชลประทาน ฯลฯ)
- 2) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)
- 3) การเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ที่ผลิตไม่ได้เอง)
- 4) สวัสดิการ (สาธารณสุข ข้าราชการ โรค เงินกู้ ฯลฯ)
- 5) การศึกษา (โรงเรียน ศูนย์การศึกษา ฯลฯ)
- 6) สังคมและศาสนา เป็นต้น

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สาม

เมื่อกิจการขั้นที่หนึ่งและสองเจริญเติบโตขึ้น จำเป็นจะต้องพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้นอีก โดยติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินทุน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) หรือเอกชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ ช่วยการลงทุนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

ทั้งนี้ฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์ เกษตรกรขายข้าวในราคาสูง (ไม่กดราคา) ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรมาสีเอง) เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ เช่น สหกรณ์ ราคาขายส่ง ธนาคารกับบริษัท (เอกชน) จะสามารถขยายบุคลากร

ปัจจุบันการเกษตรผสมผสาน หรือเกษตร “ทฤษฎีใหม่” แบบประยุกต์ หลายพื้นที่ประสบความสำเร็จเลยขั้นที่หนึ่งไปมากแล้ว จึงได้เริ่มทำการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่สอง และขั้นที่สามไปบ้าง และได้รับความสำเร็จพอสมควร จึงทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ได้พัฒนาและขยายผลไปอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นไปตามพระราชปณิธานและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว¹⁴

2.3 หลักคิดของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน

ความหมายของชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงคนและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

“ชุมชน” คือ “หมู่ กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณ เดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน”¹⁵

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ “ชุมชน” หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ พื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อผลประโยชน์ กิจกรรม และคุณสมบัติอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้น ตระหนัก และเกี่ยวเนื่องกัน “ชุมชน” หมายถึง “การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเชื่ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน”¹⁶

สนธยา พลศรี “ชุมชน” หมายถึง “กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการ

¹⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, ทฤษฎีใหม่ในหลวงเพื่อชีวิตที่พอเพียง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2542), หน้า 87.

¹⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2542), หน้า 54.

¹⁶ ปาริชาติวลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543), หน้า 26.

ติดต่อกันและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน”¹⁷

ขบวน พลตรี “ชุมชน” (Community) หมายถึง “กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกันมีการสังสรรค์กันมีความสนใจร่วมกันและมีผลประโยชน์คล้ายๆ กัน และมีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือพฤติกรรมอย่างหนึ่ง คือ มีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง”¹⁸

ชยันต์ วรรณนะภูติ “ชุมชน” มีความหมายในระดับเดียวกับคำว่า “สังคมหมู่บ้าน” คือ “เป็นหน่วยของสังคมหรือทางการปกครองขนาดเล็กในระดับพื้นฐานที่มีการรวมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่งเพื่ออาศัยทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิต โดยเหตุที่มีคนกลุ่มดังกล่าวมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต จึงมีการกำหนดรูปแบบ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขึ้น มีองค์กรหรือสถาบันชุมชนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ ชุมชน หมายถึง สังคมขนาดเล็กในชนบทที่ยังไม่พัฒนาหรือสังคมหมู่บ้าน ที่สมาชิกของสังคมยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และยังรักษาแบบแผนการดำรงชีวิตบางส่วนได้”¹⁹

จำนง อติวัฒนสิทธิและคณะ “ชุมชน” คือ “กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณหนึ่งโดยคน เหล่านี้ถือว่า คนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่างๆ หลายด้านด้วยกลุ่มต่างๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัย

สรุปความหมายของคำว่า ชุมชน ตามที่ใช้กันโดยทั่วไปได้ ดังนี้

กลุ่มชนท้องถิ่น กำหนดตามความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ แบบพบปะซึ่งหน้ากลุ่มชนของความสนใจหรือคุณลักษณะ เช่น ชุมชนนักวิจัย

กลุ่มชนตามคุณภาพของความสัมพันธ์ มีเป้าหมายร่วมกัน

¹⁷ สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2544), หน้า 22.

¹⁸ ขบวน พลตรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (สกลนคร : วิทยาลัยครู, 2529), หน้า 1.

¹⁹ ชยันต์ วรรณนะภูติ, คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536), หน้า 44.

1.ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับบรรทัดฐานทางสังคมมีความ ผูกพันกันและมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับความหมายโดยรูปศัพท์ และอาจหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์เดียวกัน เช่นครอบครัว เผ่าชนต่างๆ ด้วย

2.ชุมชน หมายถึง พื้นที่หรือบริเวณทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคน เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

3.ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัด และรวมกันในระยะเวลานานพอสมควร จนเกิดระบบความสัมพันธ์และผูกพันกันขึ้น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล พรรคการเมือง กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น²⁰

จากความหมายโดยสามัญสำนึก ความหมายโดยรูปศัพท์ และความหมายทางวิชาการที่กล่าวมาแล้ว อาจจะทำให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อกันสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

2.3.1 การพัฒนาชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญดังนี้²¹

คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่ หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชนขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ พัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง และชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง

2.3.2 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย หน่วยงาน นักวิชาการ และนักปฏิบัติการด้านการพัฒนาชุมชนขององค์การระหว่างประเทศและประเทศต่างๆ ได้ให้ความหมายของ การพัฒนาชุมชนไว้อย่างมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้อง และคล้ายคลึงกัน ดังนี้

²⁰ จ่านง อดิวัฒน์สิทธิ์และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545), หน้า 133.

²¹ สันทยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 12.

1.ที่ประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญเรื่องการบริหารและการปกครองของประเทศในทวีปแอฟริกา ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของ “การพัฒนาชุมชน” ไว้เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1948 ว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน แต่ถ้าประชาชนไม่เกิดความริเริ่มก็ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เกิดความริเริ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง

2.องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายไว้เป็นครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ.1955 ว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการสร้างเสริมความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง โดยความริเริ่มของประชาชนในชุมชนในปีต่อมาได้ปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการรวมกำลังระหว่างประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานเข้าเป็นชีวิตของชาติ ทำให้ประชาชนสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

3.องค์การบริหารวิเทศกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายไว้เมื่อปี ค.ศ. 1956 ว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการแห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งประชาชนในชุมชนร่วมกัน จัดวางแผน และลงมือปฏิบัติการด้วยตนเอง โดยกำหนดว่ากลุ่มของตนเองและแต่ละบุคคล มีความต้องการอย่างไร มีปัญหาอะไรร่วมกัน แล้วจัดทำแผนของกลุ่มของแต่ละบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ไขปัญหานั้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้มากที่สุด แล้วเสริมด้วยบริการและวัสดุจากองค์การหรือหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชนที่อยู่นอกชุมชน²²

จากแนวคิดความหมายของการพัฒนาชุมชน เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนและกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งหากคณะกรรมการชุมชน ทั้ง 7 ชุมชนเขตเทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึก ชุมชนมีการจัดการวางแผน ในการทำงาน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจ การเมืองในยุคปัจจุบัน และพัฒนากลุ่มคนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งตนเองได้ ตลอดจนทำให้คนใน ชุมชนมีความสุขจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ย่อมถือได้ว่าชุมชน มีผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาชุมชน และมีความยั่งยืนในการพัฒนาต่อไป

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

2.3.3 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

“การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ การพัฒนาคนให้มีความสุขและการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข”²³ ดังนี้

1.การพัฒนาคนให้มีความสุข

คนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินการ เป็นผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น และเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนาไม่ให้สิ้นสุด คนจึงเป็นเป้าหมายสูงสุด ()ของการพัฒนาชุมชน จึงต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข โดยมีวิธี ดังต่อไปนี้

1.1 ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัว มีความรู้ทางการเมืองและความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์ สุขภาพดี บุคลิกภาพดี สามารถพึ่งพา ตนเองได้ ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ ทำให้คนเป็นคนดีทั้งการคิด การพูด และการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม เช่น ละเว้นอบายมุข ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตัว เอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักความพอเพียงในสิ่งต่างๆ มีความอดทนสามารถยับยั้งตนเองไม่ให้ประพฤติชั่วได้ เป็นต้น

1.3 การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ การทำให้คนมีความสุข มีจิตใจ ดีงาม เขือกเย็น มั่นคง ผ่องใส ไม่มีความเครียด มีความสุขเขือกเย็น มีเมตตากรุณา รู้จักความ พึ่งพอ รู้จักประมาณ เข้าถึงสังขารของชีวิต มองโลกในแง่ดี ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ได้ เป็นต้น

การทำให้คนมีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

2.การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ และมีความสุข

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ และมีความสุข คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกัน ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรักและเอื้ออาทรกันอาจเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจัดกระจายกันก็ได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ขึ้น (Community Network) ทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับ

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

โครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวคิดด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น (Civil Community) ชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญ²⁴ ดังนี้

2.1 มีจิตสำนึกชุมชน หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่างๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่าง เท่าเทียมกันและมีมิตรภาพยอมรับศักยภาพของกันและกัน และยอมรับในความแตกต่าง หลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน

2.2 มีจิตวิญญาณชุมชน คือ การที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละ ทำงานเพื่อชุมชน ห่วงเห่นชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัตถุประสงค์ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่างๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง ความมี จิตวิญญาณชุมชนทำให้เกิดความปิติ ความสุขอย่างล้นเหลือ และเกิดพลังอย่างมโหฬาร เป็นพลังเยียวยา ที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุข จิตวิญญาณชุมชน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการมี จิตสำนึกชุมชน ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยตรงแล้วยังเป็นพื้นฐานสำคัญทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนในด้านอื่นๆ อีกด้วย เพราะเป็นเสมือนการทำให้สมาชิกในชุมชนมีจิตใจ เข้มแข็ง มีความพร้อมที่จะร่วมพลังเพื่อพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

2.3 เป็นชุมชนเรียนรู้ คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชน และมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็ผลมาจากการปฏิบัติ หรือประสบการณ์ที่ได้ร่วมกัน หรือเป็นกระบวนการเรียนรู้ และการตัดสินใจร่วมกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนการเป็นชุมชนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพราะผลจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดหาวิธีที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน

2.4 มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชน และจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

2.5 มีการจัดการชุมชนที่ดี คือสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเอง และชุมชนได้ วางแผน และจัดกระบวนการ ดำเนินงาน และประเมินผลการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.6 มีเครือข่ายชุมชน คือ กระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและ องค์กรชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึก และจิตวิญญาณของสมาชิก และองค์กรชุมชนต่างๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง

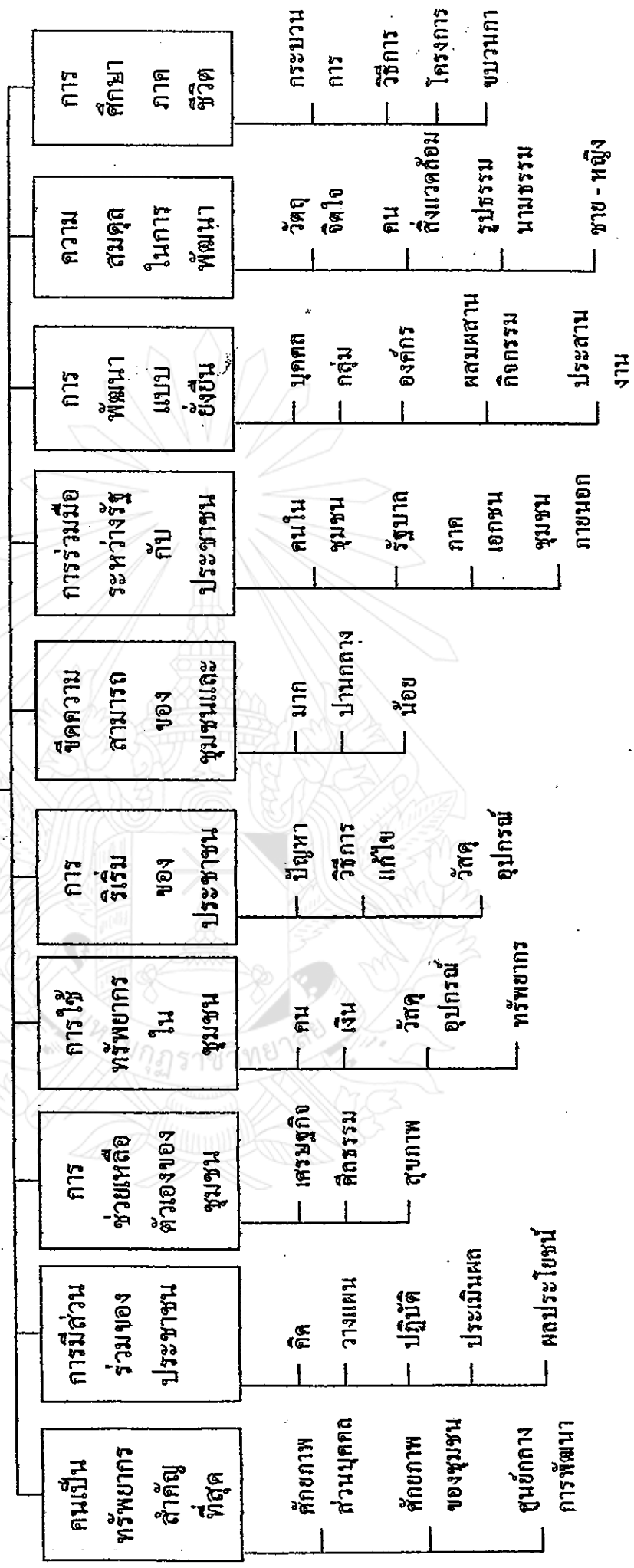
2.7 มีภาวะผู้นำชุมชน คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้ แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดความคิด หรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยน ข้อมูล และความคิดเห็นกับผู้อื่น ผนึกตนเองเข้ากับชุมชน ได้อย่างแนบแน่น และทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุป ผู้ที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ ผู้ที่เชื่อมประสาน แนวความคิดต่างๆ ของสมาชิก และองค์กรชุมชน เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

2.8 เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกและองค์กรต่างๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือ หรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งในยามที่ปกติ และประสบภาวะวิกฤตต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่ พึ่งประสงค์

2.9 เป็นชุมชนสงบสุข ชุมชนเข้มแข็งมีผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อมารวมกันเป็นชุมชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสุข บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

2.10 เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ชุมชนดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง

แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน

2.3.4 การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

1) ส่งเสริมศักยภาพ คณะกรรมการชุมชนในการเป็นแกนนำเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาชุมชน ของชุมชนโดย

1.1 สร้างจิตสำนึกของคณะกรรมการชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา ผลกระทบของวิกฤต

1.2 เพิ่มความสามารถของคณะกรรมการของชุมชน / ผู้นำชุมชน ในการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผน

1.3 จัดเวทีการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ชาวบ้าน และผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ผลกระทบของวิกฤตที่มีต่อชุมชน วางแผนแก้ไขปัญหา ติดตามการปฏิบัติตามแผนและประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน

1.4 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล

2) ส่งเสริมศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นแกนนำสนับสนุนการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาชุมชน โดย

2.1 พัฒนาทัศนคติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ยอมรับและสนับสนุนกระบวนการที่มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชน

2.2 เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการ ในกระบวนการแก้ปัญหาให้ชุมชน

3) สนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพของคณะกรรมการชุมชน

3.1 สนับสนุนการบริหาร จัดการ พัฒนาวิชาการให้กับคณะกรรมการชุมชน

3.2 สร้างและพัฒนาเครือข่ายระหว่างคณะกรรมการชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สนับสนุนข้อมูลในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

สรุปลักษณะของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

1.สมาชิกมีความเชื่อมั่น ในศักยภาพของตนเอง และชุมชนที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2.สมาชิกมีจิตสำนึกของการพึ่งพาตนเอง เอื้ออาทร รัก และห่วงใยซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาของตนและชุมชน

3.สมาชิกมีการคัดเลือกผู้นำที่หลากหลายด้วยตนเองและต่อเนื่อง

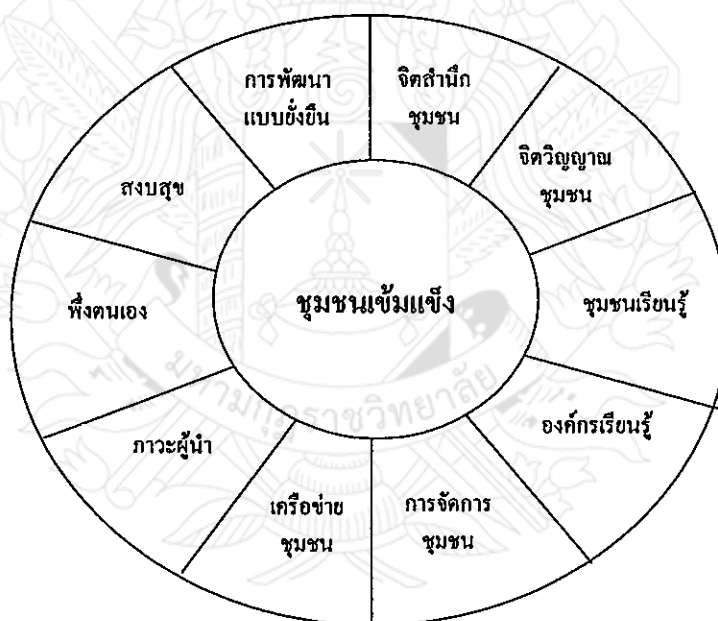
4.ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใส และมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้

5.สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6.มีแผนของชุมชนในการพัฒนาทุกๆด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

7.การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ใช่พึ่งพาตลอดไปมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม²⁵

แผนภูมิแสดงลักษณะ : ของชุมชนเข้มแข็ง

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

2.3.5 คุณสมบัติของผู้ผู้นำ

คุณสมบัตินี้ของบุคคลผู้จะเป็นผู้นำ นอกจากกรรมแล้วยังมีคุณสมบัตินี้ อีกมากที่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ได้แก่

1. ความไม่เห็นแก่ตัวคือการไม่ฉวยโอกาสเอาเปรียบเพื่อความสุขผลประโยชน์ส่วนตน
2. ลักษณะท่าทางคือการวางตัวเหมาะสม ทั้งในการปกครองและในด้านความประพฤติ
3. ความซื่อสัตย์สุจริต คือการซื่อตรง มั่นคงอยู่ในศีลธรรม รักษาสัตย์และเกียรติยศ
4. ความอดทน คือทนต่อความเคร่งเครียดต่างๆ ทั้งทางกายและใจ
5. ความเด็ดขาด คือมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมั่นคง
6. ความเห็นอกเห็นใจ คือรู้จักแบ่งเบาความรู้สึกรักของผู้อื่นที่อยู่ร่วมกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
7. ความยุติธรรม คือ มีความเสมอภาค ไม่ลำเอียงในการปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชา
เว้น จากอคติ ²⁶ ดังสุภาษิตที่ว่า “ บุคคลใดไม่ล่วงละเมิดความยุติธรรมเพราะ อคติ ยศของบุคคลนั้น ย่อมบริบูรณ์ ” ²⁷
8. ความรู้ คือมีความรอบรู้ในวิชาชีพและความรู้ทั่วไป รู้จักงานคนและเข้าใจบุคคล
อื่น มีปฏิภาณไหวพริบสามารถปฏิบัติต่อบุคคลโดยวิธีอันเหมาะสม ปราศจากข้อบกพร่อง ตรงกับหลัก
“ สัมปปริสธรรม ” ²⁸
9. ความกระตือรือร้น คือมีความเอาใจใส่ ต่องานที่ทำและการปฏิบัติต่างๆ ตลอดเวลา รวมทั้ง
ความคิดริเริ่ม กล่าวคือความมี อิทธิบาท ²⁹

2.4 หลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

1). พระกรสูติติวิหารธรรม

ผู้นำชุมชน ผู้ใช้หลักศาสนา คือ “ หลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา อธิบายขยายความ แด่
ศิษยานุศิษย์ทั้งบรรพชิต และฆราวาส ให้มั่นคงอยู่ในธรรม กอปรกับความดี จนได้รับการยกย่อง ถวาย
รางวัลมากมายแก่วัดมะนาวหวาน แก่ชุมชน แก่ผู้นำรอบ ๆ วัตถุประสงค์นำขึ้นชมตลอดมา

²⁶ ที.ปา. 11 / 176 / 196 , อง. จตุกก 21 / 17 / 23.

²⁷ ที.ปา. 11 / 177 / 139.

²⁸ ที.ปา. 11 / 246 / 185.

²⁹ ที.ปา. 11 / 231 / 233.

ก่อนจะมาถึงวันนี้ของวัดเล็ก ๆ ในชนบทแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ด้านหลังเขา ของเทือกเขานครศรีธรรมราช อันห่างไกลจากความเจริญ มากไปคงมีปัญหาการแย่งชิง การทะเลาะวิวาท การแบ่งปัน การไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ ขาดการยอมรับไว้วางใจซึ่งกันและกัน สังคมจึงมากมีปัญหาและวุ่นวาย

ภายหลังจากที่พระคุณเจ้ามาจำวัดอยู่ ก็ได้มีความเพียรพยายาม โดยหลักของความเมตตา เสียสละ รู้จักให้อภัย และนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา หันมาสร้างคน ก่อนสร้างลูกศิษย์ให้ได้เรียนรู้ สนับสนุนการศึกษาทุกรูปแบบ ให้ครู-นักเรียนในพื้นที่ได้อิ่มท้อง ให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เมื่อคนได้รับการกล่อมเกลา และพัฒนาด้านจิตใจแล้ว การพัฒนาด้านอื่น ๆ วัตถุประสงค์ของ งาน อาชีพ สังคมก็พัฒนาได้ไม่ยาก ที่สำคัญผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะพระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ ภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลาย ต้องมีธรรมนำใจ คือต้องมีความเมตตา กรุณา เป็นพื้นฐาน และต้องมีความอดทนนั้นสำคัญ เพราะถ้าใจไม่ทน ความคิดก็จะไม่ปรากฏ ทนที่จะลดละความไม่ถูกต้อง ทนที่จะสะสมความดี การฝึกกาย ใจให้ทน ก็ใช้หลัก คือ สมาธิ ปัญญา ก็ต้องมีการฝึกฝนกันตั้งแต่เด็ก และเยาวชน ซึ่งอาจารย์ ครูใกล้ ๆ วัด ก็ให้การสนับสนุน ให้ความสนใจด้วยดี คือ สอนไปด้วย ทำให้ดูเป็นแบบอย่างไปด้วย เราจะให้เด็กปลูกต้นไม้ ผู้ใหญ่ก็ต้องปลูกต้นไม้ให้เด็กดู ผู้นำต้องทำให้ดูชี้ให้เห็น”³⁰

2). ผู้ใหญ่ชลอ เอี่ยมสุทธี

ผู้นำชุมชนชาวบ้านน้ำบ่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สื่ออาสาสมัครของจังหวัด และผู้นำในการวิจัยชาวบ้าน เรื่องพระนางเลือดขาว หรือประวัติแม่เจ้าอยู่หัว ซึ่งได้รับรางวัลวิจัยยอดเยี่ยมจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยแห่งชาติ

“ คนโดยทั่วไป รู้จักผู้ใหญ่ชลอ ในนามผู้ใหญ่ นักพัฒนา มีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ ชอบช่วยเหลือสังคม มีมิตรและคบเพื่อนมาก ด้านการต่อสู้ เพื่อให้มีฐานะพออยู่พอกินได้ของผู้ใหญ่ ไม่มีใครสนใจทราบเท่าไรหรอก เพราะคนส่วนใหญ่จะมองแค่เพียงความสำเร็จ ซึ่งเป็นผลในภายหลังแล้วจริง ๆ ผู้ใหญ่ชลอ เป็นคนที่เติบโตมากจากท้องทุ่ง ชีวิต หลักคิด หลักการทั้งหลายยึดแนวทางโดยหลักธรรมมาโดยตลอด ชีวิตที่พัวพันอยู่กับกิจกรรมทางวัด ทางศาสนาโดยตลอด ได้สอนให้ผู้ใหญ่ลดความเห็นแก่ตัว มีความสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน ทั้งการได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้มา

³⁰ บทสัมภาษณ์ พระครูสถิตวิหารธรรม เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2549 เวลา 10.00 น ณ วัดมะนาวหวาน กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากแบบอย่างอันดีงาม ของคนเฒ่าคนแก่มาแต่ในอดีต ผมว่า คนดี มีคุณธรรมเท่านั้นจะเป็นผู้ที่ยั่งยืน เช่น อดีตพระนางแม่เลือนขาว อันเป็นชาวท้องถิ่นธรรมดา แต่ด้วยจิตใจอันงดงาม ก็ได้เป็นถึงมเหสีของ เจ้าเมือง และยังอธิบายถึงคุณลักษณะความงามของอิสตรีไว้อย่างน่าฟังด้วย”³¹

ทั้งหมดนี้...บอกให้รู้ว่า โดยหลักแห่งสุจริตกาย วาจา ใจ ตรงนี้เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้คนไม่ว่า หลึงหรือชาย มีความเป็นที่รัก ที่ยอมรับในสังคมได้ และถ้าประกอบด้วยความวิริยะ มานะ หรือความเพียร ในการสะสมความดี การงาน และหน้าที่แล้ว ความสำเร็จในชีวิตก็จะเกิดขึ้น ต่อด้วยความรู้จักใช้จ่ายอย่างพอดีพอประมาณตามอัตภาพด้วยแล้ว คนเราก็จะไม่ลำบากหรือยากจน

3). นายสนธยา ชำนะ (ต่อม สนธยา)

ผู้นำชุมชนชาวศิรีวง ในฐานะประชาชนกลุ่มสมุนไพรบ้านศิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช นายสนธยา หรือที่รู้จักว่าโกต้อม “เป็นตัวอย่างของราษฎรที่มีความมุ่งมั่น และจริงจังต่ออนาคตของตัวเองและครอบครัว ได้สังเกตศึกษาเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ คงมีความอุตสาหะพยายาม ตลอดจนเป็นคนช่างคิด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ความขัดแย้ง ความยากจนของชาวบ้านธรรมดา ทว่าสำหรับคุณต้อม ไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญของคนผู้ชีวิต แต่จะสู้ชีวิตอย่างไรให้สามารถชนะความยากจน และความสับสนต่อความไม่รู้ของชาวบ้านที่เคยถูกมอง และกล่าวหาได้ คุณต้อมจึงกลายเป็นคนที่มีความมานะ และตั้งใจศึกษาพัฒนางานอย่างสูง คงมีหลักคิดในเชิงอนุรักษ์และเชิงคุณธรรม ภูมิปัญญาที่สั่งคม คงมีหลักของธรรมชาติ อันเป็นปรัชญาชีวิตในเบื้องต้นที่ค้นพบ ต้อม สนธยา จึงได้สร้างให้พืชตระกูลมังคุด กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง เขาทำให้เห็นว่า มังคุดหนึ่งต้นสามารถทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายสิบชนิดที่ขายได้ สร้างมูลค่าเพิ่มได้ และสามารถอธิบายคุณอย่างอนอกอนนัตของไม้มังคุดได้ นับว่า เขาเป็นบุคคลที่มีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นอย่าง ล้ำเลิศ ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของคุณต้อม เช่น สมุนไพรเปลือกมังคุด ไวน์มังคุด ตลอดจนถึงผ้า มัดย้อมสีเปลือกมังคุด ที่มีการสั่งจองจากตลาดต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ และเป็นเหตุให้ผู้คนจำนวนมากเดินทางสู่ศิรีวงสืบมาจนถึงทุกวันนี้ วันที่ต้อม สนธยา ยังคงตั้งใจพัฒนาสินค้า และภูมิปัญญาของเขาอยู่ต่อไป พร้อมกับการอุทิศเวลา เป็นวิทยากรให้การ

³¹ บทสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่ชอ เอี่ยมสุทธิ เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2550 เวลา 10.00 น บ้านน้ำบ่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

อบรมแก่คณะต่าง ๆ ที่สนใจ ทั้งในสถาบันการศึกษาและสถานที่องค์กรต่าง ๆ โดยมีได้ขาด”³²

แม้ว่า คุณต้อง สนทนา จะประสบความสำเร็จในชีวิตธุรกิจ การงาน อยู่ในระดับแนวหน้าของ คนในสังคมไทย ทว่า ชีวิตส่วนตัวของคุณต้อง เป็นคนสมถะ เรียบง่าย ทั้งการกินการจ่าย การบริโภค ประจำวัน เป็นแบบอย่างของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน ได้อย่างประจักษ์

4. คุณวิโรจน์ คงปัญญา

ผู้นำชุมชน ในฐานะประธานกลุ่มตั้งจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี และเป็นหนึ่งในคณะทำงาน ด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะสภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและความ มั่นคงแห่งชาติ

“ คุณวิโรจน์ คงปัญญา หรือที่ชาวบ้านรู้จักกันในนามว่าน้ำโรจน์ แบ่งขนมจีนคอนคา เป็นผู้ ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาหลักคิดเชิงวิสาหกิจชุมชนคนสำคัญ ของเครือข่ายภาคใต้ ผู้ทำให้เห็นว่าความร่วมมือ ร่วมใจของกลุ่มจะต้องสร้างรูปธรรมของความร่วมมือ และความสามัคคี ออกมาให้สัมผัสได้ ซึ่ง หมายความว่าความซื่อสัตย์ของสมาชิก ความมีระเบียบของสมาชิก ความตั้งใจใฝ่รู้ ความอดทน อดกลั้นของ สมาชิก ตลอดจนการอยู่ในกฎกติกาของส่วนรวม ทำให้ผู้คนอยู่รวมกันได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้ ผลิตภัณฑ์ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาดตลาดภายนอก ที่ต้องซื้อหามาทั้งหมด ผลิตเอง ใช้งบ ทุก ๆ เรื่อง เพื่อลด ค่าใช้จ่ายและการสูญเสียในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำเสียจากโรงแป้งขนมจีน นำกลับมาเป็นปุ๋ยหมัก ชีวภาพ ข้าวสารที่กำลังจะจมน้ำเสีย ก็สามารถมาแปรรูปเป็นแป้งขนมจีนคุณภาพได้ ทุกวันนี้ นอกจาก บริษัทฯ จำหน่ายแป้งแล้ว ยังจัดจำหน่ายเครื่องทำเส้นขนมจีนให้แก่สมาชิกในราคาถูกด้วย เป็นการ ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม แต่กว่าจะมาถึงวันนี้ สำคัญอยู่ที่ กลุ่มตั้งจะออมทรัพย์ เราใช้หลักตั้งจะ ซื่อตรง จริงจัง ตั้งใจของสมาชิกเป็นสำคัญ ซึ่งสร้างได้ไม่ยาก คือเริ่มที่ผู้นำ ถ้าผู้นำเป็นคนเสียสละได้ ผู้นำต้อง นำได้ในหลายเรื่อง ตั้งแต่ความซื่อตรง ความอดทน ความเสียสละ ความรอบคอบ และการพัฒนาตัวเอง อยู่เสมอ อบายมุข หรือเหตุแห่งความเลื่อมเสียทุกประการต้องเลิกกระทำ ”³³

³² บทสัมภาษณ์ นายสนธยา ชำนะ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2549 เวลา 17.00น ณ บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

³³ บทสัมภาษณ์คุณวิโรจน์ คงปัญญา เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2549 เวลา 11.00น. ณ กลุ่ม ตั้งจะออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคอนคา ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

5). คุณธีระศักดิ์ นาคแก้ว

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใส อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช คุณธีระศักดิ์ หรือกำนันคำ ชื่อที่ชาวบ้านเรียกจนติดปาก เป็นผู้นำที่มีความคิด เสียสละ และผู้นำในการพัฒนา เป็นคนที่ชอบคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง จึงมีมิตรคอยให้การช่วยเหลืออยู่ทุวงการของสังคม “กำนันธีระศักดิ์ นาคแก้ว ถ้าสุดได้รับรางวัล คนดีศรีเมืองคอน ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเขาพลายคำ ซึ่งจากการสนใจศึกษา นำเอาประสบการณ์ที่ได้มารวบรวมทุนที่มีอยู่ กู้ยืมบ้างตามความจำเป็น เพราะสิ่งที่ทำเป็นงานใหญ่ ที่ต้องลงทุนเป็นจำนวนมาก แต่เห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับจะถึงแก่ชาวบ้านในอนาคต โดยเฉพาะพัฒนา รักษาแหล่งท่องเที่ยวเขาพลายคำ ตำบลทุ่งใส อำเภอสิชล ไว้เป็นมรดกของชาวไทย จึงได้มีความมุ่งมั่นพัฒนา มีความมานะ อดทน ทำให้เขาพลายคำวันนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัด จะมีห้องสัมมนา ห้องประชุม เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ทางสังคมต่อไป”³⁴

ในด้านการประหยัด และการดำรงชีพส่วนตัว กำนันธีระศักดิ์ นาคแก้ว หรือกำนันคำ ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกชนิด หมั่นตรวจตราดูแลธุรกิจ อย่างเอาใจใส่ด้วยตนเอง มีความพึงพอใจกับสิ่งที่ตนเองได้กระทำ เพื่อรักษาชายหาดเขาพลายคำไว้ ให้เป็นสมบัติของคนไทย ไม่ให้ตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติ แต่ให้เป็นที่พักผ่อน ที่ท่องเที่ยวของคนไทยตลอดไป

6). คุณสมปอง ฤทธิคุณ

ราษฎรชาวหมู่ 3 ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะผู้นำชุมชน ด้านภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย ท่านได้ให้สัมภาษณ์ว่า...

“ชีวิตของท่าน ดำเนินชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย แต่ไม่เคยมองข้ามสิ่งที่เป็นรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยเฉพาะการตัดสินใจในการซื้อหา ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ เครื่องไม้ เครื่องมือ ในการลงทุน คุณสมปอง ฤทธิคุณ จะต้องมีการทบทวน ซื่อหาตามความจำเป็น นอกจากนั้น คุณสมปอง หมอสมปอง ซึ่งเป็นคนที่ใฝ่เรียนรู้วิชา ตำราแพทย์ไทย อยู่ตลอดเวลา มีความมานะ หมั่นเพียรปลูกพืชสมุนไพรทุกชนิดเท่าที่จะปลูกได้ สถานภาพของครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ฟุ้งเฟ้อ แต่ไม่ขัดข้อง ที่สำคัญคือ ไม่เป็นหนี้สิน มีเวลาที่จะไปวัดไปวา และพบปะช่วยเหลือเพื่อนบ้าน และเพื่อนฝูง โดยเฉพาะผู้ป่วยที่มารักษากับคุณหมอสมปอง จะได้รับการปฏิบัติด้วยหลักของความเมตตา เอื้ออาทร ชีวิตของหมอสมปอง จึงเป็นที่รักใคร่ และเป็นที่รักของชาวบ้าน ในละแวก ตำบลป่าระกำ อำเภอปาก

³⁴ บทสัมภาษณ์ คุณธีระศักดิ์ นาคแก้ว เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2549 เวลา 10.00 น. ณ แหล่งท่องเที่ยวเขาพลายคำ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

พจน์ ตลอดจน เพราะคุณหมอสบปอง เป็นคนที่ไม่ผูกคิพยาบาท หรือ ให้โทษต่อใคร แม้แต่คำพูด ก็คือพูดดี ทำดี มีแต่ให้”³⁵

7). คุณวิภา ฟู

ประธานศูนย์ประสานงานสินค้าชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช คุณวิภา ฟู เป็นนักธุรกิจนำสมควรแก่การยกย่องผู้หนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้ประสานงาน “อบรมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้าไหมม่วงปลายแขน กลุ่มดอกไม้ใบยาง อำเภอจุฬาภรณ์ กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหาร มหิสรสาสามัคคี ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง ได้มีโอกาสเรียนรู้ พัฒนา ยกระดับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ให้ดีขึ้นตลอดมา แล้วร่วมกันจัดการด้านการตลาด ส่งเสริมจำหน่ายสินค้าชุมชน ให้แก่ผู้สนใจ จนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ร้านสินค้าชุมชน 12 นักยตร์ซึ่งอยู่หลังสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สนามหน้าเมือง นครศรีธรรมราช ส่วนธุรกิจ หรืออาชีพหลัก ของคุณวิภา ฟู ก็คือ โรงพิมพ์ใหม่พรินติ้ง ซึ่งจากการดำเนินการ พบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี”³⁶

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ในวัยการทำงานของคุณวิภา ฟู เป็นผู้ที่สนใจในการศึกษาพัฒนาอาชีพ และงานของตัวเองเสมอ มีความมุ่งมั่น พยายามยกระดับสินค้าของกลุ่ม จนเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก เป็นคนที่มีความเที่ยงตรง และจริงใจ ต่อสมาชิก และผู้ร่วมงาน ทั้งยังเสียสละเวลาส่วนตัว ในการชักชวนให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในจังหวัดได้มีโอกาสดูงาน อบรม และ พัฒนาสินค้าชุมชนอยู่เป็นประจำ ส่วนงานด้านโรงพิมพ์ก็เช่นกัน คุณวิภา ฟู มีความขยัน อดทน และ มีความรอบคอบอยู่อย่างเสมอ เพื่อให้งาน มีความถูกต้อง ตรงเวลานัดหมาย ถูกใจลูกค้า ด้านการเลือกผู้ร่วมงาน หรือ ลูกน้อง ก็เลือกคนที่มีความรับผิดชอบ ซื่อตรงต่องาน ต่อหน้าที่ และมีสติปัญญาเอาใจใส่พัฒนางาน อยู่อย่างเสมอ การอบรมลูกน้อง ให้รู้จักใช้จ่าย และงบประมาณในการลงทุน และพัฒนา ต้องมีความระมัดระวัง และรอบคอบเป็นพิเศษ

8). นายเกรียงศักดิ์ ขุนฤทธิ์

ผู้นำชุมชน ผู้นำวิคิด ชื่อสัตย์คือหัวใจ ในการทำกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน ในนามกลุ่มปรับปรุงมั่งคุดบ้านถลุงทอง ตำบลหินตก อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

³⁵ บทสัมภาษณ์ คุณสบปอง อุทธิตุ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2549 เวลา 10.00 น. ณ ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

³⁶ บทสัมภาษณ์ คุณวิภา ฟู เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2548 เวลา 11.00 น. ณ ศูนย์สินค้าพื้นเมือง 12 นักยตร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อดีตที่ผ่านมา ก็ประสบการณ์ในการทำกลุ่มพัฒนาไม้ผล โดยเฉพาะมังคุดซึ่งมีมาก ในพื้นที่ ตำบลหินตก อำเภออ่อนพิบูลย์ อันเป็นพื้นที่ที่ติดภูเขาให้ผลผลิตมังคุดปีละหลายพันตัน ประสบปัญหาที่สำคัญด้านราคามังคุด ที่ไม่สามารถยกระดับคุณภาพ เพื่อรวมกลุ่ม และพัฒนาการส่งออกได้ เนื่องจากเกษตรกรอยู่อย่างกระจัดกระจาย ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างขาย ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีกติกามังคุดที่เก็บเกี่ยวได้ จึงขาดมาตรฐานทั้งคุณภาพ และราคาที่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า คนกลาง

“ นายเกรียงศักดิ์ ขุนฤทธิ์ ได้เริ่มรวบรวมสมาชิก ที่มีความคิด ไปในแนวทางเดียวกัน ตั้งมั่นอยู่ในมานะ ขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน ขยันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ดำเนินการทดลอง คัดแยกคุณภาพมังคุด กำหนดขนาด ราคา และวิธีการประมวลขาย ซึ่งแรก ๆ ก็ประสบปัญหาด้านทุนหมุนเวียน และความไม่ซื่อสัตย์ของเกษตรกร ที่เก็บผลมังคุด ไม่มีคุณภาพเข้ามาผสม ทางกลุ่มจึงได้บัญญัติ กฎ กติกาของกลุ่มไว้อย่างเข้มแข็ง ว่าการไม่ซื่อสัตย์ของคนเพียงคนเดียว เพียงครั้งเดียว จะทำให้กลุ่ม ทั้งกลุ่มนั้น ขาดความน่าเชื่อถือ และล่มสลายไปในที่สุด กรณีนี้เป็นตัวอย่างของการเลือกคบหาสมาคมกับมิตร ที่ต้องเลือกเอาคนที่เอาการเอางาน มีความซื่อสัตย์เป็นหัวใจ เพื่อให้กลุ่มดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า องค์กรทางชุมชน หรือกลุ่มทางสังคมที่มักมีปัญหา นั้น เกิดจากความบกพร่องในศีลธรรม จริยธรรมทั้งนั้น โดยเฉพาะในตัวผู้นำ เขาต้องเป็นต้นแบบของความสุจริต กาย วาจา ใจ ทั้งสามอย่าง นอกจากนั้นต้องมีความใฝ่เรียนรู้ พัฒนาคุณภาพสินค้า อย่างเข้มแข็งตลอดเวลา ด้วยความเสียสละ หนักแน่นมั่นคง จึงทำให้กลุ่มอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ โดยสามารถแก้ปัญหาด้านราคามังคุดให้แก่สมาชิกในระดับที่ดี ทั้งยังฝึกคนให้มีสัจจะ น่าเชื่อถือ เราปรับปรุงมังคุด ปรับปรุงคน กววคู่กันไป พร้อมทั้งองค์กรการเรียนรู้ ที่มีผู้นำจากหลายพื้นที่ มาดูงานกันเป็นจำนวนมากในนามกลุ่มปรับปรุงมังคุดบ้านถลุงทอง ตำบลหินตก อำเภออ่อนพิบูลย์ จ. นครศรีธรรมราช ”³⁷

9). กำนันเนื่อง ศรีสวัสดิ์

กำนันแหนบทองคำ ของชาวอำเภอทุ่งใหญ่ บุคคลดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม และผู้ทำคุณแก่พระพุทธศาสนา เป็นผู้นำด้านการปกครองท้องที่ จนกระทั่งเกษียณอายุ เป็นผู้นำครอบครัวที่มีหลักแห่งเมตตาธรรม สัมมาวาจา สุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน ปฏิบัติตน ปฏิบัติตัว อยู่ในหลักของความพอดี สัมมาอาชีพ และหลักของสุจริต 3

³⁷ บทสัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ ขุนฤทธิ์ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2549 เวลา 11.00 น ณ กลุ่มพัฒนาไม้ผล ตำบลหินตก อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

“แบบอย่างวิถีชีวิตปฏิบัติ ของกำนันเนื่อง ศรีสวัสดิ์ เป็นแบบอย่างของผู้นำชุมชน นักปกครองที่ใช้หลักธรรมปกครองคน จริง ๆ แล้ว ชาวทุ่งใหญ่ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเกือบ 100 % แต่สังคมพุทธจะเกิดขึ้น เริ่มที่คนในครอบครัว มีวิถีพุทธสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นทางการในหน้าที่ของชาวพุทธ มีสติอย่างชาวพุทธ มีปัญญาอย่างชาวพุทธ ประกอบอาชีพโดยสุจริต กล้าปฏิเสธกับความไม่ถูกต้อง อบายมุข และหนทางแห่งความเสื่อมทุกประการอย่างสำนึก อย่างมั่นคง ไม่ถึงเล่ห์ที่จะทำความดี ก็จะเป็นคนที่ไม่ลำบาก ไม่จน เพราะอบายมุข หรือการกระทำอันผิดทำนองครองธรรม เป็นเหตุแห่งการเสียหาย และการละลายทรัพย์ทั้งนั้น”³⁸

ดังนั้น อยากรมีทรัพย์ ต้องปฏิบัติธรรม ปฏิบัติความดีด้วยความมานะ ด้วยความศรัทธา สัมมาปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ เราก็จะไม่เดือดร้อน เราจะไม่ยากจน เราจะพึ่งตนเองได้ คุณธรรมจึงเป็นเครื่องมือ ไม่เฉพาะแก่จนได้เท่านั้น แต่ยังสามารถแก้ปัญหาให้แก่ทุกคน ทุกอาชีพได้ตามหลักสัมมาชีวิตตา และอารักขาอุปสัมปทา

10. นายสุทัศน์ พูลแสน (ม่วย)

ผู้นำชุมชน ในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไทร ผู้นำด้านการบริหารของชุมชนเกษตรกรรม ที่มีแนวคิด แนวปฏิบัติในหลักของความพออยู่ พอกิน พอใช้ และรู้จักให้เพื่อการสร้างมิตร คบค้าสมาคมกับเพื่อนฝูงทุกระดับ ทั้งยังประกอบสัมมาชีพที่สุจริต ถูกต้องตามหลักของศีลธรรม และหลักของนิติธรรม เป็นแบบอย่างของผู้นำฝ่ายบริหารที่ปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พออยู่ พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ทะเยอทะยานอย่างเกินตัว

หลายปีมาแล้ว จนถึงปัจจุบัน “วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวหัวไทร ยังคงผูกพันกับการทำนาข้าว ประสบการณ์จากการสังเกต วิเคราะห์ปัญหาด้านการทำกินพบว่า การทำนาข้าวอย่างเดียวโดยไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการ หรือการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาผสมผสานใช้ จะทำให้อาชีพการทำนาขาดทุนแล้วประสบกับปัญหาความยากจน เนื่องจากรายได้เท่าเดิม แต่รายจ่ายมีแต่จะสูงขึ้น ตามกระแสพัฒนาของสังคมธุรกิจในปัจจุบัน อาชีพการทำนา กุ้ง อาชีพค้าขาย อาชีพการลงทุน เน้นอาชีพใหม่ ๆ ที่ผู้ประกอบการไม่มีประสบการณ์ และความรู้อย่างเพียงพอ จึงทำให้เกิดปัญหา ประสบภาวะขาดทุน เพิ่มหนี้สินสู่พื้นที่อำเภอหัวไทร ทางออกที่ดีคือ ต้องตั้งสติ สำรวจตรวจสอบตัวเอง หาจุดอ่อน จุดแข็ง ของตัวเอง พัฒนาความรู้ที่มีอยู่เดิม ให้สามารถรู้ทัน ก้าวทัน แต่ไม่ถึงกับนำสมัยไปเลย

³⁸ บทสัมภาษณ์ กำนันเนื่อง ศรีสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2550 เวลา 15.00 น. ณ วัดชานาน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่เดียว ยกற்பอบาชีพของตัวเองตามถนัด ขจัดจุดอ่อน ลดช่องว่าง ลดต้นทุน ใช้ศักยภาพแรงงาน แรงกาย แรงใจของตัวเองที่ไม่ต้องซื้อหาให้มากขึ้น พึ่งตนเองให้มาก และอย่าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน อบายมุข แผ่นดินที่เราได้อยู่นี้สามารถเลี้ยงเราได้อย่างสบาย ไม่ร่ำรวยมาก ไม่เดือดร้อน ปัจจุบันพื้นที่ นารกร้าง เดิมที่มีอยู่ประมาณ 10 – 20 ไร่ ก็สามารถแก้ปัญหาความยากจนให้แก่เราได้ ซึ่งเป็นทั้งแหล่ง ผลิตอาหาร แหล่งพักผ่อน ที่อยู่อาศัย ห้องรับแขก การพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเพื่อนฝูง ได้อย่างสบาย”³⁹

11). พระอาจารย์สุวรรณ กวสะโก

ผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มสังฆะสมพรพิสัย เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต เจ้าอาวาสวัดป่ายาง ตำบลท่าจั่ว ชุมชนอันตั้งอยู่หน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ทว่าอยู่ลึกเข้าไปในท้องไร่ ท้องนา ประมาณ 5 กิโลเมตร จากถนนใหญ่

เดิมทีเดียว วัดป่ายางเป็นวัดที่เปลี่ยว มีบ้านเรือนตั้งอยู่ห่าง ๆ ไม่มีกิจสำคัญใด ก็ไม่มีมืออยากผ่านมา เพราะกลัวอันตรายต่าง ๆ โดยเฉพาะการประทุษร้าย ต่อทรัพย์สิน และร่างกาย ฐานะของชาวบ้าน ก่อนหน้านั้น จัดได้ว่ามีสภาพที่ยากจน วัดวาอารามก็รกร้าง แทบไม่มีคนเข้าวัด แม้วันพระ หรือวัน สำคัญต่าง ๆ

ธรรมะขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น ใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา กับทุกคน ทุกสถานการณ์ ทุก สภาพปัญหา และความเดือดร้อน เหมือนกรณีที่วัดป่ายาง แต่เราก็ต้องใช้ความเด็ดขาด ตรงไปตรงมา โดยเฉพาะเรื่องการฝึกคนให้มีสัจจะเรื่องสำคัญ เป็นพื้นฐานของการฝึกคน คนถ้าไม่มีสัจจะ ไม่ว่าจะ ไปทำอะไร ไม่เป็นอะไร ก็มีภาวะเป็นผู้นำไม่ได้ ไม่มีใครเขายอมรับ ดังนั้น สัจจะจึงเป็นพื้นฐาน หลังจากนั้น ก็ฝึกให้คนพึ่งตนเอง บนพื้นฐานของความเพียรในขั้นต่อมา คนต้องประกอบหน้าที่ด้วย ความเพียร จะมีความรู้มากน้อย ไม่สำคัญ ถ้าไม่มีความเพียร พยายาม ก็ยากยิ่งจะประสบความสำเร็จ ในงาน ทั้งส่วนตน ส่วนรวมได้

“ พระอาจารย์สุวรรณ กวสะโก นำสัจจะเปลี่ยนคน นำหลักของความเพียรสร้างคน นำหลัก ของความพอเพียงช่วยคน และหลักของสัมมาอาชีพ สร้างชุมชน โดยอาศัยพื้นที่บริเวณวัด เป็นแหล่ง ฝึกฝนคน ให้มีทักษะทางการพัฒนาร่างกาย และสมอง มีพืชไร่ทุกชนิด เพื่อเป็นแบบอย่างของ เศรษฐกิจพอเพียง มีการทำนา การทำน้ำดื่ม การทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เอง เน้นหลักการพึ่งตนเอง

³⁹ บทสัมภาษณ์นายสุทัศน์ พูลเสนา เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2549 เวลา 15.00 น ณ อบต. หัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตามแนวเทคโนโลยีชีวภาพ โดยมีระบบสวัสดิการการเงินของชุมชน ซึ่งมีการทำการพบปะ สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดป่ายาง ซึ่งในปัจจุบัน กลุ่มได้มีการขยายตัว ทั้งเชิง ปริมาณ และคุณภาพ ทำให้เกิดการมาทัศนศึกษา ดูงานเป็นจำนวนมาก จากใกล้และไกล ทั้งจาก ภาครัฐ นักศึกษา และ ประชาชนโดยทั่วไป”⁴⁰

12). นางประไพ เสาวมลมาศ

ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสตรีที่มีบทบาท ภาวะความเป็นผู้นำสูง โดยเฉพาะในการขับเคลื่อนพัฒนา ยุทธศาสตร์กระบวนการมีส่วนร่วม ของสตรีในจังหวัด นครศรีธรรมราช บทบาทในการสร้างจิตสำนึกของสตรี ตามกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญใหม่ นอกจากนั้น ยังได้รับเชิญจากคณะกรรมการจังหวัด ในการเป็นคณะกรรมการดูงาน ประเมินผลงาน ของบุคคลสำคัญ ๆ ประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดด้วย

จากปกิวิสัย ของคุณประไพ เสาวมลมาศ “ เป็นราษฎรธรรมดา ที่มีอัธยาศัยเป็นเลิศ มี บุคลิกภาพอย่างนักวิชาการชาวบ้านที่มั่นคง จริงจัง จริงใจ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจต่อเพื่อน ฝูง บุคคลที่คอยโอกาสตลอดมา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คุณประไพ เสาวมลมาศ เป็นผู้นำสตรีที่ตั้งมั่นอยู่ บนความอดุสาหะ ทุ่มเตื่องานของตนเอง และสังคม รู้จักการคบมิตรที่ดีมีวุฒิภาวะ ประกอบ สัมมาชีพอย่างสุจริต มีสัมมาวาจาในการพบปะผู้คน ศรัทธาต่อสิทธิเสรีภาพ และความเป็นผู้นำของ องค์การสตรีนั้น จะต้องตื่นตัว ต่อการเรียนรู้ รับผิดชอบ และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ ทั้งหน้าที่ใน กรอบครัว หน้าที่ต่อการทำงาน และต่อสังคม ประเทศชาติ ”⁴¹

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้สังคม ทุกเพศ ทุกวงการ ทั้งใน และต่างจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่าง รู้จักและชื่นชม ยกย่อง ให้คุณประไพ เสาวมลมาศ เป็นสตรีตัวอย่าง สตรีนักพัฒนา ที่ควรค่าแก่การ จดจำ ผู้นำสตรีนักพัฒนา ผู้ใช้หลักธรรมนำชีวิต เรียนรู้สิทธิ เพื่อสังคม

13). เพลงบอกสร้อยหญิง เขาพระทอง อำเภอชะอวด

ผู้นำภูมิปัญญาอันเป็นปฏิภาณกวีเพศสตรีนั้นหายากในชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัด อื่น ๆ ในภาคใต้ “ ชาวบ้านจึงยกย่องให้เป็นผู้นำสตรี ผู้มีผลงานด้านวัฒนธรรม มีสัมมาอาชีพ มีวุฒิ

⁴⁰ บทสัมภาษณ์ พระอาจารย์สุวรรณ คเวสะโก เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2549 เวลา 11.00 น. ณ วัดป่ายาง ตำบลท่าจีว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

⁴¹ บทสัมภาษณ์ นางประไพ เสาวมลมาศ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 13.00 ณ กลุ่ม ปลาตุกร้าท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาวะความรู้ที่เกิดจากการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ตามสภาพสตรีในชนบท จะไขว่คว้าเพื่อพัฒนาตนเองได้ ด้วยความอุตสาหะพยายาม ทั้งงานหลัก คือ สตรีภาคการเกษตร และงานรองคือ การว่าเพลงบอก เผยแพร่วัฒนธรรมของภาคได้ ไปในหลายอำเภอ หลายจังหวัด พร้อมทั้งการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและบ้านเมือง ในการมีส่วนร่วม พัฒนา อบรม สัมมนาองค์กรทางสังคม จากระดับฐานรากอย่างสม่ำเสมอ

อดทน จริงจัง จริงใจ ใฝ่เรียนรู้ เสียสละ คือ คุณธรรม แบบภาษาชาวบ้าน ที่เพลงบอกสร้อยหญิง ได้ยึดปฏิบัติเรื่อยมา การเป็นศิลปินเพลงนั้น เป็นผู้นำทางความคิด ที่ได้นำเอาหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาสรรเสริญ นำความดีของผู้ฟังเพลงบอกมาเชิดชู เป็นการทำให้คนดีได้ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับในสังคม เพลงบอกทำให้คนเข้าใจในหลักธรรมชาติ ชีวิต วัฒนธรรมชาวบ้าน ให้อยู่กันอย่างรู้รักสามัคคี และเป็นคนที่มีความกตัญญู รู้จักให้อภัย สังคมเพลงบอก บูชาทิศทั้งหก อันได้แก่ องค์พระพุทธ พระพรหมเทวา สอง บิดา มารดา สามี ภรรยา ญาติสนิท มิตรสหาย เพื่อนฝูง ผู้เป็นลูกน้อง หรือที่ทีมงาน ล้วนเป็นปัจเจก และเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยหลักของคุณธรรม คือหลักของหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ รู้จักประมาณตน ไม่คู้หมิ่นดูแคลน งานเล็กงานน้อย โดยเฉพาะ งานที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจ ในทางสังคม จะต้องเพียรพยายาม จึงมีความอุตสาหะอย่างที่สุด จึงจะเป็นที่ยอมรับในสังคมได้”⁴²

ปัจจุบัน เพลงบอกสร้อยหญิง เขาพระทอง ได้เป็นเกษตรกรตัวอย่าง ของการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ เน้นการใช้เทคโนโลยีการเกษตร สนองแนวนโยบายรัฐบาล หมั่นเรียนรู้ อบรม แสวงหาประสบการณ์มาพัฒนา ทดลองปลูกพืชใหม่ ๆ เช่น ฝรั่ง เพื่อเสริมการทำไร่ ทำนา และการทำสวนยาง เป็นตัวอย่างศิลปินพื้นบ้าน มีความขยันอดทนเป็นเลิศ

14). หมอภูมิไทย (เล็ก) ดีเป็นแก้ว

ประธานเครือข่ายสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ภาคใต้

ในบรรดาเครือข่ายภูมิปัญญาไทย และสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ชื่อเสียงของหมอเล็ก (ภูมิไทย ดีเป็นแก้ว) เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ด้วยความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพส่วนตัวที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้นำชุมชน โดยใช้หลักธรรมของพระพุทธองค์เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นแนวทางการทำงาน ทั้งส่วนตัว ครอบครัว และงานด้านสังคม จนประสบความสำเร็จ

⁴² บทสัมภาษณ์เพลงบอกสร้อยหญิง เขาพระทอง เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2550 เวลา 10.00 น. ณ บ้านเพลงบอกสายพิณ ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในชีวิตวัยหนุ่มที่ต้องศึกษา แน่แน่นอนว่า คนเราต้องขยันที่จะศึกษาเรียนรู้ด้วยความมานะทุ่มเท ซึ่งขยันมาก หรือฝึกฝนใฝ่รู้มากแค่ไหน ก็จะทำให้ความสำเร็จในงานอาชีพมีมากขึ้นเท่านั้น ความสำเร็จ ไม่ใช่เรื่องฟลุ๊ค แต่ต้องเกิดขึ้นจากความอดส่ำหทัยยาม และปณิธานที่มุ่งมั่นต้องใจจริง ๆ

อีกประการ ได้ศึกษาพบว่า “ ภูมิปัญญาไทยโบราณ เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากอนันต์ แต่ขาดการเผยแพร่ ขาดช่วงสานต่อและส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านศาสตร์แพทย์แผนไทย อันเป็นภูมิปัญญาโลกตะวันออก ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควรจะเป็น หลังจากที่ได้ออกเดินทางไปศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ เช่น เขมร ลาว อินเดีย จีน ภูฏาน ผมว่าสามารถเชื่อมโยงและบูรณาการกันได้ จากนั้นก็มาจัดการฝึกคน บริหารคน เพื่อยกระดับ และเพิ่มความสามารถของแพทย์แผนไทย โดยในปัจจุบันนี้มีลูกน้อง ผู้ร่วมงาน ในเครือข่ายหลายพันคน เฉพาะที่ทำงานคือ ศูนย์แพทย์แผนไทย บ้านช่องเขา ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง มีเจ้าหน้าที่อยู่ร่วม 50 ชีวิต มีผู้ช่วยมาบำบัดรักษาเฉลี่ยวันละ 200 คนทุกวัน ซึ่งคิดค่าบริการถูกมากเมื่อเปรียบเทียบกับ ศูนย์บริการด้านสุขภาพที่อื่น ๆ โดยเราใช้หลักของความเมตตา มากกว่าจะเป็นเรื่องธุรกิจ การได้มาโดยจำเป็นของผู้ป่วย ถือว่า ทุกคนเกิดมามีหน้าที่ที่จะต้องบริการ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นหลักใหญ่ ผู้ป่วยบางรายก็ให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเลย พร้อมให้ความเป็นกันเอง ให้ข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพโค เต็มใจ สนับสนุน เหมือนญาติของตนเอง จึงทำให้งานโดยส่วนตน ครอบครัว และสังคมของ หมอเล็กในปัจจุบันก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ มีวิทยาสระพาราในเครือข่าย 6 สถานี และกำลังขยายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้จึงคิดอยากให้ผู้อื่น ตามแนวทางแห่งหมอชีวกะโกมารภัก แห่งพระพุทธรเจ้า”⁴³

15). นายสุภชัย มัชฌิมวงศ์

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

“ในยุคที่มีการต่อ โอนอำนาจ ลงสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลคือ เป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบและวิธีการทางประชาธิปไตย อันจะนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ระดับฐานรากของสังคม ถัดขึ้นมาจากรอบครัว คนเป็นผู้นำ ผู้บริหาร คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จึงต้องมีความพร้อม ทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และที่สำคัญคือ เรื่องของคุณภาพ ผู้นำที่ขาดคุณธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีหลักพุทธในการแก้ปัญหา จะอ่อนไหวต่อการ

⁴³ บทสัมภาษณ์ หมอภูมิไทย ตีพิมพ์แล้ว เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2550 เวลา 17.00 น. ณ ศูนย์แพทย์แผนไทย บ้านช่องเขา ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คัดสินใจ และต่อสิ่งเร้าในฝ่ายธรรม คือความไม่ถูกต้อง ธรรมะแห่งพระพุทธทำให้เราละอายแก่บาป กลัวเกรงต่อกรรม การกระทำอันเป็นบาปกรรม จะทำให้ผู้กระทำเป็นบาป ผู้ถูกกระทำได้รับทุกข์”⁴⁴

ยิ่งผู้บริหารบ้านเมือง ผู้นำชุมชน ผู้ใช้อำนาจทุกระดับขาดคุณธรรม หรือมีคุณธรรมไม่เพียงพอ ต่อสถานภาพแล้ว บ้านเมืองจะเดือดร้อน ประชาชนจะไร้ที่พึ่ง สังคมและประเทศชาติก็จะเกิดปัญหา สารพัด อย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้

ดังนั้น การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยุคใหม่ ต้องใช้หลักธรรมของพระพุทธ องค์ มาสู่วิถีชีวิตวิธีดำเนินงาน วิธีตรวจสอบ ควบคุมสั่งการ ให้งานทั้งภารกิจหลัก ภารกิจรอง เกิดผลสำเร็จจากภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมยังต้องใช้ความมานะพยายามอยู่มาก ต้องใช้ความอดทน อดกลั้นสูง เพราะเป็นผู้นำในสภาพความหลายของผู้คน ที่มีความแตกต่างกันในเชิง เหตุผล หรือเชิงตรรกะ บางครั้งก็ต้องใช้ความสงบเย็นเข้าดับอารมณ์ นี่ก็เป็นส่วนสำคัญของคำว่า ผู้นำที่ จะต้องยึดหลักธรรม มาเป็นส่วนยึดเหนี่ยว กำกับจิตใจ ต้องสันโดษ พอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ต้อง ควบคุมอารมณ์ได้ อโภระต้องวิริยะอุตสาหะอย่างมาก จึงจะทำงานส่วนตน และงานส่วนรวมประสบความสำเร็จ

16). คุณสิริวิทย์ เสนาเรือง

ผู้นำชุมชนชาวอำเภอขนอม ในฐานะนักธุรกิจ ผู้ใช้หัวใจอาสาเป็นสื่อมวลชน จัดรายการ เผยแพร่หลักคิด “ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาอย่างบูรณาการ สู่วิญญูชน ในเขตอำเภอขนอม และใกล้เคียง ต่อมาได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานประชาคม ตำบลท้องเนียน ประธานราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ประธานแผนแม่บทชุมชน เครือข่ายภาคใต้อำเภอขนอม

จากตำแหน่งทางสังคมที่ยกมาดังกล่าวนี้ เป็นตำแหน่งที่ไม่มีเงินเดือน หรือค่าตอบแทนเป็น แรงจูงใจใด ๆ แต่เป็นงานที่ทำทวยความอุทสาหะ พยายาม เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มัน เป็นหัวใจของการให้ ความอดทน ความเสียสละในทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมข้อนี้ ปฏิบัติแล้วจะ เป็นที่รักของสังคม สังคมยกย่องและเชื่อถือมีมิตรมากขึ้น ทำให้เป็นคนกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่ยาวไกล

ชีวิตการศึกษาวัยเด็ก แทบไม่มีโอกาสได้ยกตัวเองโดยความพยายาม อดทนผู้ศึกษาจนจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วมาเป็นครู ด้วยเงินเดือนเริ่มต้นเพียง 540 บาท เรียนต่อจนจบปริญญาตรีในการ ทำงาน และปัจจุบันยังสนใจไม่เรียนรัฐ โดยศึกษาปริญญาโทในมหาวิทยาลัยชีวิต เครือข่ายการเรียนรู้

⁴⁴ บทสัมภาษณ์ นายศุภชัย มัชฌิมวงศ์ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2550 เวลา 16.00 น. ณ อบต. ยางค่อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ใหม่ ในสังคมของผู้นำทางภูมิปัญญา แสดงให้เห็นถึงความมีมานะ ทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนผู้ไม่แพ้ต่อโชคชะตา เช่น คุณสิริวิทย์ เสนอเรื่อง ทั้งยังเป็นนักจัดรายการ ที่มีบุคลิกงดงาม ทั้งจริยธรรมในบ้าน นอกบ้าน ต่อสังคมผู้ร่วมงาน ส่วนในด้านเศรษฐกิจ ใช้หลักการพอเพียงตามแนวแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในการดำรงชีวิตไม่เกาะเกี่ยวกับการพนัน และอบายมุขทุกชนิด ทำให้ชีวิตมีความสุขได้ตาม

อัศภาพ ”⁴⁵

17). อาจารย์สงวน สุตมาศ หรือ ส.สงวนศิลป์

ปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาด้านนักประพันธ์บทกลอนท้องถิ่นแห่งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แต่งบทกลอนทั้งหนังสือ มโนราห์ เพลงบอก ให้แก่ศิลปินพื้นบ้านปักษ์ใต้ แพร่หลายแล้วเป็นจำนวนมาก

ในช่วงชีวิตการศึกษา “อาจารย์ได้รับการศึกษาไม่สูงนัก แต่ด้วยในหัวใจรักในการเขียน ในการแต่งบทกลอนให้หนังสือ อย่างต่อเนื่อง 60 ปี จึงได้รับปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในปี 2544 ความลำบากแร้นแค้น ไม่สะดวกด้านการคมนาคม ลูกชานาในชนบท มาได้ด้วยความเพียรและความมานะ อันเป็นนิสัยส่วนตัว ไม่มีการเกะกะระรานผู้อื่น ครองตนอย่างสมถะเรียบง่าย นำเดือนใสศรัทธา จนอายุล่วงเข้าวัย 77 ปี ยังเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เป็นขวัญใจของศิลปินพื้นบ้าน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรอันอบอุ่นของลูกหลานสู่ปัจจุบัน ได้อย่างความตั้งใจ

หลักสำคัญนอกจากใช้หลักธรรม ในการครองตน ครองงาน ครองครอบครัวแล้ว อาจารย์สงวน สุตมาศ ยังใช้หลักธรรมในการครองใจคน โดยเขียนบทกลอน กวีภาคใต้ เผยแพร่หลักธรรมไปในบทกลอนให้แก่ศิลปินพื้นบ้าน ทำให้งานเขียนมีคุณค่าและสาระในเชิงคุณภาพได้มากขึ้น ส่งผลให้ผลงานของอาจารย์สงวน เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ แก่บรรดากลุ่มศิลปิน แวดวงการศึกษาและองค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ เสมอมา ”⁴⁶

⁴⁵ บทสัมภาษณ์คุณสิริวิทย์ เสนอเรื่อง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 11.00 น. ณ ห้องสัมมนาบางกขรัตน์ โรงแรมทวิน โลตัส อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

⁴⁶ บทสัมภาษณ์ อาจารย์สงวน สุตมาศ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 12.00น ห้องบงกขรัตน์ โรงแรมทวิน โลตัส อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

18). ผู้ใหญ่ดำรง จงรักจิต

ผู้ใหญ่ดำรง “ เป็นผู้นำชุมชนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาถึง 11 ปี ใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาโดยหลักของคนพึ่งตนเป็นใหญ่ พึ่งใคร ๆ เป็นเรื่องรอง ก่อนให้ผู้อื่นดูเป็นแบบอย่าง ต้องทำด้วยตนเองก่อน ท่านมีความเชื่อว่า ผู้นำต้องนำโดยธรรม ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น ทางใดที่เป็นทางแห่งความเดือดร้อน คือหนทางแห่งความเสื่อม เป็นหลักข้อห้ามแห่งการลด เลิก หรือละจากการปฏิบัติ ยกตัวอย่างคือ ศิลห่า เป็นต้น ผู้นำชุมชนต้องถือปฏิบัติเป็นพื้นฐาน ในการครองคนโดยศีลเมื่อปฏิบัติละเว้นจากการกระทำอันผิดศีลข้อ 5 แล้ว เราก็จะลดที่มาแห่งความทุกข์ การเสียทรัพย์ เสียเพื่อนได้ ผมเรียกว่าการรักษาศีล คือ การรักษาทรัพย์ อยากรักษาทรัพย์พร้อมรับศีล รับแล้วต้องปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติก็ไม่เกิดประโยชน์ ศีลมีไว้ให้ปฏิบัติ ไม่ได้มีไว้ให้จำเพียงอย่างเดียว กล่าวคือศีล 5 รักษาทรัพย์ ความขยันอดทน คือตัวเพิ่มทรัพย์ จึงมีความเชื่อโดยสรุปว่า ”⁴⁷

ปฏิบัติตาม	หลักธรรม	ต้องนำศีล
จะมีกิน	มีใช้	ไม่หม่นหมอง
ธรรมมีค่า	ยิ่งกว่า	เพชรเงินทอง
ทุกคนต้อง	มีธรรม	หนุนนำพา

19). ผู้ใหญ่อาภรณ์ สรรุงเรือง

โดยความคิดส่วนตัว “ ในการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นแบบอย่างให้ลูกบ้าน ผู้ใหญ่อาภรณ์ได้ใช้แนวเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นวิถีชีวิตสายกลาง คือ หลักมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ ชีวิตจะไม่เดือดร้อนและมีความสุขได้ ทำให้เป็นต้นแบบแก่ประชาชน เป็นผู้นำที่โปร่งใส ซื่อสัตย์ จริงใจต่อลูกบ้าน โดยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และ เทียงธรรมในการตัดสินใจ ทำให้ประชาชนมีความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ โดยเมื่อประชาชนมีความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวเราแล้ว ก็จะเกิดการมีปฏิภิกิริยาของการมีส่วนร่วม และความร่วมมือของประชาชน เกิดขึ้นกับเราอย่างเต็มที่ อันจะส่งผลดีต่องานในการบริการสังคม และสร้างความเข้มแข็งให้ประเทศชาติต่อไปอย่างหนึ่งก็คือ เรื่องของการออม ผู้ใหญ่ณรงค์ให้ลูกบ้าน หรือประชาชนรู้จักการออมทรัพย์ และฝึกนิสัยการออมทรัพย์ นี่ถือเป็นลักษณะการรักษาทรัพย์ที่หา มาได้อย่างถูกต้อง รู้จักการรักษาทรัพย์ ใช้จ่ายทรัพย์ตามแนวพุทธ มีเหตุผลในการใช้จ่าย จัดซื้อได้ดีขึ้น รูปแบบที่นำแนวพุทธมา

⁴⁷ บทสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ดำรง จงรักจิต เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ เวลา 12.30 น. ณ ห้องบงกชรัตน์ โรงแรมทวินโลดส์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดำเนินงาน จึงเกิดกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในหมู่บ้าน และดำเนินการมาแล้วร่วม 6 ปี พี่น้องเกิดความศรัทธา ในการออมเงิน เข้ามามีส่วนร่วมจำนวนมาก ทั้งก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และฝึกระเบียบการเงิน ให้แก่สมาชิกลูกบ้านเป็นอย่างดี หลักการคือ พยายามเริ่มต้นที่ตัวเอง โดยหลักของการพึ่งตนเองก่อน พอขึ้นบนพื้นฐานของตนเองได้แล้วก็สามารถช่วยผู้อื่น ซึ่งต้องกระทำด้วยความมานะ ศรัทธา และปรารถนาดีต่อกัน ตามหลักและแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ที่ผู้ใหญ่ได้อาศัยยึดเป็นกรอบในการ ดำเนินชีวิตตามแนวพุทธ ”⁴⁸

20). นายสามิตร อ่อนคง

หรืออดีตพระอธิการสามิตโต พระนักเทศน์ชื่อดังแห่งจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันเป็นนัก ประชาสัมพันธ์ประจำกองประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

“ หลักที่ปฏิบัติมาตลอดชีวิต เริ่มแต่การได้บวชเป็นสามเณร เป็นพระ และศึกษาต่อในระดับ ปริญญาโทรวม 25 ปีนั้น ท่านได้ใช้หลักธรรมในทางพุทธศาสนามากที่สุด ศาสนาช่วยให้มีชีวิตที่ ปลอดภัย และท่านเองได้นำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักของความ อุดมทน เพราะต้องมีความทนและพากเพียรแล้วนั้น จะก่อให้เกิดรูปธรรมแห่งความสำเร็จ จากการปฏิบัติ ได้มากขึ้น เพราะการบวชอยู่ในชนบทนั้น เป็นถิ่นที่ห่างไกลจากความเจริญ คนโดยทั่วไป ห่างไกลจาก โอกาสในทางการศึกษา เรียนรู้ ความวิริยะ หรือความเพียรพยายาม จึงเป็นเครื่องมือให้ผ่านอุปสรรค และปัญหาความไม่มีในหลาย ๆ ด้านได้ ถึงขนาดไปแอบเรียนการศึกษานอกโรงเรียนจนจบชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 และต่อที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในระดับปริญญาตรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในระดับปริญญาโท ทั้งหมดนี้เกิดจากความขยัน และความพากเพียร ใฝ่เรียนรู้ของตัวเอง ที่ได้ยึด หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นสะพานนำมาสู่ความสำเร็จในชีวิต เป็นนักเทศน์ โดยธรรม ลา ลิกขาบหมาแล้ว ก็ยังต้องอาศัยหลักธรรมเพื่อครองชีพ และครองเรือนต่อไป เช่น สมศรัทธา มีความ ศรัทธาเสมอกัน สมจาคา มีการเสียสละเสมอกัน สมปัญญา มีปัญญาเสมอกัน สมศีลา มีศีลเสมอกัน นี้ เป็นหลักธรรมในการครองเรือน ที่องค์พระพุทธเจ้า ได้มอบธรรมเป็นคำสั่งสอนให้เราทั้งสิ้น ”⁴⁹

⁴⁸ บทสัมภาษณ์ผู้ใหญ่อาภรณ์ สรรุ่งเรือง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 12.40 น. ห้องบงกชรัตน์ โรงแรมทวินโลดส์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

⁴⁹ บทสัมภาษณ์ นายสามิตร อ่อนคง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 13.00 น. ณ ห้องบงกช รัตน์ โรงแรมทวินโลดส์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

21). ผู้ใหญ่จรรยา ทองพวา หมู่ที่ 4 ตำบลสามตำบล อำเภอจุฬาภรณ์

การเป็นผู้ใหญ่บ้าน แม้แต่จะเป็นผู้นำเล็ก ๆ ที่ดูแลลูกบ้านไม่กี่ร้อยครัวเรือน ทว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้หน้าที่พี่น้องเลือกมาโดยตนเอง ทั้งยังใกล้ชิดกับลูกบ้านมากที่สุด ผู้นำแบบผู้ใหญ่บ้านจึงทำหน้าที่ฝ่ายประสานเพื่อให้การบริการแห่งรัฐ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริงของพี่น้องประชาชนทั้งใน

ข้อกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารแห่งรัฐ การสานงานนโยบายที่สำคัญ ทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

จุดสำคัญที่นอกเหนือจาก “ความรู้ ความสามารถของความเป็นผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านแล้ว เราจะต้องเป็นคนที่มีความเสมอภาค มีความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย อย่างในกรณีมีข้อพิพาทในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านต้องยึดหลักเหตุผล ไม่ลำเอียง มีความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งกาย วาจา ใจ ที่สำคัญที่รัฐบาลเน้นมากคือ การแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาสารเสพติด อบายมุข ซึ่งภารกิจของผู้ใหญ่บ้านจะต้องประสานงานให้บรรลุลวิฤตประสงค์ โดยเริ่มแรกผู้ใหญ่บ้านจะต้องไม่กระทำความผิด ทั้งกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงามเสียเอง กล่าวคือ ผู้นำดี ต้องทำดีให้ปรากฏแก่ตนเอง แล้วจึงจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่นต่อไป”⁵⁰

สรุปบทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับหลักคิดในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิถีพุทธ ที่ได้สัมภาษณ์มาจำนวน 21 คน จาก 21 อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถประมวลแนวคิดในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิถีพุทธ ได้ดังนี้

ผู้นำชุมชนถือเป็นบุคคลต้นแบบของชุมชน ทั้งในด้านการคิดและการปฏิบัติ ที่ใช้แนวทางครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความเพียรพยายาม ความอดทน ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ มีศีล ห้าถือปฏิบัติ ทั้งมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ พัฒนางาน พัฒนาดนอยู่เป็นนิจ ยึดหลักพออยู่พอกินตามหลัก “สันโดษ” รู้จักหาและรักษาทรัพย์ คบเพื่อนเป็นคนดี สอดคล้องกับหลักธรรม “ทิวสุธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 อย่าง” มีความสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ สอดคล้องกับหลักธรรม “สุจริต” ทั้งยังปฏิบัติอยู่ในความเพียร ความตั้งมั่น เชื่อในความเพียร ใฝ่รู้ เสริมสร้างภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม ในหลัก “พละ 5” ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

จากบทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ที่ประมวลมาทั้งหมดนี้ จะได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวคิด ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการศึกษาหาข้อมูลในเรื่องนี้ต่อไป

⁵⁰ บทสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่จรรยา ทองพวา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 13.30 น. ณ ห้อง บงกชรัตน์ โรงแรมทวิน โลตัส อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องศีกษาหลักคคของผู้นำชุมชน ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้

1. ศรัทธา

จากการรายงานการวิจัย เรื่องความสำคัญศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา โดย พระมะ ลินกิตติปาโล ได้พบคำว่า “ศรัทธา” ที่น่าสนใจดังนี้

1.กล่าวคำสัตยาสัมปทา คือความถึงพร้อมพร้อมด้วยศรัทธา ในหัวข้อธรรมว่า “สัมปทา” คือ ความถึงพร้อมด้วยองค์แห่งธรรม

2.กล่าวถึงศรัทธา คือความเชื่อที่ควรเชื่อ ในหัวข้อธรรมว่า “เวสาร์ชกรณธรรม” คือ ธรรมอัน ทำความกล้าหาญ ⁵¹

3. กล่าวถึงปิยธรรม คือ ธรรมสำหรับภิกษุผู้เป็นเถระประพฤดิปฏิบัติ คือเป็นผู้ศรัทธา

กล่าวถึงธรรมที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่ภิกษุ 6 ประการ หัวข้อที่ 1 คือ เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ นั้น ก็คือศรัทธานั้นเองจากรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องวิปัสสนากัมมัฏฐานใน พระพุทธศาสนาโดยพระมหาสุชน ยสสิโล ได้พบคำว่า “ศรัทธา” ที่น่าสนใจเช่นกันดังนี้

1. สัทรินทรีย์ ความเป็นใหญ่ในการทำให้เกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสในการปฏิบัติวิปัสสนาที่ กล่าวถึงการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ให้ได้ดีและยังได้กล่าวถึงศรัทธาในฐานะที่โยคีผู้ปฏิบัติต้อง ปฏิบัติ คือ ศรัทธา ความเชื่อในสิ่งต่างๆ ต้องประกอบด้วยปัญญา จึงจะทำให้การปฏิบัติได้ผลดีไม่เชื่อ แบบมมาย ⁵²

⁵¹ พระมะลิน กิตติปาโล, ความสำคัญของศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา, รวบรวมและ จัดพิมพ์โดยสาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2540), หน้า 90.

⁵² พระมหาสุชน ยสสิโล, การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องวิปัสสนากัมมัฏฐานในทางพุทธศาสนา และปรัชญา, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2541), หน้า 25.

ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรม หลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุข ได้กล่าวถึงศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นใจ ทำให้มีกำลังใจที่กระทำต่อไปในการที่จะบรรลุวิมุตติยังต้องอาศัยศรัทธาค้ำด้วย เช่นกัน⁵³

ทองสุข สุภโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย” ได้กล่าวถึงศรัทธาไว้ในเวลารัชชกรณธรรมว่า ศรัทธา คือ มีความเชื่อที่มีเหตุผล มีอุดมการณ์ที่มั่นคง มีความมั่นใจในหลักการที่ยึดถือ และในการกระทำที่ดีไม่ยอมคลอนแคลน ในสิ่งที่ตนพิจารณาเห็นแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดี และประกอบด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง⁵⁴

ปรีชา ตียนานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตแก่พุทธศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน” “ศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบคำว่าศรัทธา ในพลังธรรม คือธรรมที่เป็นกำลังช่วยเสริมให้บรรลุธรรมได้เร็ว 4 ประการ ใน 4 ประการนั้น ได้กล่าวถึงศรัทธาในประการที่ 1 ว่า หมายถึงความเชื่อมั่นในตัวผู้สอน⁵⁵

อุบล เลี้ยววาริน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธต่อจิตลักษณะและลักษณะทางพุทธของบุคคลในวัยผู้ใหญ่” ได้กล่าวถึง ศรัทธา หรือความเชื่อไว้นำ สนใจว่าความเชื่อเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลประเภทหนึ่ง หมายถึงการรับรู้ และยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจบนพื้นฐานแห่งเหตุผลไม่ใช้การถูกบังคับให้เชื่อ⁵⁶

⁵³ ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข, ประสิทธิภาพของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรม หลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุข, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสาขาการสื่อสารมวลชน, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 39.

⁵⁴ พระมหาทองสุข สุภโร, อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2545), หน้า 77.

⁵⁵ พระมหาปรีชา ตียนานนท์, การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535), หน้า 46.

⁵⁶ อุบล เลี้ยววาริน, ผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธต่อจิตลักษณะและลักษณะทางพุทธของบุคคลในวัยผู้ใหญ่, (กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542), หน้า 30.

2. วิริยะ

อัญชติ ผาสุกนิรันต์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องจิตในพระไตรปิฎกฉบับหลวงและอรรถกถาของ ได้กล่าวถึงวิริยะไว้พอสรุปได้ดังนี้ วิริยะอินทรีย์ ความเป็นใหญ่ คือ ความเพียร”⁵⁷ และยังพบในรายงานการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย” โดยพระมหาทองสุข สุภโร ได้กล่าวถึงวิริยะ ในหลักเวสัชชากรณธรรม เป็นธรรมที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความแก้แค้นแก้แค้นกัฬ้าหาญ เป็นการสร้างศักยภาพขึ้นมาจากภายใน และได้กล่าวถึงวิริยารัมภะว่าเป็นหนึ่งในหลักเวสัชชากรณธรรมซึ่ง แปลว่า เป็นผู้ไม่เกียจคร้านมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ตนได้รับผิดชอบอย่าง ต่อเนื่องและเต็มสติความรู้ความสามารถของตน⁵⁸

พระมหาสุชน ยสสีโล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องวิปัสสนากัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนา” ได้พบคำว่าวิริยะ ซึ่งได้นำเสนอในฐานะที่เป็นความเพียร ความพยายามปฏิบัติที่ไม่ทอดทิ้ง ถ้ามีมากก็จะทำให้จิตใจคิดฟุ้งซ่าน ต้องมีสมาธิมาเป็นผู้กำกับทำให้จิตใจมันไม่ไหลลงไปในความไม่พอใจ มีกามฉันทะเป็นต้น และธรรมะอื่นๆ ซึ่งมีโชอารมณ์ของวิปัสสนา และถ้ามีสมาธิมากไปก็จะทำให้ห้วงนอน หรือนอนหลับหรืออยู่แบบเฉยๆ ไป ความรู้สึกตัวหมดไปต้องพยายามลุกขึ้นเดินจงกรมเพื่อให้เกิดความเพียรวิริยะกับสมาธิมีความสำคัญมากจึงต้องพยายามปรับให้ความสัมพันธ์คือต้องเสมอกัน⁵⁹

3. สติ

จากรายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องจิตใจในพระไตรปิฎกฉบับหลวง และอรรถกถาของ รศ. ดร. อัญชติ ผาสุกนิรันต์ ได้กล่าวถึง เรื่องสติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหัวข้อธรรม “พลละ 5” พอสรุปได้ดังนี้

1. สติ ความตามระลึก ความทรงจำ ความไม่ลืม
2. สตินทรีย์ ความเป็นใหญ่คือสติ

⁵⁷ อัญชติ ผาสุกนิรันต์, การศึกษาที่ใช้อธิบายเรื่องจิตในพระไตรปิฎกฉบับหลวงและอรรถกถา, (กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541), หน้า 49.

⁵⁸ พระมหาทองสุข สุภโร, อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย, อ้างแล้ว, หน้า 77.

⁵⁹ พระมหาสุชน ยสสีโล, การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องวิปัสสนากัมมัฏฐานในทางพุทธศาสนาและปรัชญา, อ้างแล้ว, หน้า

3. สัมมาสติ ความระลึกชอบ คือ สติปัฏฐาน 4

3.1 กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ตั้งสติกำหนดพิจารณากาย

3.2 เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา

3.3 จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต

3.4 ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม รู้เห็นตามความเป็นจริง

4. สติพล มีสติตั้งมั่น⁶⁰

สุปราณี การฟังตนและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ต่อเชาวน์ อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลได้กล่าวถึงสติไว้นำสนใจความตอนหนึ่งว่า สติเป็นเจตสิก (คือนามธรรมที่เกิดกับจิต มีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ (1) มีธรรมชาติรู้ (2) มีธรรมชาติบริสุทธิ์ เมื่อสติถูกปลุกและเจริญให้มีกำลังอย่างต่อเนื่อง จากการเจริญ สติปัฏฐานสี่ธรรมชาติรู้ของสติจะศึกษาและสำรวจธรรมชาติของชีวิตด้วยสภาวะที่เป็นกลาง ทำให้เห็นองค์ประกอบของชีวิตสองส่วนคือ กาย (รูป) กับใจ (นาม) หรือแยกย่อยเป็นขั้น 5 (รูป เวทนา สัญญา) สังขาร วิญญาณ) ซึ่งเป็นวิปัสสนาปัญญา และเป็นอารมณ์ (เป็นที่ตั้งของจิต) ในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ในการปฏิบัติต่อไป เพื่อให้เกิดวิปัสสนาปัญญา หรือวิปัสสนาญาณขั้นสูงต่อไป ซึ่งเห็นรูปและนาม ปรากฏในไตรลักษณ์ ด้วยลักษณะอาการต่างๆ ธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งของสติ คือ ความบริสุทธิ์ทำหน้าที่ฟอกและขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ ทำให้นิเวศน์และอุปนิสัยกิเลส (กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในจิต) เบาบางลง การเจริญสติจึงทำให้เกิดความบริสุทธิ์แห่งจิต ตามลำดับขั้นจนหมดและพ้นทุกข์และรายงานการวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ยังได้เสนอประโยชน์ของการเจริญสติ ไว้นำสนใจดังนี้

1).ในแง่ของความบริสุทธิ์

เมื่อสติจับอยู่กับสิ่งที่ต้องการกำหนดเพียงอย่างเดียว และสัมปชัญญะรู้เข้าใจสิ่งนั้นตามที่มันเป็น ย่อมเป็นการควบคุมกระแสการรับรู้และความคิดไว้ให้บริสุทธิ์ ไม่มีช่องที่กิเลสต่างๆ จะเกิดขึ้นได้ และในเมื่อวิเคราะห์มองเห็นสิ่งเหล่านั้น เพียงแต่ตามที่มันเป็นไม่ใช่ความรู้สึก ไม่ใช่ความคิดคำนึงตามความโน้มเอียง และความใส่ใจต่างๆ ที่เป็นสกวสัย (Subjective) ลงไปก็ย่อมไม่มีความยึดมั่นถือมั่น

⁶⁰ อัญชลี ผาสุกนิรันดร์, การศึกษาที่ใช้อธิบายเรื่องจิตในพระไตรปิฎกฉบับหลวงและอรรถกถา, อ้างแล้ว, หน้า 46.

ต่างๆ ไม่มีช่องกิเลสทั้งหลาย เช่น ความโกรธจะเกิดขึ้นได้ เป็นวิธีกำจัดอาสวะเก่า และป้องกันอาสวะใหม่ให้เกิดขึ้นได้

2). โนแห่งของความเป็นอิสระ

เมื่อมีสภาพจิตที่บริสุทธิ์แล้ว ก็ย่อมมีความเป็นอิสระด้วย โดยจะไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบ เพราะจิตเหล่านั้นถูกใช้เป็นวัตถุสำหรับศึกษาพิจารณาแบบ สภาวิสัย (Objective) ไปหมด เมื่อไม่ถูกแปลความหมายตามอำนาจอาสวะที่เป็นสภวิสัย (Subjective) สิ่งเหล่านั้น ก็ไม่อิทธิพลตามสภวิสัย แก่บุคคลนั้นและพฤติกรรมต่างๆ ของเขาจะหลุดพ้นจากการถูกบังคับด้วยกิเลสที่เป็นแรงขับ หรือแรงจูงใจไร้สำนึกต่างๆ (Unconscious Drives or Unconscious motivations) เขาจะเป็นอยู่อย่างที่เราเรียกว่าไม่อิงอาศัย คือ ไม่ขึ้นต่อค้นหาและทิวี่ ไม่ยึดมั่นสิ่งใดในโลก

3). โนแห่งของปัญญา

เมื่ออยู่ในกระบวนการทำงานของจิตเช่นนี้ ปัญญาย่อมทำหน้าที่ได้ผลดีที่สุดเพราะจะไม่ถูกเคลือบหรือหั่นเหไปด้วยความรู้สึก ความเอนเอียง และอคติต่างๆ ทำให้รู้เห็นได้ตามความเป็นจริง

4). โนแห่งความพันทุกข์

เมื่อจิตอยู่ในภาวะตื่นตัว เข้าใจสิ่งต่างๆ ตามที่มันเป็น และคอยรักษาทำที่ของจิตอยู่ได้ เช่นนี้ ความรู้สึกเอนเอียงในทางบวกหรือลบต่อสิ่งนั้นๆ ที่มีใช่เป็นไปโดยเหตุผลบริสุทธิ์ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้จึงไม่มีทั้งความรู้สึก ในด้านกระหายออก (อภิชณา) และความขัดเคืองกระทบ (โทมนัส) ปราศจากอาการกระวนกระวาย (Anxiety) ต่างๆ เป็นภาวะจิตที่เรียกว่าพันทุกข์ มีความโปร่งเบา ผ่อนคลายสงบเป็นตัวของตัวเอง⁶¹

4. สมามิ

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้พบความหมายและแนววิเคราะห์ของสมามิ ตลอดจนประโยชน์ในการนำไปใช้สรุปได้ดังนี้

1. สมามิ ความตั้งมั่นแห่งจิต ภาวะที่จิตสงบจับอยู่ที่อารมณ์เดียว แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1.1 แบ่งเป็น 3 ชั้น หมายถึง สมามิในขั้นสมณะ ขณิกสมามิ สมามิชั่วขณะ อุปจาร สมามิ สมามิจวนจะแน่วแน่ อัปนาสมามิ สมามิแน่วแน่

⁶¹ สุปราณี การพึ่งตน และคณะ, ผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ต่อเยาวชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพระปกเกล้า จันทบุรี, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า, 2546), หน้า 13.

1.2 แบ่งเป็น 3 ชั้น หมายถึงสมาธิในชั้นวิปัสณาสุญญตสมาธิ สมาธิอันพิจารณา เป็นความว่าง อนิมิตตสมาธิ สมาธิอันพิจารณาธรรมไม่มีนิมิต อัปณิหิตสมาธิ สมาธิอันพิจารณาธรรมไม่มีความตั้งปรารภ

2. สัมมาสมาธิ ความตั้งมั่นแห่งจิตในทางที่ถูกที่ควรความตั้งอยู่แห่งจิต

3. สมาธิอินทรีย์ ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความมั่นอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้ง

4. มิจฉาสมาธิ ความตั้งใจคิด ⁶²

วริยา ชินวรโรณ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิวัฒนาการการตีความคำสอนเรื่องสมาธิในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย ได้กล่าวถึงสมาธิไว้ว่าสนใจดังนี้

1. อารมณ์ของสมาธิ หมายถึง สิ่งที่จิตพิจารณาในขณะที่เจริญสมาธิ ⁶³

2. ผลของการปฏิบัติสมาธิ หมายถึง จากการวิจัยพบว่าทุกสำนักต่างมีความคิดเห็นตรงกันว่าผู้ปฏิบัติสมาธิ จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติเพียงสั้นๆ ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่าประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย มีผู้ทำสมาธิหลายคนเมื่อได้ทำสมาธิต่อเนื่องก็สามารถที่จะทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น โรคภัยไข้เจ็บบางอย่างก็ค่อยๆ หายไป ⁶⁴

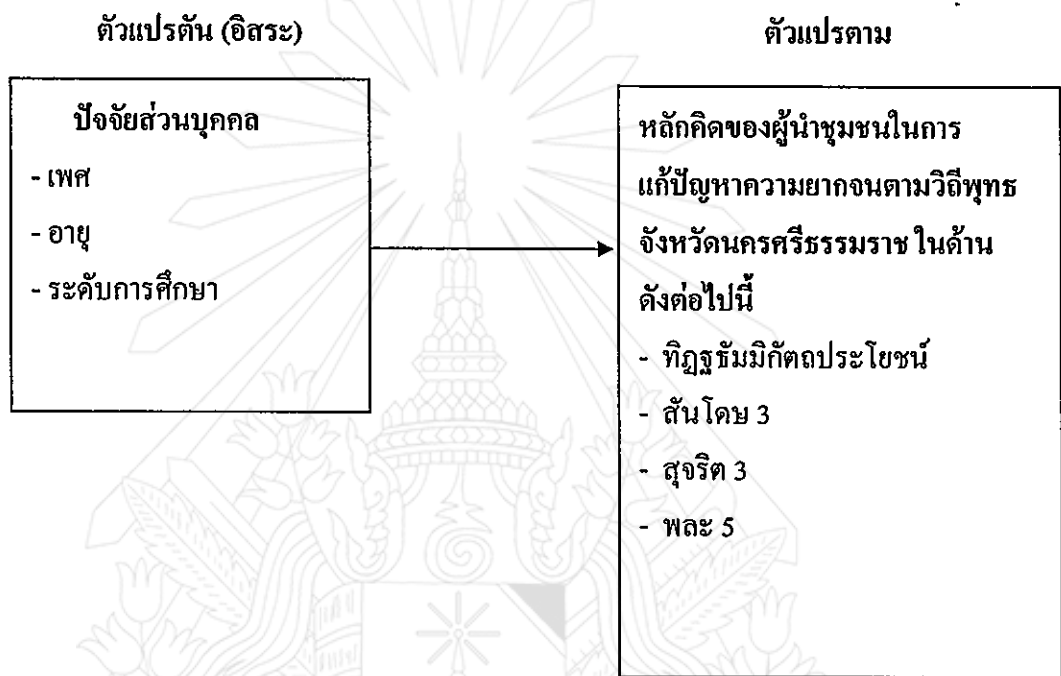
⁶² อัญชติ ภาสุขนิรันดร์, การศึกษาที่ใช้อธิบายเรื่องจิตในพระไตรปิฎกฉบับหลวงและอรรถกถา, อ้างแล้ว, หน้า 13.

⁶³ วริยา ชินวรโรณและคณะ, วิวัฒนาการการตีความคำสอนเรื่องสมาธิในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย, หน้า 25.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 327.

2.6 สรุปกรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวความคิด หลังจากได้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ซึ่งประมวลได้ดังต่อไปนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยถึงเรื่อง “ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อให้การศึกษานี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ผู้นำท้องถิ่นทั้งหมด 4 ส่วน กล่าวคือ

- 1). ผู้นำทางด้านการปกครอง (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน)
- 2). ผู้นำทางด้านการบริหารส่วนท้องถิ่น (นายก อบต.และนายกเทศมนตรี)
- 3). ผู้นำทางศาสนา
- 4). ผู้นำตามธรรมชาติและภูมิปัญญา

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจงใจ (Purposive Sampling) โดยการแบ่งกลุ่มประชากรอำเภอละ 6 คน ดังต่อไปนี้

- 1). อำเภอที่อยู่หลังเขาหลวง 7 อำเภอ(พระพรหม, ทุ่งสง, พรหมคีรี, ขนอม, เมืองนคร, สีชล, ท่าศาลา)
- 2). อำเภอที่อยู่หน้าเขาหลวง 7 อำเภอ (ทุ่งใหญ่, นาบอน, ถ้ำพรรณรา, บางขัน, พิปูน, ทวี, ตานสกา)
- 3) อำเภอที่อยู่ติดลุ่มน้ำปากพนัง 7 อำเภอ (ปากพนัง, หัวไทร, เขียวใหญ่, ชะอวด, จุฬาภรณ์, ร่อนพิบูลย์, เกลิมพระเกียรติ)

โดยการคัดเลือกมาแบบจงใจเลือกอำเภอละ 6 คน 21 อำเภอ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 126 คน การพิจารณาเลือกจากผู้นำชุมชนที่มีคุณสมบัติ หรือผลงานเป็นที่ปรากฏแก่ชุมชน

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ดำเนินการวิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาจากเอกสารงานวิจัย

เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามแนวพุทธและเอกสารงานวิจัย ตลอดจนหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักการแก้ปัญหาความยากจนเชิงพุทธตามแนวพระราชดำริ

3.2.2 ศึกษาจากภาคสนาม

ใช้วิธีให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้นำชุมชนตามอำเภอต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์และเป็นผู้รับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ และการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ที่ถามเกี่ยวกับหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามแนวพุทธ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อธรรมดังต่อไปนี้

- ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (อ. อา. ก. ส.)
- สัน โศษ 3
- สุจริต 3
- พละ 5

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Opened Form) เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของตนเองถึงแนวทางในหลักคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธของผู้นำชุมชน

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวิธีการดังต่อไปนี้ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างเครื่องมือขึ้นมาทำการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบของแบบสอบถาม

1. ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างเครื่องมือขึ้นมา
2. ทำการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบของแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามในการวิจัยโดยอาศัยหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจนที่ได้จากผลการสัมภาษณ์
4. ได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องและนำมาแก้ไขปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ
5. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ และทดสอบความเชื่อมั่น

6. สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ผู้ศึกษาวิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำสำรณิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโศกราช เพื่อขออนุญาตเขาไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนทั้ง 21 อำเภอ

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามจำนวน 126 ชุด และได้รับคืนทั้งหมด 126 ชุด โดยคิดเป็นร้อยละ 100

3. ในการแจกและเก็บรวบรวมผู้วิจัยได้แจกและเก็บโดยตนเองทั้งหมด ใช้วิธีการแจกแบบจงใจ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1. หาค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและจำนวน แบบสอบถามที่ได้รับคืน

1.2. หาค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจน

2. สถิติที่ใช้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หาค่าร้อยละจากสูตร¹

$$\text{ร้อยละ} = \frac{N \times 100}{Na}$$

N แทน จำนวนสมาชิกที่สุ่มตัวอย่าง

Na แทน จำนวนสมาชิกทั้งหมด

¹ ส่องศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า 55.

2.2 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย จากสูตร²

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมข้อมูลทั้งหมด
 N แทน จำนวนสมาชิกที่สุ่มตัวอย่าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากสูตร³

$$S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N}}$$

S แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum (x - \bar{x})^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบนคะแนน
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6 เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับ

การนำหลักคิดไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจน มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การนำหลักคิดไปใช้ มากที่สุด
- 4 หมายถึง การนำหลักคิดไปใช้ มาก
- 3 หมายถึง การนำหลักคิดไปใช้ ปานกลาง
- 2 หมายถึง การนำหลักคิดไปใช้ น้อย
- 1 หมายถึง การนำหลักคิดไปใช้ น้อยที่สุด

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

การวัดระดับการนำหลักคิดไปใช้ ได้กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้
ประเมินระดับหลักคิดของผู้นำชุมชนในแต่ละด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของเบต
(Best 1977 : 174) คือ

ค่าเฉลี่ย	1.0000 – 2.3333	หมายถึง	การปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.3334 – 3.6667	หมายถึง	การปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.6668 – 5.0000	หมายถึง	การปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังต่อไปนี้ คือ

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตาราง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ, อายุ, และระดับการศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 1.1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังปรากฏในตารางที่ 2.1 -2.15

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจน ดังปรากฏในตารางที่ 3.1

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวน และร้อยละ ของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
จำแนกตามสถานภาพทั่วไป

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- เพศชาย	80 คน	76.19
- เพศหญิง	25 คน	23.81
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 40 ปี	16 คน	15.24
- 40 - 60 ปี	72 คน	68.57
- 60 ปีขึ้นไป	17 คน	16.19
3. ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	60 คน	57.14
- ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	45 คน	42.86
รวม	105 คน	100.00

จากตาราง 1.1 พบว่าผู้นำชุมชนที่ตอบแบบสอบถามในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเพศชาย มากที่สุดร้อยละ 76.19 มีอายุ 40-60 ปี มากที่สุดร้อยละ 68.57 รองลงมา มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.19 และมีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุดร้อยละ 57.14

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักคิดของผู้นำชุมชนในการ
แก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2.1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา
ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักทฤษฎีที่มีกัตตประโยชน์ของผู้นำ
ชุมชน จำแนกตามเพศ

ด้านหลักทฤษฎีที่มีกัตตประโยชน์	เพศชาย			เพศหญิง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านได้ทุ่มเทให้กับงานของท่าน	4.56	0.61	มาก	4.04	0.53	มาก
2. ท่านมีความชำนาญในอาชีพของท่าน	4.23	0.57	มาก	3.88	0.32	มาก
3. ท่านประหยัดในการใช้จ่าย	3.51	0.89	ปาน กลาง	3.68	0.47	มาก
4. ท่านสอดคล้องคุณทรัพย์ที่ท่านทำได้	3.58	0.89	ปาน กลาง	3.88	0.52	มาก
5. ท่านตระหนักในการคบมิตร	3.88	0.87	มาก	3.96	0.45	มาก
6. ผู้ที่ท่านคบเป็นมิตรมีศีลธรรมและ ปัญหา	3.95	0.82	มาก	3.96	0.45	มาก
7. ท่านมีหนี้สิน	2.85	0.76	ปาน กลาง	2.96	0.60	ปาน กลาง
8. ท่านมีการสะสมทรัพย์	3.13	0.78	ปาน กลาง	3.32	0.47	ปาน กลาง
รวม	3.72	0.94	มาก	3.71	0.60	มาก

จากตาราง 1.2 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเพศชาย - หญิง นำ
หลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักทฤษฎีที่มีกัตตประโยชน์ โดยรวม อยู่
ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า เพศชาย ในประเด็นท่านประหยัดในการใช้จ่าย
ท่านการสอดคล้องคุณทรัพย์ที่ท่านทำได้ ท่านมีหนี้สิน และท่านมีการสะสมทรัพย์ อยู่ในระดับปาน
กลาง ส่วนเพศหญิง ประเด็น ปัญหาหนี้สิน และการสะสมทรัพย์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน
ประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักส้นโดยของผู้นำชุมชน จำแนกตาม เพศ

ด้านหลักส้นโดย	เพศชาย			เพศหญิง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี	3.71	0.95	มาก	3.44	0.80	ปาน กลาง
2. ท่านมีความยินดีในสิ่งที่ตนได้	3.58	0.92	ปาน กลาง	3.56	0.75	ปาน กลาง
3. ท่านได้ใช้หลักความพอเพียงในชีวิต	3.63	0.91	ปาน กลาง	3.72	0.60	มาก
รวม	3.64	0.93	ปาน กลาง	3.57	0.73	ปาน กลาง

จากตาราง.2 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเพศชาย - หญิง นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักส้นโดย โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เพศชาย ประเด็น ท่านมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี อยู่ในระดับมาก ส่วนเพศหญิง ประเด็น ท่านได้ใช้หลักความพอเพียงในชีวิต อยู่ในระดับ มาก ส่วนประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสุจริต 3 ของผู้นำชุมชน จำแนก ตามเพศ

ด้านหลักสุจริต 3	เพศชาย			เพศหญิง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านได้ทำงานด้วยความสุจริต	4.40	0.94	มาก	4.20	0.49	มาก
2. ท่านได้พูดความจริงกับคนอื่น	4.18	0.89	มาก	4.12	0.32	มาก
3. ท่านได้ให้อภัยกับผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน	3.88	0.64	มาก	3.84	0.73	มาก
รวม	4.15	0.86	มาก	4.05	0.56	มาก

จากตาราง 2.3 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเพศชาย - หญิง นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักสุจริต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เพศชาย ประเด็น ท่านได้ทำงานด้วยความสุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนเพศหญิง ประเด็น ท่านได้ให้อภัยกับผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด

ตารางที่ 2.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักผล 5 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ

ด้านหลักผล 5	เพศชาย			เพศหญิง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านสามารถแก้ปัญหาความยากจน	3.23	0.76	ปานกลาง	3.56	0.64	ปานกลาง
2. ท่านพยายามเอาชนะความยากจน	3.60	0.92	ปานกลาง	4.04	0.53	มาก
3. ท่านได้ขยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งของ	3.80	0.78	มาก	3.80	0.40	มาก
4. ท่านมีความรอบคอบในการทำงาน	3.95	0.67	มาก	3.96	0.20	มาก
5. ท่านได้ศึกษาและปรับปรุงงานที่ทำอยู่	3.80	0.90	มาก	4.04	0.53	มาก
รวม	3.68	0.85	มาก	3.88	0.52	มาก

จากตาราง 2.4 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชกลุ่มเพศชาย - หญิง นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักผล 5 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เพศชาย ประเด็นท่านสามารถแก้ปัญหาความยากจน และท่านพยายามเอาชนะความยากจน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง ประเด็น ท่านสามารถแก้ปัญหาความยากจน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 2.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้นำชุมชน จำแนกตามเพศ

หลักธรรมในการแก้ปัญหาความ ยากจนตามวิถีพุทธ	เพศชาย			เพศหญิง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์	3.72	0.94	มาก	3.71	0.60	มาก
2. ด้านหลักสันโดษ	3.64	0.93	ปาน กลาง	3.57	0.73	ปาน กลาง
3. ด้านหลักสุจริต 3	4.15	0.86	มาก	4.05	0.56	มาก
4. ด้านหลักพละ 5	3.68	0.85	มาก	3.88	0.52	มาก
รวม	3.76	0.92	มาก	3.79	0.61	มาก

จากตาราง 2.5 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเพศชาย - เพศหญิง นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า เพศชาย เพศหญิง ด้านหลักสันโดษ อยู่ในระดับ ปานกลาง นอกนั้น ด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัตตประโยชน์ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ

ด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัตต ประโยชน์	ต่ำกว่า 40ปี			40-60 ปี			60 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ท่านได้ทุ่มเทให้กับ งานของท่าน	4.25	0.66	มาก	4.31	0.70	มาก	4.35	0.68	มาก
2.ท่านมีความชำนาญใน อาชีพของท่าน	4.00	0.50	มาก	3.75	0.64	มาก	3.82	0.61	มาก
3.ท่านประหยัดในการ ใช้จ่าย	3.25	0.97	ปาน กลาง	3.67	0.88	ปาน กลาง	3.94	0.73	มาก
4.ท่านสอดส่องดูแล ทรัพย์สินที่หามาได้	3.63	0.48	ปาน กลาง	3.53	0.73	ปาน กลาง	3.59	0.69	ปาน กลาง
5.ท่านตระหนักในการ คบมิตร	3.88	0.60	มาก	4.68	0.68	มาก	4.06	0.42	มาก
6.ผู้ที่ท่านคบเป็นมิตรมี ศีลธรรมและปัญญา	3.88	0.33	มาก	3.94	0.81	มาก	3.94	0.73	มาก
7.ท่านมีหนี้สิน	3.19	0.73	ปาน กลาง	2.67	0.91	น้อย	2.29	0.96	น้อย
8.ท่านมีการสะสม ทรัพย์สิน	3.19	0.73	ปาน กลาง	3.11	0.74	ปาน กลาง	3.24	0.42	ปาน กลาง
รวม	3.66	0.75	ปาน กลาง	3.63	0.91	ปาน กลาง	3.65	0.90	ปาน กลาง

จากตาราง 2.6 พบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 กลุ่มอายุ นำหลักคิด ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัตตประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี ประเด็น ท่านได้ทุ่มเทให้กับ งานของท่าน, ท่านมีความชำนาญในอาชีพของท่าน, ท่านตระหนักในการคบมิตร และผู้ที่ท่านคบ เป็นมิตรมีศีลธรรมและปัญญา อยู่ในระดับ มาก ส่วนกลุ่มอายุ 40 - 60 ปี ประเด็น ท่านได้

ทุ่มเทให้กับงานของท่าน, ท่านมีความชำนาญในอาชีพของท่าน, ท่านตระหนักในการคบมิตรและผู้ที่ท่านคบเป็นมิตรมีศีลธรรมและปัญญา อยู่ในระดับ มาก ประเด็น ท่านมีหนี้สิน อยู่ในระดับน้อย และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ประเด็น ท่านได้ทุ่มเทให้กับงานของท่าน, ท่านมีความชำนาญในอาชีพของท่าน, ท่านประหยัดในการใช้จ่าย, ท่านตระหนักในการคบมิตรเพียงใด และผู้ที่ท่านคบเป็นมิตรมีศีลธรรมและปัญญา อยู่ในระดับ มาก ประเด็น ท่านมีหนี้สิน อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 2.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักส้นโดยของผู้นำชุมชน จำแนก ตามอายุ

ด้านหลักส้นโดย	ต่ำกว่า 40ปี			40-60 ปี			60 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ท่านมีความพอใจใน สิ่งที่ตนเองมี	3.56	0.79	ปาน กลาง	3.89	0.84	มาก	3.71	0.67	มาก
2.ท่านมีความยินดีในสิ่ง ที่ท่านได้	3.75	0.83	มาก	3.63	1.09	ปาน กลาง	3.71	0.67	มาก
3.ท่านได้ใช้หลักความ พอเพียงในชีวิต	3.38	0.48	ปาน กลาง	3.44	1.07	ปาน กลาง	3.82	0.78	มาก
รวม	3.56	0.73	ปาน กลาง	3.65	1.02	ปาน กลาง	3.74	0.71	มาก

จากตาราง 2.7 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 กลุ่มอายุ นำหลักคิด ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักส้นโดย พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี และ 40 - 60 ปี อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี ประเด็น ท่านมีความยินดีในสิ่งที่ตน ได้ อยู่ในระดับ มาก และกลุ่มอายุ 40 - 60 ปี ในประเด็น ท่านมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี อยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งภาพรวมและรายประเด็น อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสุจริต 3 ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ

ด้านหลักสุจริต 3	ต่ำกว่า 40ปี			40-60 ปี			60 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ท่านได้ทำงานด้วยความสุจริต	4.50	0.50	มาก	3.92	1.29	มาก	4.18	0.51	มาก
2.ท่านได้พูดความจริงกับคนอื่น	4.38	0.48	มาก	4.36	0.58	มาก	4.18	0.51	มาก
3.ท่านได้ให้อภัยกับผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน	4.00	0.50	มาก	3.83	0.76	มาก	3.94	0.54	มาก
รวม	4.29	0.54	มาก	4.04	0.96	มาก	4.10	0.53	มาก

จากตาราง 2.8 พบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 กลุ่มอายุ นำหลักคิดในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักสุจริต 3 โดยรวม อยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี ประเด็น ท่านได้ทำงานด้วยความสุจริต มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ส่วนกลุ่มอายุ 40 - 60 ปี ในประเด็น ท่านได้ให้อภัยกับผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 2.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักผล 5 ของผู้นำชุมชน จำแนก ตามอายุ

ด้านหลักผล 5	ต่ำกว่า 40ปี			40-60 ปี			60 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ท่านสามารถ แก้ปัญหาความยากจน	3.44	0.70	ปาน กลาง	3.58	0.76	ปาน กลาง	3.41	0.77	ปาน กลาง
2.ท่านพยายามเอาชนะ ความยากจน	3.86	0.64	มาก	3.89	0.84	มาก	4.06	0.88	มาก
3.ท่านได้ยับยั้งชั่งใจ ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งของ	3.63	0.86	ปาน กลาง	3.58	0.81	ปาน กลาง	4.06	0.42	มาก
4.ท่านมีความรอบคอบ ในการทำงาน	4.00	0.50	มาก	3.78	0.85	มาก	4.18	0.51	มาก
5.ท่านได้ศึกษาและ ปรับปรุงงานที่ท่านทำ อยู่	4.44	0.61	มาก	4.14	0.63	มาก	3.71	0.82	มาก
รวม	3.87	0.76	มาก	3.79	0.81	มาก	3.88	0.74	มาก

จากตาราง 2.9 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 กลุ่มอายุ นำหลักคิด ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักผล 5 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี กลุ่มอายุ 40 - 60 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้นไป ประเด็น ท่านสามารถแก้ปัญหาความยากจน อยู่ในระดับ ปานกลาง และกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี กับกลุ่มอายุ 40 - 60 ปี ในประเด็น ท่านได้ยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งของ อยู่ใน ระดับปานกลาง

ตารางที่ 2.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้นำชุมชน จำแนกตามอายุ

หลักธรรมในการ แก้ปัญหาความยากจน ตามวิถีพุทธ	ต่ำกว่า 40ปี			40-60 ปี			60 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักทฤษฎีธรรม มิกัตถประโยชน์	3.66	0.75	ปาน กลาง	3.63	0.91	ปาน กลาง	3.65	0.90	ปาน กลาง
2. ด้านหลักสันโดษ	3.56	0.73	ปาน กลาง	3.65	1.02	ปาน กลาง	3.74	0.71	มาก
3. ด้านหลักสุจริต 3	4.29	0.54	มาก	4.04	0.96	มาก	4.10	0.53	มาก
4. ด้านหลักพละ 5	3.87	0.76	มาก	3.79	0.81	มาก	3.88	0.74	มาก
รวม	3.81	0.76	มาก	3.74	0.92	มาก	3.80	0.80	มาก

จากตาราง 2.10 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 3 กลุ่มอายุ นำหลักคิด ในการแก้ปัญหาความยากจน ตามวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี กลุ่มอายุ 40 - 60 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ด้านหลักทฤษฎี ธรรมมิกัตถประโยชน์ ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตาม วิถีพุทธ ในระดับ ปานกลาง ส่วนกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี และ 40 - 60 ปี ในด้านหลักสันโดษ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านได้ทุ่มเทให้กับงานของท่าน	4.40	0.61	มาก	4.38	0.53	มาก
2. ท่านมีความชำนาญในอาชีพของท่าน	4.00	0.26	มาก	4.07	0.53	มาก
3. ท่านประหยัดในการใช้จ่าย	3.60	0.92	ปานกลาง	3.60	0.90	ปานกลาง
4. ท่านสอดคล้องดูแลทรัพย์สินที่หามาได้	3.50	0.67	ปานกลาง	3.96	0.63	ปานกลาง
5. ท่านตระหนักในการคบมิตร	4.00	0.52	มาก	4.18	0.71	มาก
6. ผู้ที่ท่านคบเป็นมิตรมีศีลธรรมและปัญญา	3.93	0.51	มาก	3.96	0.63	มาก
7. ท่านมีหนี้สิน	3.07	0.96	ปานกลาง	2.69	0.81	ปานกลาง
8. ท่านมีการสะสมทรัพย์	3.00	0.86	ปานกลาง	2.91	0.66	ปานกลาง
รวม	3.69	0.84	มาก	3.72	0.89	มาก

จากตาราง 2.11 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งกลุ่มที่มีการศึกษาด้านต่ำกว่าปริญญาตรีและกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธด้านหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่ากลุ่มมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า ประเด็น ท่านประหยัดในการใช้จ่าย ท่านมีหนี้สิน และท่านมีการสะสมทรัพย์ อยู่ในระดับ ปานกลาง และกลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรี ประเด็น ท่านสอดคล้องดูแลทรัพย์สินที่หามาได้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 2.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสันโดษของผู้นำชุมชน จำแนก ตามระดับการศึกษา

ด้านหลักสันโดษ	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี	3.67	10.3	ปานกลาง	3.72	0.88	มาก
2. ท่านมีความยินดีในสิ่งที่ตนได้	3.70	0.82	มาก	3.82	0.74	มาก
3. ท่านได้ใช้หลักความพอเพียงในชีวิต	3.90	0.70	มาก	3.73	0.77	มาก
รวม	3.79	0.75	มาก	3.78	0.78	มาก

จากตาราง 2.12 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งกลุ่มที่มีการศึกษาค้นคว้า ปริญญาตรีและกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า นำหลักคิดในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักสันโดษ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มมีระดับ การศึกษาค้นคว้าปริญญาตรี ประเด็น ท่านมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 2.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสุจริต 3 ของผู้นำชุมชน จำแนก ตามระดับการศึกษา

ด้านหลักสุจริต 3	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านได้ทำงานด้วยความสุจริต	4.53	0.56	มาก	4.33	0.73	มาก
2. ท่านได้พูดความจริงกับคนอื่น	4.37	0.75	มาก	4.39	0.60	มาก
3. ท่านได้ให้ของขวัญกับผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน	3.53	0.81	ปานกลาง	4.18	0.64	มาก
รวม	4.14	0.84	มาก	4.28	0.66	มาก

จากตาราง 2.13 พบว่าผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งกลุ่มที่มีการศึกษาค่าต่ำกว่าปริญญาตรีและกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า นำหลักคิดในการแก้ปัญหาคความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักสุจริต 3 โดยรวม อยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีในประเด็น ท่านได้ให้ของขวัญกับผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน อยู่ในระดับ ปานกลาง นอกนั้นประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 2.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการ
แก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักผล 5 ของผู้นำชุมชน
จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านหลักผล 5	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านสามารถแก้ปัญหาความ ยากจน	3.53	0.72	ปาน กลาง	3.53	0.58	ปาน กลาง
2. ท่านพยายามเอาชนะความยากจน	3.78	0.82	มาก	3.84	0.70	มาก
3. ท่านได้ยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจ ซื้อสิ่งของ	3.63	0.66	ปาน กลาง	3.84	0.82	มาก
4. ท่านมีความรอบคอบในการ ทำงาน	3.93	0.51	มาก	4.20	0.45	มาก
5. ท่านได้ศึกษาและปรับปรุงงานที่ ทำอยู่	3.90	0.70	มาก	4.13	0.78	มาก
รวม	3.76	0.71	มาก	3.91	0.72	มาก

จากตาราง 2.14 พบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำ
กว่าปริญญาตรีและกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถี
พุทธ ด้านหลักผล 5 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลุ่มมี
ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีหรือสูงกว่า ประเด็น ท่านสามารถแก้ปัญหา
ความยากจน อยู่ในระดับ ปานกลาง และกลุ่มมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีในประเด็น ท่าน
ได้ยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งของ อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับ
มาก

ตารางที่ 2.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับหลักคิดในการแก้ปัญหา ความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของผู้นำชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

หลักธรรมในการแก้ปัญหาความ ยากจนตามวิถีพุทธ	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัถลประโยชน์	3.69	0.84	มาก	3.72	0.89	มาก
2. ด้านหลักสันโดษ	3.79	0.75	มาก	3.78	0.78	มาก
3. ด้านหลักสุจริต 3	4.14	0.84	มาก	4.28	0.66	มาก
4. ด้านหลักพลละ 5	3.76	0.71	มาก	3.91	0.72	มาก
รวม	3.79	0.81	มาก	3.87	0.82	มาก

จากตาราง 2.15 พบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 2 กลุ่ม ระดับการศึกษา นำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาดำกว่าปริญญาตรี ในด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัถลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ในด้านหลักสุจริต 3 มีค่าเฉลี่ย สูงสุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระดับการศึกษา	ข้อเสนอแนะ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีสติในการจัดการตนเอง คือ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เป้าหมายในการทำงาน 1.2 มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิต - การทำงาน 1.3 มีแผนงานในการปฏิบัติงาน 1.4 มีการประเมินตนเองทุกแผนงาน การปฏิสัมพันธ์กับสังคม ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมคิด 2. แยกคำ 3. ร่วมจัดการ 2. การแก้ปัญหาความยากจน <ol style="list-style-type: none"> 2.1 มีศรัทธาและเชื่อในกฎแห่งกรรม 2.2 มีความเพียร (วิริยะ) เพื่องานสำเร็จ 2.3 มีความพอเพียง 3. การแก้ปัญหาความยากจน <ol style="list-style-type: none"> 3.1 มีศีล 5 3.2 มีความขยันในการแสวงหา 3.3 คบหาแต่คนดี 3.4 เลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ 3.5 ประพฤติตนให้เป็นคนเสมอต้น - เสมอปลาย 4. การแก้ปัญหาความยากจน ควรใช้ไตรสิกขา มาใช้กับชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจน อยู่ - กิน อย่างชาญฉลาด 5. ความเจริญอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ไม่ได้แก้ปัญหาความยากจน การช่วยเหลือตนเอง เป็นการแก้ปัญหาความยากจน 6. นำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ แก้ปัญหาความยากจน

ระดับการศึกษา	ข้อเสนอแนะ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	7. การใช้หลักทางสายกลาง และการก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำชุมชน
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้หลักธรรมมาภิบาล เน้นคุณธรรม และทำความเข้าใจกับชุมชนในการส่งเสริมอาชีพ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน สังคม อยู่ดี มีสุขในโอกาสต่อไป 2. หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า หากนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จะทำให้เราอยู่เย็นเป็นสุข มีชีวิตครอบครัวที่ดีสมบูรณ์ในทุก ๆ เรื่อง เพราะศาสนาพุทธสอนให้คนคิดดี ทำดี และสามารถอยู่ร่วมกันได้ทุกชาติ ศาสนา 3. การดำรงชีวิต ให้นำหลักธรรม คุณธรรม มาก่อน บุคคลนั้นจะอยู่ดี กินดี มีสุข อย่างแน่นอน 4. การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการแก้ปัญหาความยากจน มีมากมาย เช่น สីล 5 อบายมุข 4 อบายมุข 6 หากจะนำไปปฏิบัติก็จะแก้ปัญหความยากจนได้เป็นอย่างดี 5. ต้องเลิกอบายมุข ทุกชนิด โดยเฉพาะการเล่นการพนัน หวยเบอร์ บอล ไข่ ไฮโล โปปี้ หากหยุดสิ่งเหล่านี้ได้ เชื่อว่าความพอมิพอกิน นั่นคือ แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน 6. การนำศีล 5 มาปฏิบัติ ทำให้คนมีความสุข สังคมน่าอยู่ ชุมชนมีความเข้มแข็ง หากสังคมปล่อยปละละเลย ผู้นำที่มีอำนาจยังวางเฉย ลักวันจะทำให้คนสิ้นชาติ เพราะทุกคนขาดคุณธรรม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่างๆจากกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 21 อำเภอ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มๆ คือ กลุ่มหน้าเขาหลวง 7 อำเภอ กลุ่มหลังเขาหลวง 7 อำเภอ และกลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง 7 อำเภอ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 126 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น หลังจากได้สัมภาษณ์ตัวอย่างผู้นำชุมชนจากทุกอำเภอครบ 21 คน มาเป็นแนวออกแบบสอบถาม เกี่ยวกับหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ ด้านหลักสันโดษ ด้านหลักสุจริต3 และด้านหลักพลละ 5 โดยก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ ได้ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อความถูกต้อง ตรงกับเนื้อเรื่อง และวัตถุประสงค์ในการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ , อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบ.....การส่วนประมาณค่า (Rating scale) เกี่ยวกับหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากจำนวน 4 ประเด็นหลัก 19 ประเด็นย่อย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ เป็นลักษณะรูปแบบสอบถามปลายเปิด Open - ended

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ , ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย มากที่สุด จำนวนร้อยละ 76.19 มีอายุ 40-60 ปี มากที่สุด ร้อยละ 68.57 รองลงมา มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.19 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 57.14

สรุปว่าหลักคิดของผู้นำชุมชน ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม รายด้าน และรายประเด็น ผลการพิจารณาโดยรวมด้านทฤษฎีมีถัดลประโยชน์ โดยรู้จักการรักษาทรัพย์ คบเพื่อนเป็นคนดีอยู่ในระดับมาก

ด้านสันโดษ โดยยึดหลักพออยู่พอกิน อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสุจริต 3 โดยมีความสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ อยู่ในระดับมาก

ด้านพละ 5 โดยตั้งมั่นอยู่ในความเพียร เชื่อมั่นในความเพียร ใฝ่เรียนรู้เสริมสร้างภูมิปัญญาอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการนำหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านพบว่าผู้นำชุมชนใช้หลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธอยู่ในระดับมาก สรุปผลโดยพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ หลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มเพศชาย ด้านหลักสุจริต 3 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นกลุ่มเพศหญิง ในด้านเดียวกัน และกลุ่มเพศชาย เพศหญิง ด้านหลักสันโดษ มีระดับการนำหลักคิดไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ผลการวิเคราะห์ หลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มอายุ มีระดับการนำหลักคิดด้านทฤษฎีมีถัดลประโยชน์ไปใช้ใน ระดับปานกลาง และกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี และ 40-60 ปี มีระดับการนำหลักสันโดษ ไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจน ในระดับปานกลาง

2.3 ผลการวิเคราะห์ หลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีระดับการนำ

หลักสุจริต 3 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ในด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมากใช้หลักวิถีพุทธเป็นหลักในการแก้ปัญหาความยากจน และยังเสนอแนะให้มีการเผยแพร่ผลงานแนวคิดต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาความยากจน ชุมชน สังคม รอบข้าง และกระจายออกไปสู่ระดับจังหวัด ระดับภาค หรือระดับชาติต่อไป โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นตัวช่วย

5.2 อภิปรายผล

1. ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการนำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักสันโคช อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้นำชุมชนทั้งเพศหญิงและเพศชายใช้ชีวิตอยู่ตามชนบทเป็นส่วนใหญ่ การดำรงชีวิตอยู่ในสายกลาง ทั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อัญชลี ผาสุกนิรันดร์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่องสติ พบว่า สติเป็นความระลึก ความทรงจำ ความไม่ลืม การปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตจะต้องมีสติ ไว้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต

2. ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งอายุต่ำกว่า 40 ปี, อายุ 40-60 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการนำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้นำชุมชนทั้ง 3 กลุ่มอายุ อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าการดำเนินชีวิตของผู้นำชุมชนได้ปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว จึงให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชน ผลสาลี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิปัสสนากับมรรฐานในพระพุทธศาสนา พบว่า วิริยะ มีฐานะเป็นความเพียร ความพยายาม ปฏิบัติงานไม่ย่อท้อ ถ้ามีมากไม่คิดฟุ้งซ่าน วิริยะกับสมาธิ มีความสำคัญต้องปรับให้สัมพันธ์กัน

3. ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งกลุ่มมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการนำหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านหลักสุจริต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้นำชุมชนมีการดำรงชีวิตโดยยึดคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา เป็นสำคัญ มีความยุติธรรม มีจริยธรรมประจำใจ ทั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิริยา ชินวรรณโณ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การตีความคำสั่งสอนเรื่องสมาธิ ในพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้ปฏิบัติสมาธิ จะได้รับประโยชน์ ต่อสุขภาพของร่างกาย และเป็นบ่อเกิดทางด้านจิตใจ

ดังนั้นหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 ประเด็นหลัก 19 ประเด็นย่อย ตามความคิดของผู้นำชุมชนแขนงต่างๆในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านสันโดษ อยู่ในระดับปานกลาง จึงมีข้อเสนอแนะว่า ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดนโยบายให้ประชาชนในจังหวัด ประพฤติตัวดำเนินตามรอยองค์ในหลวง ในการดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเพศชาย - เพศหญิง มีหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ ด้านสุจริต 3 ประเด็น..... อยู่ในระดับมาก จึงมีข้อเสนอแนะว่า ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้จัดทำโครงการแผนงานเพื่อเชิญเกียรติคุณให้กับผู้นำชุมชนที่ประกอบความดีในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบ

3. ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มมีอายุ 40- 60 ปี และกลุ่มอายุ 60 ขึ้นไป มีหลักคิดในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธด้านทฤษฎีสามมิกัดผลประโยชน์ ประเด็นการมีหนี้สินอยู่ในระดับน้อย จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการให้กำลังใจแก่ผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธว่าด้วยการไม่เป็นหนี้สิน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็นสำหรับผู้เกี่ยวข้องดังนี้

1.ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธ ที่เกี่ยวกับหลักธรรมการยึดถือปฏิบัติในการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อ เป็นแนวทางให้ประชาชนนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต

2.ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่อง “การดำเนินชีวิตในสายกลาง” โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนที่ยั่งยืนของประชาชน

3.ควรสรรหาผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการงานการประกอบอาชีพ ด้านสังคมที่ให้หลักธรรมในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่เพื่อ แก้ปัญหาความยากจน มา ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบ เพื่อประชาชนจะได้เอาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

บรรณานุกรม

1. เอกสารปฐมภูมิ

1). พระไตรปิฎก

การศาสนา, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. พระไตรปิฎกฉบับหลวงภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่

4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.

2. เอกสารทุติยภูมิ

1). หนังสือทั่วไป

กระทรวงมหาดไทย. การต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน พ.ศ.2547-2551. กรุงเทพฯ : บริษัทไร่ไทยเพรส, 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. ทฤษฎีใหม่ในหลวงเพื่อชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2542.

ขบวน พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสกลนคร, 2529.

จ้านง อควิฒนสิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่10. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

ชยันต์ วรรณนะภูติ. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.

นครศรีธรรมราช. คำสั่งการจัดงานสัปดาห์ผู้ปัญหาความยากจน. นครศรีธรรมราช. โรงพิมพ์ประยูรการพิมพ์, 2548.

ปิ่น มุทุกันต์. มงคลชีวิตภาคที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2519.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนราชบัณฑิตยสถาน, 2542.

รังสี สุทนต์ และแก้ว ชิตตะขบ. ธรรมวิภาคและคิปปิปฏิบัติฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เถียงเชียง, 2535.

วริยา ชินวรรโน และคณะ. วิวัฒนาการตีความคำสอนเรื่องสมาธิในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2542.

สงศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาวิจัยทั่วไป, นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547.

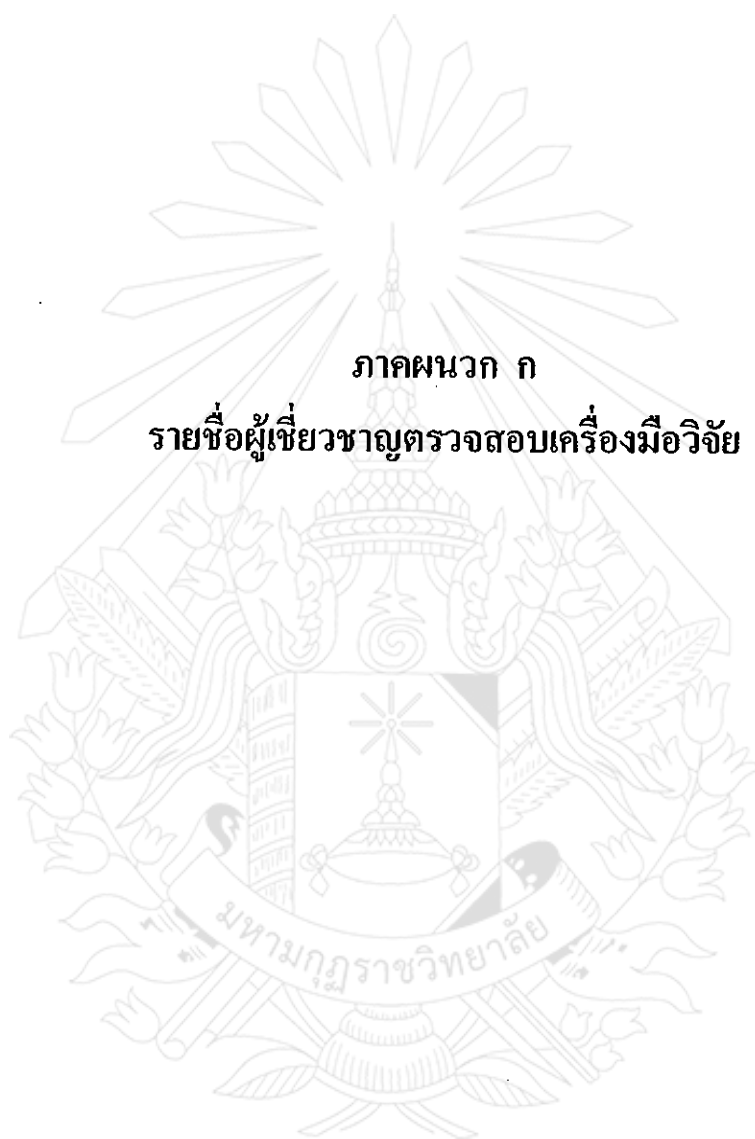
- สมพร เทพสิทธิ. เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร จำกัด, 2549.
- สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2544.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. นวโกวาท. พิมพ์ครั้งที่ 78. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538.

2). วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์

- ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข. “ประสิทธิภาพของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรม หลักสูตร การพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ทองสุข สุภโร, พระมหา. “อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2545.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.
- ปรีชา ดิยานนท์. “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- มะลิน กิตติปาโล. (พระ) “ความสำคัญของศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา”. สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2540.
- สุปราณี การพึ่งตนและคณะ. “ผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ต่อเชาวัของนักศึกษาพยาบาล”. รายงานการวิจัย. จันทบุรี : วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า, 2546.
- อัญชลี ภาสุกนิรันดร์. “การศึกษาภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องจิตในพระไตรปิฎกฉบับหลวงและอรรถกถา”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- อุบล เลี้ยววาริน. “ผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธต่อจิตลักษณะและลักษณะทางพุทธของบุคคลในวัยผู้ใหญ่”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผศ.ดร. ไผตรี จันทรา

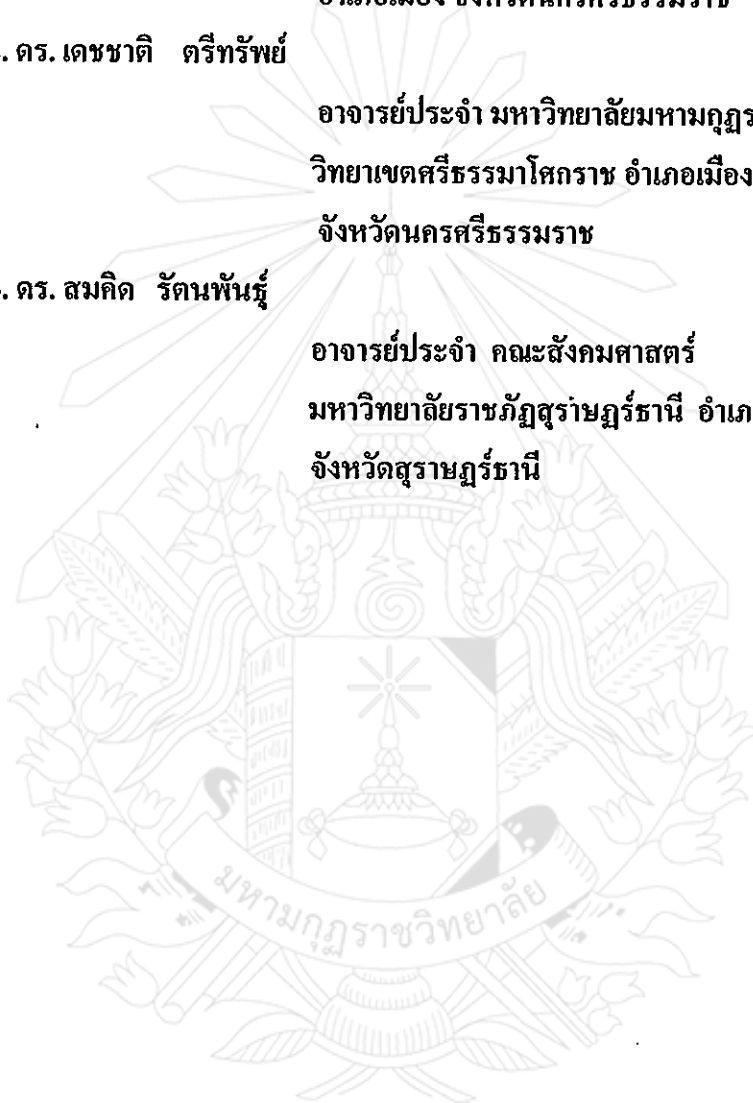
อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ดร. เดชชาติ ตริทรัพย์

อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ดร. สมคิด รัตนพันธุ์

อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่ ศธ.๖๐๑๔(๑.๒)/ว. ๐๕๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐

๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.เดชชาติ ตรีทรัพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมอทเซนในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายพรชัย โชติวรรณ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช A STUDY ON CLASSICAL THOUGHT OF COMMUNITY LEADERS IN POVERTY SOLUTION UNDER BUDDHISTIC APPROACH IN NAKHONSITHAMMARAT.

โดยมี ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว เป็นประธานอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังนี้ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล)

รักษาการ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ที่ ศธ.๖๐๑๔(๑.๒)/ว. ๐๕๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐

๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สมคิด รัตนพันธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายพรชัย โชติวรรณ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช A STUDY ON CLASSICAL THOUGHT OF COMMUNITY LEADERS IN POVERTY SOLUTION UNDER BUDDHISTIC APPROACH IN NAKHONSITHAMMARAT.

โดยมี ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว เป็นประธานอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล)

รักษาการ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต

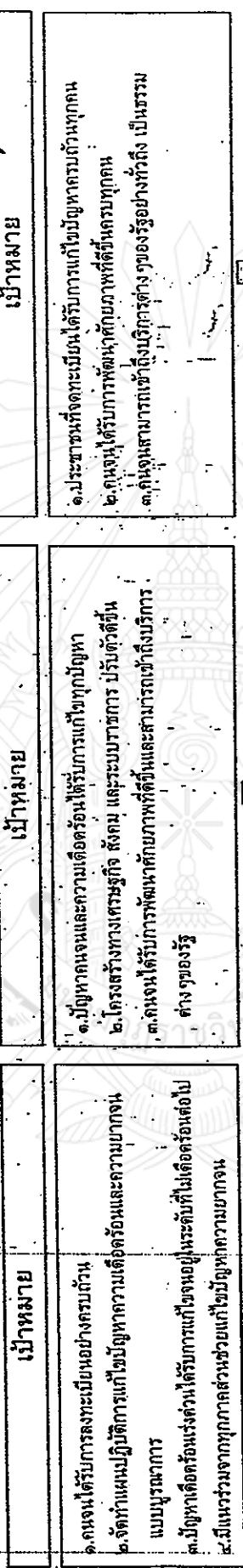
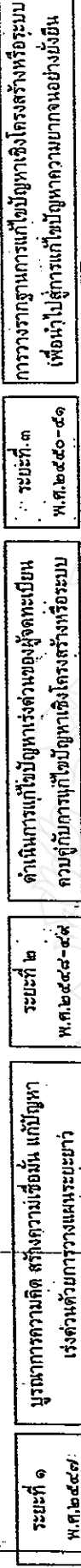
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข
Roadmap การต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน

Roadmap การต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน

วิสัยทัศน์ : ภายในปี ๒๕๕๑ ประชาชนที่มั่งคั่งและเป็นปัญหาสังคมและความยากจนทั้งหมด ได้รับการแก้ไขปัญหาคงจนได้รับการพัฒนาคุณภาพที่ดีขึ้น และคงทนสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ของรัฐอย่างทั่วถึง

ภารกิจสำคัญ

1. ทรมองประชาชนที่ประสบปัญหาสังคมและความยากจนให้ประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคเอกชนเห็นร่วมกันว่าสามารถแก้ไขปัญหายากจนได้
2. จัดตั้งกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. ปฏิบัติการจัดตั้งกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

ภารกิจสำคัญ

1. งบประมาณที่เพียงพอ
2. ได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน
3. ประชาชนมีความเชื่อมั่น

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

1. ประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคเอกชนเห็นร่วมกันว่าสามารถแก้ไขปัญหายากจนได้
2. จัดตั้งกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. ปฏิบัติการจัดตั้งกรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

2 จัดความยากจนที่เป็น ปัญหาเร่งด่วน

ภารกิจหลัก
 ๑.สำรวจผู้ยากจนทั่วประเทศและจดทะเบียน Demand
 ๒.สำรวจทรัพยากรที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา/ ปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความยากจน (Opportunity) ที่ระยะสั้น ระยะยาว
 ๓.จัดทำแผนชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน
 ๔.แก้ไขปัญหาที่ทำกิน (พื้นดิน/พื้นน้ำ) / หนี้ออก/ในระบบ/ที่อยู่อาศัย / อาชีพและ การมีงานทำ
 ๕.เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ชุมชนให้สามารถเป็นฐานการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ผลที่ได้รับ

๑. ประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐภาค และสื่อท้องถิ่น
 ๒. มีแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เป็นรูปธรรมและบูรณาการ
 ๓. ประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน

จัดความยากจน ทุกปัญหา

ภารกิจหลัก
 ๑.สำรวจปัญหาและความต้องการซ้ำ อย่างละเอียด
 ๒. แก้ไขปัญหาที่ทำกิน ปัญหาหนี้สิน นอก/ในระบบ/ ปัญหาที่อยู่อาศัย / ปัญหาอาชีพและการมีงานทำ/ปัญหา การหนี้ออก/ในระบบ/ ปัญหาอื่น ๆ ที่ เป็นความเดือดร้อนของประชาชน
 ๓. ลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐเพื่อสร้างอาชีพและกระจายรายได้
 ๔. พัฒนาและดำรงไว้ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน

ผลที่ได้รับ

๑. ปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไข มีเจ้าภาพรับผิดชอบ
 ๒. ประชาชนมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหามองรัฐบาล

จัดความยากจน ทุกปัญหา

ภารกิจสำคัญ
 ๑. แก้ไขปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนที่ภาคทะเบียน ให้ถูกปัญหาให้หมดสิ้นไปในระยะนี้
 ๒. จัดระบบเฝ้าระวังปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้นำไปแล้ว ไม่ให้วนกลับมาอีก

ผลที่ได้รับ

ปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไขจนหมดสิ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ภายใต้รัฐบาล เศรษฐกิจพอเพียง

3 ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของ ประชาชนและชาติ

ภารกิจหลัก
 ๑. ส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ๒. แก้ไขข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน
 ๓. ส่งเสริมหนี้เรียน/นักศึกษาให้ยืมอาชีพเหมาะสม
 ๔. จัดระบบสังคมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุล
 ๕. วางแผนเชิงรุกโครงการขนาดใหญ่ของรัฐให้เกิดอาชีพ / มีงานทำ/ กระจายรายได้ และแก้ปัญหาหลายรูปแบบไปพร้อมกัน
 ๖. เด็กที่อยู่ในวัยเรียน ได้รับการศึกษาฟรีทุกคน (๑๒ ปี)
 ๗. เป็นแหล่งธุรกิจชุมชนและการหารายได้จากภาคอุตสาหกรรม การพาณิชย์
 ๘. ส่งเสริมใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตและการตลาด
 ๙. ส่งเสริม SMEs

ผลที่ได้รับ

๑. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และ กฎหมายที่เป็นอุปสรรค ได้รับการแก้ไข
 ๒. ประชาชนทนแรงกดดันได้ลงมือทำ มีอาชีพ มีงานทำ
 ๓. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงระบบทุนนิยมเพื่อการสร้างรายได้
 ๔. มีกลไกการลดความเหลื่อมล้ำจากชุมชน

ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของ ประชาชนและชาติ

ภารกิจหลัก
 ๑. ส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง
 ๒. แก้ไข/ปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน
 ๓. ส่งเสริม นร./นศ./ไปยืมชีพที่เหมาะสม
 ๔. จัดระเบียบสังคมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุล
 ๕. ดำเนินการเศรษฐกิจชุมชน / นโยบายการเงินและการส่งออก / ส่งเสริม SMEs
 ๖. ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเพื่อการผลิต การตลาดและการพึ่งพาตนเอง
 ๗. พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการผลิต การตลาดและการพึ่งพาตนเอง
 ๘. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอันเนื่องมาจากชาติอย่างยั่งยืน
 ๙. ส่งเสริมการค้า บริการ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 ๑๐. ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้มีอิทธิพล
 ๑๑. ส่งเสริมนโยบาย SML ให้ชุมชนมีอำนาจจัดการงบประมาณ
 ๑๒. ส่งเสริมนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนและกองทุนหมู่บ้าน
 ๑๓. ลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐเพื่อสร้างอาชีพและกระจายรายได้

ผลที่ได้รับ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ / สังคม ปรับตัวดีขึ้น และตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา และความต้องการของประชาชน

ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของ ประชาชนและชาติ

ภารกิจสำคัญ
 ดำรงความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อตัวดีขึ้นและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน

ผลที่ได้รับ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/สังคม ปรับตัวดีขึ้นและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน

4 สร้างระบบคุ้มครองและ
ประกันทางสังคม

ผลที่ได้รับ

สร้างระบบคุ้มครองและ
ประกันทางสังคม

ผลที่ได้รับ

สร้างระบบคุ้มครองและ
ประกันทางสังคม

ผลที่ได้รับ

ภารกิจหลัก
๑. ดำเนินการสร้างหลักประกันคุณภาพชีวิต
แก่ประชาชน (เช่น โครงการ 30 บาท ประกัน
ภัยวันและมาท) อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม
กลุ่มคนทุกช่วงวัย
๒. พัฒนาข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้
รับทราบและเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว เช่น
ข้อมูลการเกษตร ข้อมูลการตลาด
๓. การคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็น
ธรรม
๔. การคุ้มครองอาชีพ และประกันการว่าง
งานของผู้ใช้แรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ
๕. สร้างระบบคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต
ทรัพย์สินของประชาชนให้มีประสิทธิภาพ

ประชาชนมีหลักประกันทางสังคม และ
ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน

ภารกิจหลัก
๑. พัฒนาระบบหลักประกันคุณภาพ
ชีวิตทางการศึกษา สาธารณสุขให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๒. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ
ให้ประชาชนรับรู้ รับทราบ เข้าถึง
ได้อย่างรวดเร็ว และใช้ประโยชน์จาก
ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
๓. พัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภคให้
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๔. พัฒนาระบบการคุ้มครองอาชีพ และ
การประกันการว่างงานให้ครอบคลุมทุก
กลุ่มอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๕. พัฒนาระบบการคุ้มครองความ
ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน
ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประชาชนได้รับผลดีจากระบบ
คุ้มครองและการประกันทางสังคม

ภารกิจสำคัญ
จัดระบบการคุ้มครองและประกันทาง
สังคมแบบบูรณาการและพัฒนาให้เกิด
ความยั่งยืน.

5 การบริหารจัดการ

ผลที่ได้รับ

การบริหารจัดการ

ผลที่ได้รับ

การบริหารจัดการ

ผลที่ได้รับ

ภารกิจหลัก
๑. พัฒนาระบบข้อมูลด้าน demand-supply
ของ คน เงิน และความ เป็น เด็ด ค ร อ น ของ
ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. โครงสร้างการแก้ไขปัญหาค่าความ
ในทุกะระดับมีการปฏิบัติให้บังเกิดผล
๓. การบูรณาการการดำเนินงาน / แผน
งานและบูรณาการ
๔. การบูรณาการระบบอำนาจการ กำกับ
ดูแล ติดตามประเมินผล และตัวชี้วัด
ความสำเร็จภาพรวมและรายปัญหา

มีการบริหารการแก้ไขปัญหาค่า
ความที่เข้มแข็งและมีบูรณาการ
สามารถตอบสนองนโยบายการแก้ไข
ปัญหาค่าความมากจนของรัฐบาลได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

ภารกิจหลัก
๑. พัฒนาระบบข้อมูลคงและ
เด็ ด ร อ น ของ ประชาชนอย่างมี
ประสิทธิภาพ
๒. โครงสร้างการแก้ไขปัญหาค่า
ความในทุกะระดับมีการปฏิบัติให้
บังเกิดผล
๓. การบูรณาการดำเนินงาน / แผนงาน
และบูรณาการ
๔. การบูรณาการระบบอำนาจการ กำกับ
ดูแล ติดตามประเมินผล และตัวชี้วัด
ความสำเร็จภาพรวม / ทุกปัญหา

มีการบริหารการแก้ไขปัญหาค่า
ความที่เข้มแข็งและมีบูรณาการ
สามารถตอบสนองนโยบายการ
แก้ไขปัญหาค่าความมากจนของรัฐบาลได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

ภารกิจสำคัญ
๑. พัฒนาระบบข้อมูลคงและ
เด็ ด ร อ น ของ ประชาชนอย่างมี
ประสิทธิภาพ
๒. โครงสร้างการแก้ไขปัญหาค่า
ความในทุกะระดับมีการปฏิบัติให้
บังเกิดผล
๓. การบูรณาการการดำเนินงาน / แผน
งานและบูรณาการ
๔. การบูรณาการระบบอำนาจการ กำกับ
ดูแล ติดตามประเมินผล และตัวชี้วัด
ความสำเร็จภาพรวมและทุกปัญหา

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกให้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลมาใช้เป็นแนวทางชี้คณัติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาตนเองในโอกาสต่อไป

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

นายพรชัย โชติวรรณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โศภราช

ตอนที่ 1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 40 ปี

() 40 - 60 ปี

() 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ตอนที่ 2. คำถามเกี่ยวกับหลักคิดของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนตามวิถีพุทธ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

โปรดอ่านแบบสอบถามโดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เป็นจริงทุกข้อ

ลำดับ ที่	หลักธรรม(หลักคิด)	ระดับการนำหลักธรรมไปใช้				
		มากที่สุด 5.	มาก 4.	ปานกลาง 3.	น้อย 2.	น้อยที่สุด 1.
1.	1. ทัศนคติที่ดีต่อประโยชน์ ท่านได้ทุ่มเทให้กับงานของท่านเพียงใด					
2.	ท่านมีความชำนาญในอาชีพของท่านเพียงใด					
3.	การใช้จ่ายของท่านมีการประหยัดเพียงใด					
4.	ท่านสอดคล้องคุณแลทรัพย์สินที่ท่านได้เพียงใด					
5.	ท่านตระหนักในการคบมิตรเพียงใด					
6.	ผู้ที่ท่านคบเป็นมิตรมีศีลธรรมและปัญญา เพียงใด					
7.	ท่านมีหนี้สิน เพียงใด					
8.	ท่านมีการสะสมทรัพย์เพียงใด					
9.	2. สันโดษ ท่านมีความพอใจในสิ่งที่ตรงเองมีเพียงใด					
10.	ท่านมีความยินดีในสิ่งที่ตนได้เพียงใด					
11.	ท่านได้ใช้หลักความพอเพียงในชีวิตเพียงใด					

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างรายชื่อผู้นำชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม

รายชื่อผู้นำชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์

1. นายถาวร แก้วใส ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลป่าระกำ ลูกผู้ใหญ่ทิว (เกลตหน้างชา) โทร 087 - 8147061 , 087 - 4155038
2. นายสมปอง ฤทธิคุณ หมอชาวบ้านแพทย์แผนไทย หมู่ 3 ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. พระครูอนันต์คุณาธร วัดหัวป่าขลุ โทร. 081 - 9784105
4. นายธีระศักดิ์ นาคแก้ว นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทุ่งไส อำเภอสิชล
5. นายภักดี หิรัญ สจ. อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โทร. 081 - 8933855
6. นายวันชัย ภูมิมะเขียบ กำนันตำบลท่าซัก โทร. 081 - 9566995
7. นางบุญนำ กลองไชย ประธานกลุ่มท่าซัก โทร. 081 - 5360182
8. นายพงศ์สิทธิ์ กลับคล้าย รองนายกัรัฐมนตรีตำบลลานสกา โทร. 081 - 9186748
9. นายสนธยา ชำนะ กลุ่มบ้านสมุนไพร อำเภอลานสกา โทร. 081 - 3702385
10. นางวิภา พู ประธานศูนย์ประสานงานสันติชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โทร. 081 - 8923154
11. พระครูนิโครชธรรมรัตน์ เจ้าคณะอำเภอลานสกา โทร. 089 - 8683690
12. กำนันพิทยา ชุมภูทอง กำนันยอดเยี่ยมปี 2548 อำเภอลานสกา โทร. 081 - 9565855
13. พระครูบรรหารวุฒิชัย เจ้าคณะอำเภอพรหมคีรี โทร. 086 - 2673424
14. นายนิภา ฝั่งชลจิตต์ นายกเทศมนตรีตำบลพรหมโลก โทร. 089 - 97304984
15. พระอาจารย์สุวรรณ ฤเวสะโก ผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อพัฒนาคุณธรรม กรมวงจรชีวิต โทร. 081 - 0875978
16. ส.จ. อุดม นวลนุช อำเภอพรหมคีรี โทร. 087 - 2689088
17. ส.จ. ชนะ วงศ์มุสิก อำเภอสิชล โทร. 081 - 1247813
18. นางประไพ เสาวมมาศ ประธาน คพสจ. นครศรีธรรมราช โทร. 087 - 2763322
19. สจ. ละม้าย เสนขวัญแก้ว สจ. อำเภอหัวไทร โทร. 089 - 5977567

20. นายอำนาจ นพกร รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกะหรอ อำเภอท่าศาลา โทร. 087 - 8986920
21. ครูพัฒน์ สำเภพล ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอลานสกา (พ่อตัวอย่างปี 2535) โทร. 075 - 374047
22. นายภิรมย์ กะตาถู ประธานเครือข่าย นคผ. อำเภอพระพรหม โทร. 088 - 91956052
23. ครูเชาวรัตน์ รักษาพล ผู้จัดการรายการวิทยุชุมชน ลุ่มน้ำปากพนัง โทร. 089 - 4740111
24. กำนันสุจินต์ รังสิมันต์ชาติ กำนันตำบลเขาพังไกร อำเภอหัวไทร
25. อาจารย์ลลิจิต ภูมิติยะโรภาพ ศิลปินแห่งลุ่มน้ำ อำเภอปากพนัง โทร. 081 - 8111994
26. ผู้ใหญ่ชลอ เอี่ยมสุทธิ ผู้ใหญ่ดีเด่น ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ โทร. 081 - 0808966
27. กำนันยงยศ แก้วเขียว กำนันดีเด่น ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ โทร. 081 - 2710650
28. นายสุทัศน์ (มุ่ย) พูลเสน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร โทร. 081 - 6068364
29. นายขงยุทธ ชูใหม่ ประธานกลุ่มอาชีพผู้ผลิตอุปกรณ์และผู้แสดงศิลปินพื้นบ้าน โทร. 081 - 7375819
30. นายสมโชค แก้วประดิษฐ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลช้างซ้าย โทร. 081 - 8915948
31. รศ.ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ ประธานอาศรมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา
32. ผู้ใหญ่บ้านนอบ
33. เพลงบอกสมใจ ศรีอุ่ทอง อำเภอปากพนัง โทร. 089 - 9713806 , 086 - 7806899
34. หน้จอาจารย์สถิตย์ ปรีชาศิลป์ โรงเรียนทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
35. โนราห์เกสร นครศรี นครศรีธรรมราช ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม โทร. 086 - 62776344
36. ผอ.บำรุง ทองทิพย์ โรงเรียนวัดสุวรรณโฆชัย อำเภอร่อนพิบูลย์ โทร. 089 - 9724623
37. นายดำรงศ โยธารักษ์ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัย อำเภอปากพนัง โทร. 089 - 8714512

38. รศ.นิพนธ์ ใจปลื้ม ประธานกลุ่มศึกษาภูมิปัญญาป่าสาธิต
โทร. 089 - 7444521
39. นายเสียง หนูสุวรรณ ผู้อำนวยการสถานศึกษานอกโรงเรียน
โทร. 086 - 1202535
40. อาจารย์ชุมสุข โรงเรียนกาญจนศึกษา อำเภอทุ่งสง
โทร. 081 - 5548417
41. นายบำรุง ทองทิพย์ นักวิชาการ โทร. 086 - 9446849
42. นายวิจิต(แผ่น) แซ่มศิริวัฒน์ นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งใหญ่ โทร. 081 - 6777334
43. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ โทร. 081 - 9687995
44. นายพรชัย บุญรอดรักษ์ อำเภอหัวไทร โทร. 084 - 8481546
45. นายโชคชัย จันสีนาถ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่ายาง
โทร. 086 - 2748546
46. นายขงยศ แก้วเขียว โทร. 081 - 2710650
47. นายขงยุทธ กระจ่างโลก โทร. 086 - 2793269
48. นายโสภณ พรหมแก้ว โทร. 081 - 5379199
49. นายสมยศ หมวดรอด อำเภอฉวาง โทร. 081 - 8932083
50. นายสัมพันธ์ เหลืองวรพันธ์ โทร. 081 - 8944528
51. นายภิญโญ หนูชื่น อำเภอท่าศาลา โทร. 087 - 2774589
52. นายประยุทธ ระเบียบไธษฐ์ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซัก โทร. 081 - 9681508
53. นายชูศักดิ์ เกียรติฤกษ์ อำเภอพระพรหม โทร. 086 - 5937083
54. นายสมหมาย ชลสินทร์ อำเภอท่าศาลา โทร. 086 - 9473248
55. นายสาธิต อำเภอหัวไทร โทร. 081 - 4760553
56. นายทวี นกน้อย อำเภอทุ่งสง โทร. 089 - 9301729
57. นางละออง บุญพรหม โทร. 086 - 9462925
58. นายประสงค์ นิมเรือง อำเภอชะอวด โทร. 084 - 8421153
59. หน้งเจริญ สงวนศิลป์ อำเภอชะอวด โทร. 081 - 5410060
60. นายเมรินทร์ ศรีบัว ผู้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเกาะจาก
ตำบลเกาะทวย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายพรชัย โชควรรณ
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2509
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42/1 หมู่ 4 ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	สำเร็จอนุปริญญา สาขาวิชาเอก การออกแบบประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2536	สำเร็จปริญญาตรี สาขาวิชาเอก การพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2532	ถูกจ้างสถาบันวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 นครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2538	สอบบรรจุรับราชการ ในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 ประจำ สวท.ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา
พ.ศ. 2539	สอบบรรจุรับราชการได้ในตำแหน่ง ผู้จัดการ 3 ประจำ สถานี โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2543 - ปัจจุบัน	ย้ายมาดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่กระจายเสียง 5 ประจำสถานี โทรทัศน์ช่อง 11 จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติการฝึกอบรมและการดูงาน

ปี	ระยะเวลา	หลักสูตร	สถาบัน
2540	10-14 มีนาคม	ความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ	กรมประชาสัมพันธ์
2543	7 กรกฎาคม	ผู้จัดรายการวิทยุโทรทัศน์ประชาสัมพันธ์ เรื่องยาเสพติด	กรมประชาสัมพันธ์
2543	1 กันยายน	การเรียนรู้ตามรอยพระพุทธบาท	สปช. 6 สูงขลา
2546	12-18 ธันวาคม	การปฏิบัติงานด้านการข่าวเพื่อความ มั่นคงภายในชาติ	สปช. 5 กปส.
2547	29-30 มกราคม	กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มี คุณภาพ	สปช. 5 กปส.
2547		ดูงานเชื่อมความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว สำนักงานจังหวัด การค้าและการลงทุนระหว่างจังหวัด นครศรีธรรมราชกับประเทศจีน	นครศรีธรรมราช (CEO)
2548	10 มีนาคม	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อความ เป็นเลิศ	กรมประชาสัมพันธ์
2548	21 เมษายน	การแก้ปัญหาและจัดระบบแรงงานต่างด้าว	สปช. กปส.
2548	8 กันยายน	การทำข่าวโทรทัศน์ภาคปฏิบัติ รุ่น 2	กรมประชาสัมพันธ์
2549	3-4 มีนาคม	การปฏิบัติธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน	กรมประชาสัมพันธ์
2549	13-17 มีนาคม	การปฏิบัติธรรม โครงการธรรมจารีต เฉลิมพระเกียรติ	กรมประชาสัมพันธ์

ประวัติการทำงาน

1. เป็นผู้อ่านข่าวท้องถิ่นประจำวันของ สทท. 11 นครศรีธรรมราช ทุกวันจันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่ปี 2543 ถึงปัจจุบัน
2. เป็นผู้จัดและดำเนินรายการสื่อพื้นบ้านประชาสัมพันธ์ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ออกอากาศทาง สทท. 11 นครศรีธรรมราช ทุก วันจันทร์ – ศุกร์ (15.00 – 16.00 น. ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน)
3. เป็นผู้ดำเนินรายการ โครงการแลกเปลี่ยน (MOU) “รอบรู้ถิ่นไทย” ออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา 08.00 – 08.30 น. ทาง สทท. 11 นครศรีธรรมราช , สุราษฎร์ธานี , สงขลา , ระนอง , จันทบุรี , ภูเก็ต
4. เป็นผู้ดำเนินรายการ รมรงค์การเลือกตั้งร่วมกับวิทยากรจาก กกด. จังหวัดทุกเทศกาลเลือกตั้ง ตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบัน
5. เป็นผู้ดำเนินรายการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของรัฐ และรายการพิเศษต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบัน
6. เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่พิธีกร ในงานถ่ายทอดสด และบันทึกเทปทั้งในและนอกสถานที่ เช่น งานวันเด็กแห่งชาติ , การแข่งขันกีฬา, อบจ.คัพภาคใต้, การแข่งขันกีฬาเยาวชนเทศบาล การประชุม ครม. สัญจร การแข่งขันเรือเพรียงชิงถ้วยพระราชทานที่อำเภอปากพนัง การประกวดนางสาวนครศรีธรรมราช การถ่ายทอดประเพณีแห่หมรมในงานเดือนสิบเมืองนคร
7. เป็นผู้จัดและดำเนินรายการประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องโรคเอดส์
8. เป็นผู้จัดและดำเนินรายการ ตลอดจนผลิตสารคดีด้านสิ่งแวดล้อมทะเล , ป่าพรุ , อุทยานในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
9. เป็นผู้คิด และสร้างสรรค์ผลิตสารคดี ชุมชนพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะในเขตลุ่มน้ำปากพนัง
10. เป็นผู้สร้างสรรค์จัดทำสปอร์ตโทรทัศน์ เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ OTOP ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนสปอร์ตอื่น ๆ ตามหนังสือขอความร่วมมือ หรือมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา
11. เป็นผู้ให้เสียง ประกอบเสียง สปอร์ตโฆษณาประชาสัมพันธ์ และสารคดี ประจำสถานี
12. เป็นช่างภาพพิเศษที่สามารถถ่ายภาพข่าว, สารคดี พร้อมตัดต่อออกอากาศได้ทุกวัน
13. เป็นผู้เขียนบทกลอน บทสปอร์ต สารคดีต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายออกอากาศเป็นประจำ ตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบัน

14. เป็นกรรมการในการตรวจรับพัสดุ จัดซื้อจัดจ้างและฝ่ายรายการ สทท.11 นครศรีธรรมราช
15. เป็นผู้ประสานงาน วิทยากร นัดหมายถ่ายทำ ทั้งในเวลานอกสถานที่
16. เป็นผู้ประสานงานกับบุคคลและองค์กรอื่น ๆ เพื่อร่วมกันทำงานด้านสาธารณะประโยชน์ เพื่อสังคมส่วนรวมและประโยชน์ต่อทางราชการ

การได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ/วิทยากร/อาจารย์พิเศษและเกียรติคุณที่ได้รับ

1. เป็นที่ปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะด้านการประชาสัมพันธ์แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ สมาคม ชมรม สโมสรต่าง ๆ ในท้องถิ่น
2. เป็นวิทยากร จัดเวทีอภิปรายในเวทีประชาคมทั้งระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด นครศรีธรรมราช
3. เป็นอนุกรรมการการประกวดเกี่ยวกับศิลปะ และวัฒนธรรมในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
4. เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาภาคประชาชนของประชาคมอำเภอลานสกา
5. ดำรงตำแหน่งรองประธานชมรมสื่อมวลชน 2 ปี และเป็นประชาสัมพันธ์ของสมาคมสื่อมวลชน จังหวัดนครศรีธรรมราชจนถึงปัจจุบัน
6. เป็นคณะกรรมการตัดสินสรรค์ สูดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัด นครศรีธรรมราช
7. เป็นคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม โครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา
8. เป็นคณะกรรมการดำเนินงานวันนัดพบแรงงาน - มหกรรมอาชีพ จังหวัด นครศรีธรรมราช
9. เป็นคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ กิจกรรมงานวันเด็กแห่งชาติ
10. เป็นคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนลานสกาประชาสรรค์ อำเภอลานสกา
11. เป็นกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของชมรมศิษย์เก่าโรงเรียนลานสกาประชาสรรค์
12. เป็นผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานี สทท. 11 นครศรีธรรมราช เข้าร่วมประชุม แทนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การกีฬา ศาสนา และวัฒนธรรม
13. เป็นผู้รับหน้าที่บรรยายต้อนรับคณะผู้มาศึกษาดูงาน ณ สทท. นศ.
14. เป็นกรรมการดำเนินการจัดเดิน - วิ่ง ราตรีข้ามปีภูเขาพระธาตุ
15. เป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดโคมไฟ และตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ฯ

16. เป็นกรรมการจัดงานประเพณีมาฆบูชา และวันสำคัญทางศาสนา
17. เป็นคณะกรรมการในกิจกรรมประเพณีสารทเดือนสิบ และการประกวดนางสาวนครศรีฯ
18. เป็นคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ โครงการจังหวัดอำเภอเคลื่อนที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
19. เป็นคณะกรรมการยุทธศาสตร์จังหวัดบูรณาการ (CEO) ของกลุ่มจังหวัดนครศรีธรรมราช
20. เป็นคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ “งานบวชเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า” ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า จังหวัดนครศรีธรรมราช
21. ได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักร ผู้ทำคุณประโยชน์ด้านศาสนาจากสมเด็จพระพรรัตนสุภาสยามบรมราชกุมารี

